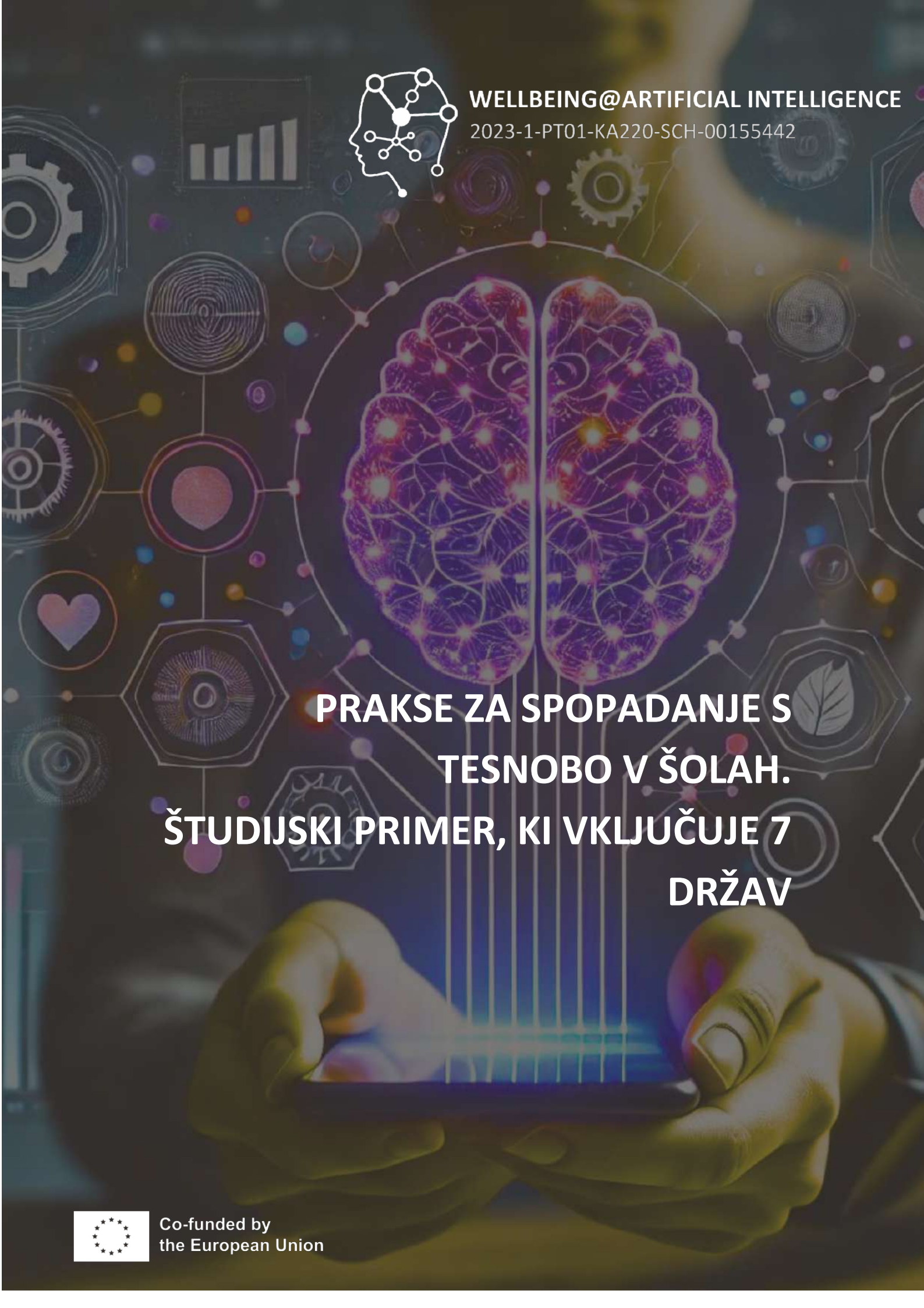

WELLBEING@ARTIFICIAL INTELLIGENCE

2023-1-PT01-KA220-SCH-00155442

PRAKSE ZA SPOPADANJE S TESNOBO V ŠOLAH. ŠTUDIJSKI PRIMER, KI VKLJUČUJE 7 DRŽAV

Co-funded by
the European Union

Ta publikacija je nastala v okviru projekta ERASMUS+ WELLBEING@ARTIFICIAL INTELLIGENCE 2023-1-PT01-KA220-SCH-00155442, ki ga koordinira Instituto Politécnico do Porto. Odraža izključno stališča avtorjev in Evropska komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Financira Evropska unija. Vendar so izražena stališča in mnenja izključno avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorna zanje.

Avtorji

Kontakt: https://wellbeing-ai.eu/
Ta publikacija je zaščitena z licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-ShareAlike 4.0 International

Kazalo

1. Ozadje 2
2. Anksioznost v šolskem okolju: teoretični pristop 4
3. Globalna opredelitev izobraževalnega sistema v državah članicah konzorcija 6
3.1. FRANCIJA 6
3.2. GRČIJA 9
3.3. LITVA 12
3.4. POLJSKA 17
3.5. PORTUGALSKA 22
3.6. SLOVENIJA 25
3.7. TÜRKİYE 29
4. Pristopi k anksioznosti v šolah iz 7 držav 34
4.1. FRANCIJA 35
4.2. GREECE 44
4.3. LITVA 47
4.4. POLJSKA 52
4.5. PORTUGALSKA 57
4.6. SLOVENIJA 64
4.7. TÜRKİYE 69
5. Končni premisleki 78
6. Reference: 80
7. Priloge 82

1. Ozadje

Projekt WAI (Wellbeing@Artificial Intelligence) obravnava vse bolj kritično vprašanje v izobraževanju: duševno zdravje študentov, zlasti v zvezi s tesnobo. V evropskih izobraževalnih sistemih se je močno povečala anksioznost med študenti, ki jo še povečujejo edinstveni pritiski digitalnih okolij. Ker šole vključujejo vse več digitalnih orodij in metodologij, se akademsko, družbeno in čustveno okolje za učence hitro spreminja. Čeprav so ta orodja prinesla številne izobraževalne koristi, so hkrati povečala zahteve za učence, kar pogosto ustvarja ozračje, v katerem se stres in tesnoba še povečata. Pandemija COVID-19 je te izzive še okrepila, saj je povečala izoliranost učencev od vrstnikov in učiteljev, kar je še dodatno poudarilo potrebo po dostopnih in učinkovitih mehanizmih za podporo duševnemu zdravju v izobraževalnih sistemih. Ta kontekst poudarja potrebo po inovativnih pristopih, ki bi izobraževalcem pomagali podpirati dobro počutje učencev in se prilagoditi razvijajočemu se digitalnemu okolju na način, ki stres ublaži, ne pa da k njemu prispeva.

Kot odziv na te naraščajoče potrebe je konzorcij WAI združil raznoliko strokovno znanje in izkušnje ter združil spoznanja visokošolskih ustanov, srednjih šol, lokalnih upravnih organov in zasebnih tehnoloških podjetij iz sedmih evropskih držav. Namen tega multidisciplinarnega sodelovanja je spodbujati celosten pristop k razumevanju in obravnavanju tesnobe učencev v izobraževalnih okoljih. Konzorcij vključuje partnerje z različnimi izkušnjami na področju izobraževanja, duševnega zdravja in tehnologije, kar zagotavlja celovit pogled na potrebe, rešitve in morebitne izzive, povezane z duševnim zdravjem v šolah.

Glavni cilj WAI je zagotoviti izobraževalcem praktična orodja, ki temeljijo na umetni inteligenci, za učinkovito podporo duševnemu počutju učencev. Osrednji del teh prizadevanj je oblikovanje zbirke orodij in spremljajočega izobraževalnega programa. Zbirka orodij bo učiteljem omogočila dostop do znanja o duševnem zdravju, skupaj s strategijami, ki temeljijo na umetni inteligenci, ki jih lahko vključijo v svoje razrede. To bo vključevalo posebne pristope za prepoznavanje in obvladovanje simptomov anksioznosti, kar bo učiteljem pomagalo zgodaj prepoznati in obravnavati potrebe učencev. Poleg tega je cilj izobraževalnega programa opolnomočiti učitelje z veščinami, potrebnimi za samozavestno in odgovorno uporabo orodij umetne inteligence, kar bo spodbujalo varno in podporno okolje za učence.

Druga bistvena sestavina programa WAI je razvoj sistema osebnega asistenta (PA), ki uporablja umetno inteligenco za zagotavljanje priporočil, prilagojenih posameznim učencem. Ta sistem priporočil bo zasnovan s participativnim pristopom, ki bo vključeval prispevke učiteljev, strokovnjakov za duševno zdravje in razvijalcev umetne inteligence, da se zagotovi, da bo ustrezal dejanskim potrebam razreda. PA bo uporabljal posebne algoritme in podatke za ponujanje smernic in virov, ki podpirajo dobro počutje učencev in jim pomagajo učinkoviteje obvladovati tesnobo. Sistem bo zasnovan z velikim poudarkom na etični uporabi umetne inteligence, kar bo zagotovilo, da bodo njegova priporočila pregledna, da bodo spoštovala zasebnost in da bodo usklajena s trajnostnimi praksami v izobraževanju. Ta pristop ne podpira le neposredno učencev, temveč tudi ozavešča deležnike v izobraževanju o pozitivni vlogi, ki jo ima lahko umetna inteligenca pri duševnem zdravju.

Končni cilj projekta WAI je ustvariti trajnostni okvir za vključitev orodij UI v izobraževalne sisteme po vsej Evropi, ki bo obravnaval neposredne izzive na področju duševnega zdravja in se hkrati pripravljal na prihodnje potrebe. Cilj projekta WAI je spodbujati odgovorno vključevanje UI v izobraževanje z rešitvami, ki poudarjajo etično uporabo in zasebnost podatkov. Poleg tega naj bi projekt, ki se osredotoča na ozaveščanje in usposabljanje, spodbujal širše razumevanje tega, kako lahko umetna inteligenca podpira duševno blagostanje, ter izobraževalne ustanove spodbujal k premišljenemu sprejemanju teh inovacij. S temi skupnimi prizadevanji želi WAI pomembno prispevati k izobraževalni tehnologiji in duševnemu zdravju ter spodbujati bolj zdrava in odporna učna okolja.

2. Anksioznost v šolskem okolju: teoretični pristop

Poročilo OECD in Evropske komisije (OECD/Evropska unija, 2022) navaja, da so se simptomi anksioznosti in depresije med mladimi v več evropskih državah med pandemijo več kot podvojili, kar poudarja, da odzivi na področju duševnega zdravja ne zadostujejo potrebam. V tem kontekstu se tesnoba kot stanje, usmerjeno v pripravo na morebitne negativne dogodke v prihodnosti, kaže kot problem, ki ga je mogoče obravnavati v zgodnjih fazah.

Anksiozne motnje so skupaj najpogostejša vrsta duševnih motenj med mladimi, njihova povprečna globalna razširjenost v različnih časovnih obdobjih znaša 6,5 % (Polanczyk, Salum, Sugaya, Caye in Rohde, 2015). Večina populacijskih ocen, ki temeljijo na diagnostičnih razgovorih, kaže, da približno 5 do 10 % mladih, starih od 6 do 18 let, izpolnjuje diagnostična merila za anksiozno motnjo v obdobju 12 mesecev (Canino et al., 2004; Vicente et al., 2012).

Razširjenost anksioznosti in depresije se razlikuje glede na spol, pogostejša je pri ženskah (Canals et al., 2019). Obstaja soglasje, da se večina duševnih motenj pojavi okoli 14. leta starosti. Zlasti težave z anksioznostjo se običajno pojavijo zgodaj, saj se približno 50 % anksioznih motenj začne pred 18. letom starosti, skoraj 75 % pa pred 25. letom starosti (Solmi et al., 2022).

Zaskrbljenost mladostnikov je na splošno povezana z njihovo samopodobo. Te mlade lahko skrbi učna uspešnost in pritisk, da bi bili akademsko uspešni, kako jih dojemajo drugi, in njihova telesna podoba, zlasti v zvezi s telesnimi spremembami, povezanimi z rastjo. Anksioznosti pri mladostnikih ni vedno lahko prepoznati, saj ti svoje misli in občutke običajno skrivajo (Weems, C. F., Costa, N. M., 2005).

Ne glede na specifične simptome pri mladostnikih lahko tesnoba negativno vpliva na njihove misli, čustva in telesno zdravje. To pa lahko ovira njihovo sposobnost akademskega in socialnega delovanja. Nekateri znaki, ki lahko kažejo na to stanje, so stalna zaskrbljenost zaradi vsakodnevnih dejavnosti, umik od prijateljev in družabnih dejavnosti, razdražljivost ali agresivnost, učne težave ali slabši uspeh, odpor do obiskovanja šole, težave s spanjem, uporaba psihoaktivnih snovi in stalna potreba po potrditvi. Ne glede na to, kako se anksioznost kaže pri mladostnikih, lahko negativno vpliva na njihove misli, čustva in telesno zdravje, kar ima posledice za učno in socialno uspešnost (Essau idr., 2014; Rapee, M., Schniering, A., Hudson, L., 2009).

V šolskem kontekstu in ob upoštevanju učencev, starih od 15 do 18 let, lahko anksioznost omejuje kognitivni razvoj učencev, saj odvrača pozornost od dejavnosti poučevanja in učenja. Nekatere od najpogostejših težav, s katerimi se srečujejo učenci in ki jim povzročajo tesnobo, so povezane z učnim uspehom, socialnim okoljem in pritiskom, ki ga lahko čutijo zaradi odgovornosti pri sprejemanju odločitev, ki lahko vplivajo na njihovo prihodnost. Po letih svetovne pandemije so lahko vprašanja, povezana z okoljskimi nesrečami, ki so v zadnjih letih vse pogostejše, in trajajoča vojna v Evropi z negotovostjo glede prihodnosti dejavniki, ki povečujejo raven tesnobe v populaciji, zlasti pri mladih zaradi njihove ranljivosti v zvezi z njihovimi pričakovanji glede prihodnosti. Številne študije opozarjajo, da je tesnoba eden glavnih zaviralcev delovnega spomina, zaradi česar učenci dosegajo rezultate, ki so nižji od njihovih pričakovanih in dejanskih zmogljivosti (Moran, 2016; Lukasik, 2019). Preprečevanje tega stanja je

bistvenega pomena, saj lahko zgodnje ukrepanje zmanjša tveganje za prihodnje zaplete, kot so hujše čustvene motnje in negativni vplivi na učenje.

V javnem zdravstvu se preventivni posegi delijo na univerzalne, selektivne in indicirane (Piqueras, J. A., et al., 2024). V duševnem zdravju je selektivni pristop usmerjen v skupine z večjim tveganjem za razvoj čustvenih motenj zaradi posebnih dejavnikov tveganja. Indicirani pristop je namenjen skupinam z blagimi, vendar opaznimi simptomi čustvene motnje (Stockings EA, et al., 2016).

Usposabljanje učiteljev ima ključno vlogo pri preprečevanju in obvladovanju anksioznosti. Učitelji, ki so usposobljeni za prepoznavanje znakov tesnobe in izvajanje ustreznih strategij v razredu, lahko ustvarijo bolj zdravo in spodbudno učno okolje. Poleg tega izobraževanje učiteljev na področju duševnega zdravja učiteljem omogoča, da učinkoviteje obravnavajo čustvena vprašanja, kar prispeva k dobremu počutju učencev. V tem kontekstu se nove tehnologije, zlasti umetna inteligenca, pojavljajo kot močna orodja v podporo učiteljem in učencem. Umetno inteligenco je mogoče uporabiti za razvoj personaliziranih podpornih sistemov, kot so virtualni pomočniki, ki prepoznajo zgodnje znake tesnobe in ponudijo priporočila za ukrepanje. Usposabljanje učiteljev na področju novih tehnologij v kombinaciji z usposabljanjem na področju duševnega zdravja omogoča izvajanje inovativnih rešitev, kot so platforme umetne inteligence, ki spodbujajo dobro počutje in pomagajo ustvariti bolj uravnoteženo in manj stresno učno okolje.

Informacijske in komunikacijske tehnologije ter umetna inteligenca so kot del rešitev digitalnega zdravja (dHealth) pridobile pomembno vlogo pri upravljanju in zagotavljanju zdravstvenega varstva in socialne pomoči. Zaradi nedavnega tehnološkega razvoja je več raziskovalcev oblikovalo inovativna orodja, ki izboljšujejo dostopnost in kakovost oskrbe oseb s težavami z duševnim zdravjem (Caldeira, C., et al., 2018; Bucci S, Schwannauer M, Berry N., 2019). Zdi se, da mobilne aplikacije pomagajo uporabnikom tudi pri vključevanju v vedenje za krepitev zdravja zunaj kliničnega konteksta (Carl JR, et al., 2022). V kontekstu duševnega zdravja je potencial novih tehnologij pridobil pozornost, zlasti ob upoštevanju občutljivih vidikov, povezanih z obvladovanjem depresije in anksioznosti (McIntyre RS, et al., 2023; De Angel V, et al., 2022).

Vse več publikacij poudarja transformativni potencial umetne inteligence v izobraževanju, zlasti njeno zmožnost izboljšanja personaliziranih učnih izkušenj in podpore različnim učnim potrebam (Chen L, Chen P, Lin Z., 2020). UI lahko pomembno prispeva k dobremu počutju učencev, saj ponuja personalizirano izobraževalno podporo, zgodnje odkrivanje težav z duševnim zdravjem in intervencije, prilagojene individualnim profilom učencev. Za učinkovito izvajanje izobraževalnih strategij je pomembno razviti celovit nabor orodij. Ta zbirka orodij bi služila kot osrednji vir, ki bi izobraževalce opremil z orodji in smernicami za vključevanje UI v njihove učne prakse.

Če povzamemo, preprečevanje anksioznosti med učenci zahteva večplasten pristop, vloga učiteljev, povezana z novimi tehnologijami, pa je ključna za zagotavljanje, da mladi na svoji izobraževalni in čustveni poti prejmejo potrebno podporo. V tem kontekstu je cilj pričujočega projekta ne le obravnavati to vprašanje, temveč tudi preprečiti njegovo vse pogostejše pojavljanje z izkoriščanjem potenciala umetne inteligence (UI).

3. Globalna opredelitev izobraževalnega sistema v državah članicah konzorcija

V tem poglavju so predstavljene strukture sistemov izobraževanja in usposabljanja od predšolskega do srednješolskega izobraževanja v državah, ki sestavljajo partnerstvo: Portugalska, Poljska, Grčija, Litva, Francija, Slovenija in Turčija. Za vsako državo bodo predstavljena načela in organizacija izobraževalnega sistema, ki sledijo strukturi in se končajo z usposobljenostjo učiteljev. Predstavljeni podatki izvirajo iz različnih virov, pri čemer so imeli prednost Eurostatovi podatki in poročila Eurydice. Vsak partner jih je dopolnil s podatki, ki jih je zbral iz uradnih nacionalnih dokumentov.

3.1. FRANCIJA

3.1.1. Načela in organizacija

Institucionalni okvir francoskega izobraževalnega sistema je strukturiran na podlagi različnih načel in organizacij, ki zagotavljajo izvajanje izobraževalnih politik. V nadaljevanju je podrobno predstavljen ta okvir:

Temeljna načela

Brezplačno izobraževanje: Javno izobraževanje je brezplačno in zagotavlja dostop do pouka vsem otrokom.
Sekularizem: Izobraževanje je sekularno, kar pomeni, da je neodvisno od verskih vplivov, s čimer je zagotovljena državna nevtralnost glede verskih vprašanj.
Šolska obveznost: Šolanje je obvezno za vse francoske in tuje otroke, ki prebivajo v Franciji, od 3. do 16. leta starosti.

Ministrstvo za nacionalno izobraževanje

Ministrstvo za nacionalno izobraževanje je glavni organ, pristojen za izobraževanje v Franciji. Njegova naloga je opredeliti, izvajati in upravljati nacionalno izobraževalno politiko. Njegove pristojnosti vključujejo:

- pripravo šolskih učnih načrtov.
- vodenje učiteljskega in administrativnega osebja.
- usklajevanje z drugimi ministrstvi in organizacijami za zagotavljanje skladne izobraževalne politike.

Akademije

Francija je razdeljena na akademije, ki so upravne enote ministrstva za nacionalno izobraževanje. Vsako akademijo vodi rektor, ki ga imenuje predsednik republike in predstavlja ministrstvo na lokalni ravni. Glavne naloge akademij so:

- Izvajanje nacionalnih direktiv.
- upravljanje šol v njihovi pristojnosti.
- nadzor in ocenjevanje uspešnosti šol in učiteljev.

Vloge ključnih osebnosti

1. Direktor šole:
   1.1. Odgovorni za vsakodnevno vodenje osnovnih šol (matične in osnovne šole).
   1.2. Nadzoruje pedagoško in nepedagoško osebje.
   1.3. Deluje kot povezovalni člen med šolo, starši in akademskimi organi.
   1.4. Upravlja upravne in finančne vidike šole.

2. Direktor šole:
   2.1. Vodi kolegij ter nadzoruje pedagoško in administrativno osebje.
   2.2. Usklajuje izobraževalne dejavnosti in skrbi za izvajanje šolskega učnega načrta.
   2.3. Ureja odnose s starši in zunanjimi partnerji.
   2.4. Sprejema disciplinske odločitve in skrbi za nemoteno delovanje šole.
3. ravnatelj srednje šole:
   3.1. Vodi celotno vodenje liceja, vključno s splošnim, tehnološkim in poklicnim licejem.
   3.2. Nadzoruje osebje, učni načrt in izobraževalne dejavnosti.
   3.3. Deluje kot povezovalec staršev, dijakov in akademskih organov. Upravlja finančne in upravne vidike liceja.
4. Učitelj v osnovni šoli:
   4.1. Učitelj: poučuje na osnovni ravni (maternelle in élémentaire).
   4.2. Pri pouku izvaja nacionalne učne načrte.
   4.3. Ocenjuje napredek učencev in prilagaja učne metode glede na individualne potrebe.
   4.4. Sodeluje pri pedagoškem vodenju in usklajevanju z ravnateljem šole.
5. Srednješolski učitelj:
   5.1. Poučuje na ravni kolidža in liceja (vključno s poklicnimi liceji).
   5.2. Izvaja učne programe in pripravlja učence na izpite.
   5.3. Ocenjuje uspešnost učencev in ustrezno prilagaja učne metode.
   5.4. Sodeluje z drugimi pedagoškimi delavci in sodeluje v šolskem življenju.
6. Svetovalec za izobraževanje (Conseiller Principal d'Éducation - CPE):
   6.1. Vodi življenje učencev v liceju, vključno z disciplino in pastoralo.
   6.2. Nadzoruje prisotnost in vedenje učencev ter si prizadeva za reševanje konfliktov in težav.
   6.3. Sodeluje z učitelji, starši in upravo, da bi podprl dobro počutje učencev in njihov učni uspeh.
   6.4. Organizira in nadzoruje obšolske dejavnosti ter zagotavlja nemoteno delovanje storitev za učence.

Posvetovalni in regulativni organi

Pri urejanju in posvetovanju na področju izobraževanja sodeluje več organov:

- Višji svet za izobraževanje (CSE): Svetovalni organ, ki daje mnenja o glavnih usmeritvah izobraževalne politike.
- Akademski sveti: Svet za izobraževanje, izobraževanje in usposabljanje: Akademski sveti: lokalne strukture, ki prispevajo k razvoju in vrednotenju izobraževalnih politik na akademski ravni.
- Tehnični odbori ter odbori za zdravje in varnost: Obravnavajo vprašanja, povezana z delovnimi pogoji in varnostjo osebja v izobraževalnih ustanovah.

Partnerstva in sodelovanje

Institucionalni okvir izobraževanja v Franciji vključuje tudi partnerstva z:

- lokalnimi organi: Prispevajo k financiranju in materialnemu upravljanju izobraževalnih ustanov.
- Združenji staršev: Starševska združenja imajo posvetovalno in participativno vlogo v šolskih svetih in upravnih odborih.
- podjetji in strokovnimi organizacijami: Sodelujejo zlasti pri poklicnem in tehnološkem usposabljanju.

Zaključek

Institucionalni okvir francoskega izobraževalnega sistema je zasnovan tako, da zagotavlja kakovostno in vsem dostopno izobraževanje ob spoštovanju načel sekularizma in svobodnega izobraževanja. S centralizirano organizacijo na ministrstvu za nacionalno izobraževanje, decentraliziranim upravljanjem na ravni akademij in participativnimi partnerstvi želi francoski izobraževalni sistem zadovoljiti izobraževalne potrebe vseh učencev in jih hkrati pripraviti na polno sodelovanje v družbi. Poklicne šole imajo ključno vlogo, saj učencem omogočajo, da se neposredno pripravijo na poklicno življenje. Vloge ravnatelja, direktorja, ravnatelja, svetovalca za izobraževanje (CPE), osnovnošolskega učitelja in srednješolskega učitelja so bistvene za učinkovito delovanje in kakovost izobraževanja.

3.1.2. Struktura

Izobraževalne ustanove

Francoske izobraževalne ustanove so razdeljene na več ravni, od katerih ima vsaka svojo upravno strukturo:

- Predšolske ustanove in osnovne šole: Te ustanove, ki jih vodi ravnatelj, so odgovorne za izobraževanje otrok, starih od 3 do 11 let.
- Gimnazija ali srednja šola: : Vodi jih ravnatelj in so namenjene učencem, starim od 11 do 15 let.
- srednja šola: - srednja šola, ki jo vodi ravnatelj: Srednja šola: vodi jo ravnatelj in je namenjena učencem, starim od 15 do 18 let. Liceji se delijo na splošne, tehnološke in poklicne.
- Poklicna šola: Višje strokovne šole so specializirane za poklicno izobraževanje in pripravljajo učence na določene poklice z diplomami, kot sta CAP (Certificat d'Aptitude Professionnelle) in poklicna matura. Običajno so namenjene učencem, starim od 15 do 18 let, vodi pa jih provisor.

"Izobraževanje na srednješolski ravni je organizirano v tri glavne izobraževalne smeri: splošna smer, tehnološka smer in poklicna smer. Ločimo tri glavne kategorije srednjih šol: - splošna in tehnološka srednja šola; - poklicna srednja šola; - polivalentna srednja šola, ki združuje programe iz prejšnjih dveh kategorij srednjih šol."

3.2. GRČIJA

3.2.1. Načela in organizacija

Osnovnošolsko izobraževanje

Osnovnošolsko izobraževanje vključuje vrtce (obvezno za vse štiriletne otroke) in osnovne šole (traja 6 let. Zadeva otroke v starostnem razponu od 6 do 12 let).
Vsi vrtci in osnovne šole zagotavljajo neobvezen celodnevni program.

Srednješolsko izobraževanje

Srednješolsko izobraževanje vključuje dva študijska cikla:

1. Gymnasio

Prvi cikel je obvezen in ustreza gimnaziji (nižja srednja šola).

1.1. Traja tri leta.
1.2. Zagotavlja splošno izobrazbo
1.3. Zajema starost od 12 do 15 let
1.4. je pogoj za vpis v splošne ali poklicne srednje šole
1.5. Vzporedno z dnevno gimnazijo (imerisio) deluje večerna gimnazija (esperino). Obiskovati jo je mogoče od 14. leta starosti in traja tri leta.

2. Lykeio

Druga stopnja je neobvezna geniko ali epangelmatiko lykeio (splošna ali poklicna srednja šola).

2.1. Traja tri leta.
2.2. Učenci se vpišejo pri 15 letih
2.3. Obstajata dve različni vrsti:
2.3.1. Geniko (splošna) lykeio. Traja 3 leta in vključuje tako skupne osnovne predmete kot izbirne predmete specializacije.
2.3.2. Epangelmatiko (poklicni) lykeio. Ponuja dva cikla študija:
2.3.2.1. Srednješolski cikel
2.3.2.2. izbirni postsekundarni cikel, tako imenovani "vajeniški razred".
2.4. Vzporedno z dnevnimi lykeia obstajajo tudi:
2.4.1. Esperina genika (večerna splošna) likeja
2.4.2. Esperina epangelmatika (večerna poklicna likeja).

3. Šole druge priložnosti (SDE)

SDE so javne in so namenjene osebam, starim 18 let ali več, ki niso končale devetletnega obveznega izobraževanja in imajo spričevalo o končani osnovni šoli. Obiskovanje traja dve leti.

4. Poklicno izobraževanje in usposabljanje po nižji sekundarni stopnji, 3. stopnja

Izvaja se v:

4.1. šolah za poklicno usposabljanje (ESK)
4.2. Poklicne vajeniške šole (EPAS) Organizacije za zaposlovanje delovne sile (OAED)

Obiskovanje traja dve leti in vključuje razreda A in B. Imetniki spričevala o končani nižji srednji šoli ali enakovrednega spričevala se lahko vpišejo v razred A brez izpitov. ESK so lahko javni ali zasebni, dnevni ali večerni. EPAS so javni.

5. Poklicno usposabljanje po srednji šoli, raven 5

Izvaja se v:

5.1. zavodih za poklicno usposabljanje (IEK)

5.2. Poklicni cikel študija - vajeniški razred

IEK zagotavljajo začetno poklicno usposabljanje diplomantom srednjih šol, tj. splošnih srednjih šol (GEL), poklicnih srednjih šol (EPAL), ter imetnikom enakovrednih spričeval/diplomov. Poklicno usposabljanje traja 4 do 5 semestrov. Za diplomante EPAL in imetnike enakovrednih poklicnih spričeval ali diplom lahko poklicno usposabljanje traja 2-3 semestre. IEK je lahko javni ali zasebni.

Po srednji stopnji študija - vajeniški razred zagotavlja začetno poklicno usposabljanje za diplomante srednjih poklicnih šol ali imetnike enakovrednih spričeval ali diplom, ki imajo osnovno raven znanja, spretnosti in kompetenc. Poklicna stopnja - vajeniški program traja 11 mesecev.

6. Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje je zadnja stopnja formalnega izobraževalnega sistema. Večina dodiplomskih študijskih programov traja 4 akademska leta rednega študija.

Podiplomski študijski programi trajajo od enega do dveh let, doktorski pa najmanj 3 leta.

Visokošolsko izobraževanje obsega:

6.1. univerzitetni sektor (panepistimio):

6.1.1. univerze (AEI)

6.1.2. Tehnične univerze

6.1.3. Atenska šola za likovno umetnost (ASKT).

6.2. Tehnološki sektor:

6.2.1. Tehnološki izobraževalni inštituti TEI (Technologika ekpaideftika idrymata)

6.2.2. Šola za pedagoško in tehnološko izobraževanje (ASPETE).

Ugotovljeno je bilo, da so se izobraževalne ustanove združile z visokošolskimi ustanovami (AEI).

7. Vseživljenjsko učenje

Politika vseživljenjskega učenja v Grčiji je del širšega razvojnega načrta. Namen zakona 4763/2020 je nadaljnja reforma struktur vseživljenjskega učenja in lažje izvajanje politike vseživljenjskega učenja. Generalni sekretariat za poklicno izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje ter mladino načrtuje javno politiko vseživljenjskega učenja in mladine. Neformalno izobraževanje lahko vodi do certifikatov, ki so priznani na nacionalni ravni. Vseživljenjsko učenje se večinoma izvaja na:

7.1. Scholeia defteris efkairias (šole druge priložnosti - SDE)

7.2. Institouta epangelmatikis katartisis (zavodi za poklicno usposabljanje - IEK)

7.3. Epangelmatikes Scoles Katartisis in Epangelmatikes scholes Mathitias OAED (šole za poklicno usposabljanje - ESK in šole za poklicno usposabljanje vajencev - EPAS OAED)

7.4. Kentra dia viou mathisis (centri vseživljenjskega učenja, KDVM)

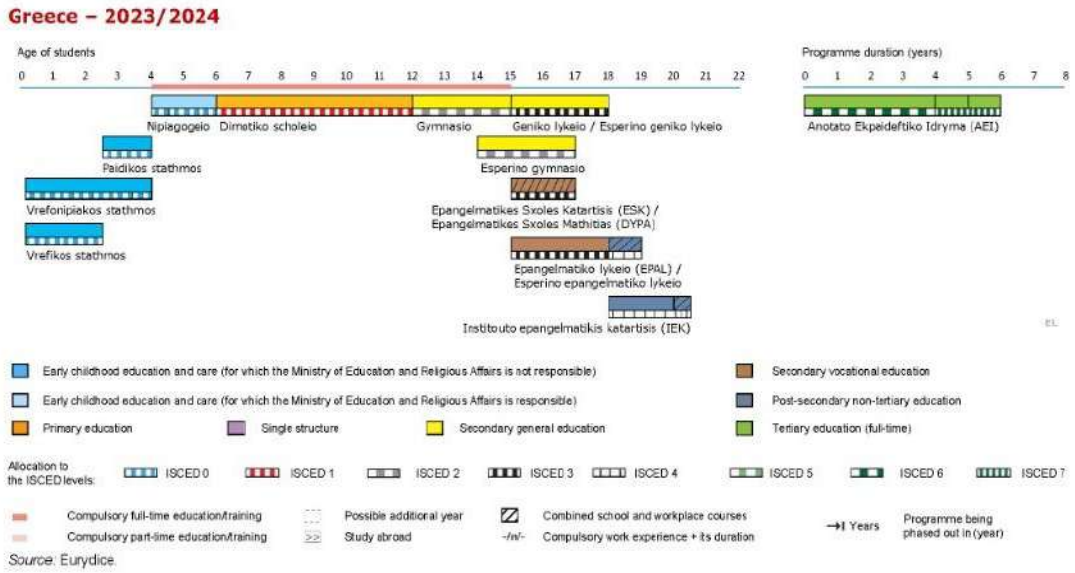
7.5. Kollegia (visoke šole).

Zakon 4763/2020 uvaja nacionalni sistem izobraževanja in usposabljanja, ki je razvit v skladu z ravnmi 3, 4 in 5 evropskega ogrodja kvalifikacij (EQF). Strukture vseživljenjskega učenja, vključene v sistem formalnega izobraževanja, so šole druge priložnosti (SDE) in zavodi za poklicno usposabljanje (IEK). Reforma predvideva ustanovitev post-

sekundarnih neobveznih šol za starost od 16 do 23 let (ESK in EPAS), ki so vključene v sistem formalnega izobraževanja.
Centri vseživljenjskega učenja (KDVM) in visoke šole so del sistema neformalnega izobraževanja.

3.2.2. Struktura

Structure of the national education system

Source: Eurydice.

Co-funded by the European Union

3.3. LITVA

3.3.1. Načela in organizacija

Litovski izobraževalni sistem je bolj decentraliziran kot centraliziran. Javni organi, občine in izobraževalne ustanove si delijo odgovornost za kakovost zagotovljenega izobraževanja. Izobraževalno politiko na nacionalni ravni določa Seimas. Ta sprejema zakone in izjave o spremembah politike. Vlada v korporacijah in ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (ter druga ustrezna ministrstva) prav tako oblikujejo in izvajajo izobraževalno politiko ter sprejemajo in izvajajo vladno zakonodajo.

Predšolska vzgoja je obvezna, otroci pa morajo obiskovati predšolsko vzgojo pri petih letih. Izobraževanje je obvezno do 16. leta starosti, tj. osnovnošolsko in gimnazijsko izobraževanje je obvezno. Napredek in dosežki učencev se ocenjujejo s standardiziranimi testi v 4. in 8. razredu.

Obvezno ocenjevanje dosežkov na nižji sekundarni stopnji se izvaja v 10. razredu (v nižjih srednjih šolah v 2. razredu). Višje sekundarno izobraževanje se zaključi z obveznimi maturitetnimi izpiti (matura), s katerimi se ocenijo dosedanji dosežki učencev in po potrebi tudi vpis v visokošolsko izobraževanje. V zadnjih dveh letih srednje šole imajo učenci nekaj svobode pri izbiri predmetov. Ta svoboda se znatno razširi v višjih letnikih srednješolskega in visokošolskega izobraževanja.

Organizacijo gimnazij, srednjih šol in poklicnega usposabljanja v Litvi urejajo naslednji glavni pravni akti: Zakon o izobraževanju (2011), Zakon o poklicnem usposabljanju (2018) in vladni odlok: Pravila za vzpostavitev mreže šol, ki izvajajo programe formalnega izobraževanja (2011).

Odredbe ministra za izobraževanje, znanost in šport: Razpored programov osnovnega, osnovnošolskega, srednješolskega in visokošolskega izobraževanja (2015), Glavni načrt programov osnovnega, osnovnošolskega, srednješolskega in visokošolskega izobraževanja 2023-2024 in 2024-2025 (2023).), Opis programov formalnega poklicnega izobraževanja (2012), Glavni načrt za programe poklicnega izobraževanja 2023-2024 in 2024-2025 (2023), Opis postopkov za zaporedno učenje v programih splošnega izobraževanja (2012), Koncept netradicionalnega izobraževanja (2010).

- Predšolska vzgoja in varstvo
- Predšolska vzgoja
- Predšolska vzgoja
- Splošno izobraževanje
- Osnovnošolsko izobraževanje
- Nižje sekundarno izobraževanje
- Višje sekundarno izobraževanje
- Neformalno izobraževanje za otroke

3.3.2. Struktura

V skladu z ustavo je osnovnošolsko izobraževanje obvezno za vse otroke od 7. do 16. leta starosti. Nekateri otroci začnejo z osnovnošolskim izobraževanjem, ko dopolnijo 6 let. Nižje sekundarno izobraževanje zajema otroke, stare od 11 (10) do 16 (15) let, višje sekundarno izobraževanje pa otroke, stare od 17 (16) do 19 (18) let.

Predšolska vzgoja in varstvo

V Litvi so storitve predšolske vzgoje in varstva razdeljene na dva dela. Prvi del je neobvezna predšolska vzgoja (kot izjema. Predšolska vzgoja je namenjena otrokom od rojstva do začetka obiskovanja programa predšolske vzgoje (približno 6 let). Obvezno predšolsko leto je drugi del zagotavljanja predšolske vzgoje in varstva. Otroci morajo začeti s predšolsko vzgojo v koledarskem letu, ko dopolnijo 6 let. Starši se lahko odločijo, da bodo svoje otroke v predšolsko vzgojo vpisali leto prej, vendar ne pred dopolnjenim 5. letom starosti. Predšolska vzgoja traja eno leto in je namenjena pripravi otrok na osnovnošolsko izobraževanje.
Predšolsko vzgojo zagotavljajo državni in občinski vrtci ter zasebne ustanove za predšolsko vzgojo, lahko pa tudi različne splošnoizobraževalne šole.
Predšolska vzgoja se izvaja v skladu s splošnim predšolskim učnim načrtom.
Predšolska vzgoja od rojstva do vključno dveh let je razvrščena na raven ISCED 010. Predšolska vzgoja od 3. leta starosti dalje in predšolska vzgoja se uvrščata na raven ISCED 020.

Splošno izobraževanje

1. Osnovnošolsko izobraževanje

Osnovnošolsko izobraževanje je obvezen štiriletni učni program (ki zajema razrede od 1 do 4), po katerem se pridobi osnovnošolska izobrazba. Je prva stopnja formalnega izobraževanja in predstavlja povezavo med predšolskim in osnovnošolskim izobraževanjem. V skladu z Mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja (ISCED 2011) je primarno izobraževanje razvrščeno na raven ISCED 1.
Osnovnošolsko izobraževanje izvajajo naslednje vrste šol: osnovne šole (izvajajo predšolsko, predšolsko in osnovnošolsko izobraževanje); osnovne šole (izvajajo osnovnošolsko izobraževanje); pro- gimnazije (izvajajo prvi del osnovnošolskega programa ali prvi del osnovnošolskega programa in osnovnošolski program); osnovne šole (izvajajo program osnovnošolskega izobraževanja ali program osnovnošolskega izobraževanja in osnovnošolski program); srednje šole (izvajajo program srednjega izobraževanja ali program srednjega izobraževanja in osnovnošolski program ali program srednjega izobraževanja, osnovnošolski program in osnovnošolski program); šole z alternativnimi izobraževalnimi sistemi (waldorfske šole, znane tudi kot šole Rudolfa Steinerja, šole Marije Montessori, šole Shin'ichi Suzuki ali šole tradicionalnih veroizpovedi in skupnosti, ki za učence izvajajo splošni ali prilagojeni osnovnošolski program na podlagi koncepta alternativnega izobraževalnega sistema, ki ga odobri minister za izobraževanje, znanost in šport); posebne šole (ki izvajajo programe predšolskega, predšolskega, osnovnošolskega, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja); izobraževalni centri za odrasle (ki izvajajo programe predšolskega, predšolskega, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja); večnamenske šole (ki izvajajo programe predšolskega in/ali osnovnošolskega izobraževanja;
Osnovnošolsko izobraževanje ureja naslednja zakonodaja: Zakon o izobraževanju (2011), Resolucija Vlade Republike Litve "O odobritvi pravil za vzpostavitev mreže šol, ki

izvajajo programe formalnega izobraževanja" (2011), ministrske uredbe, vključno s tistimi, ki se nanašajo na opis učnih načrtov za osnovno, osnovno in srednjo šolo (2015), in opis postopkov zaporednega učenja v okviru splošnega izobraževalnega programa (2012), splošnimi učnimi načrti za osnovnošolsko in osnovnošolsko izobraževanje (2008), splošnimi učnimi načrti, splošnimi učnimi načrti za gimnazije in srednje šole za šolska leta 2023-2024 in 2024-2025 (2023), Konceptom neformalnega izobraževanja otrok (2012), Konceptom netradicionalnega izobraževanja (2010), Konceptom izobraževanja nadarjenih v Litvi na podlagi Suzukijevega modela (2005).), Koncept pedagoškega izobraževanja Montessori v Litvi (2004), Koncept waldorfske pedagogike (2004) in Koncept izobraževanja po jezuitskem pedagoškem usposabljanju (2008).

2. Nižje sekundarno izobraževanje

V Litvi je nižje sekundarno izobraževanje razvrščeno na raven ISCED 2. Gre za drugo stopnjo formalnega izobraževanja, ki se izvaja po šestletnem gimnazijskem učnem načrtu. Drugi del gimnazijskega učnega načrta lahko vključuje module iz programov poklicnega usposabljanja, ki se upoštevajo pri nadaljnjem izobraževanju v programih poklicnega usposabljanja.

Cilj nižjega sekundarnega izobraževanja je zagotoviti osebi temelje za moralno, družbeno-kulturno in državljansko zrelost ter splošno in tehnološko pismenost, razviti nacionalno identiteto, spodbujati namero in sposobnost za sprejemanje odločitev in izbir ter nadaljevanje izobraževanja.

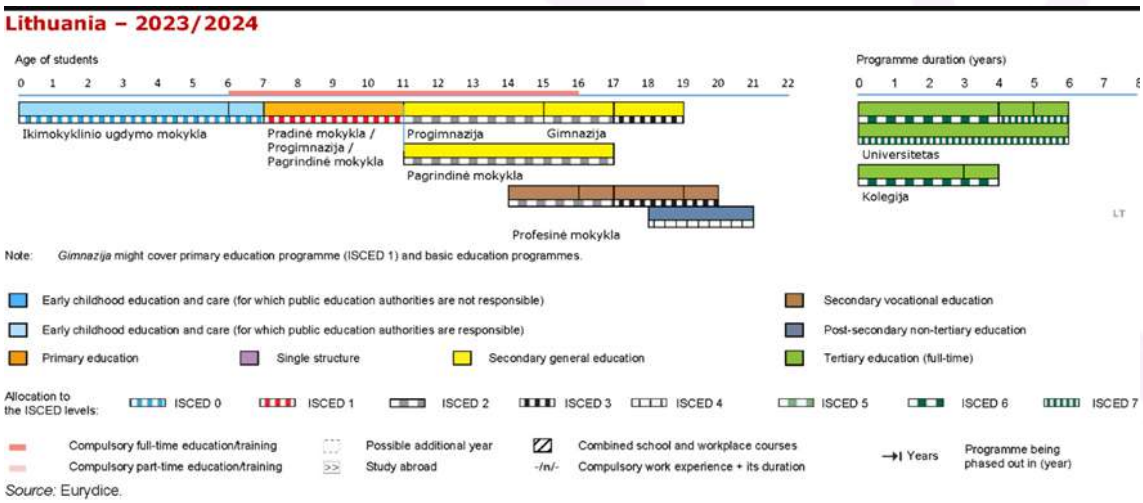
Institucije, ki zagotavljajo nižje sekundarno izobraževanje, vključujejo predšolske ustanove, gimnazije in gimnazije. Tudi poklicne šole lahko zagotavljajo nižje sekundarno izobraževanje in program poklicnega usposabljanja.

3. Višje sekundarno izobraževanje

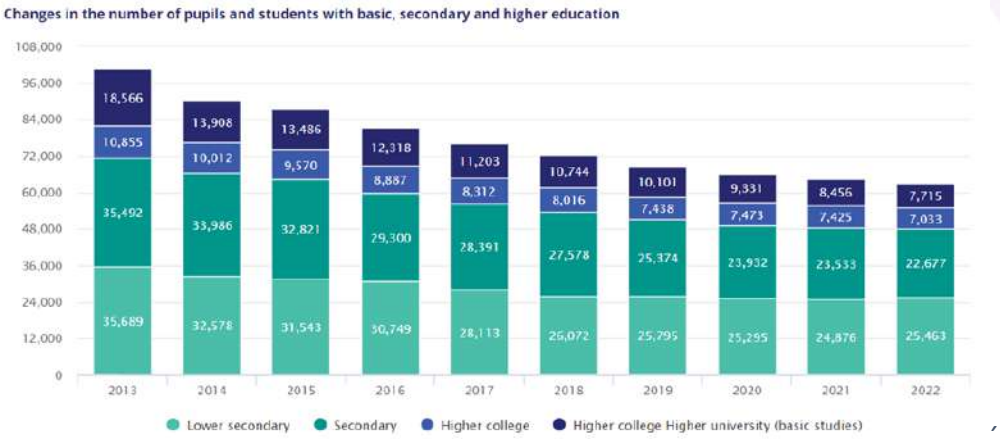
V Litvi je višje sekundarno izobraževanje razvrščeno na raven ISCED 3. Srednješolska izobrazba se pridobi z dvoletnim srednješolskim izobraževalnim programom. Učni načrt je sestavljen iz obveznih in izbirnih predmetov splošnega izobraževanja ter morebitnih modulov poklicnega usposabljanja.

Cilj srednješolskega izobraževanja je pomagati posameznikom pridobiti splošno akademsko, družbeno-kulturno in tehnološko pismenost, moralno, nacionalno in državljansko zrelost ter temelje poklicne usposobljenosti.

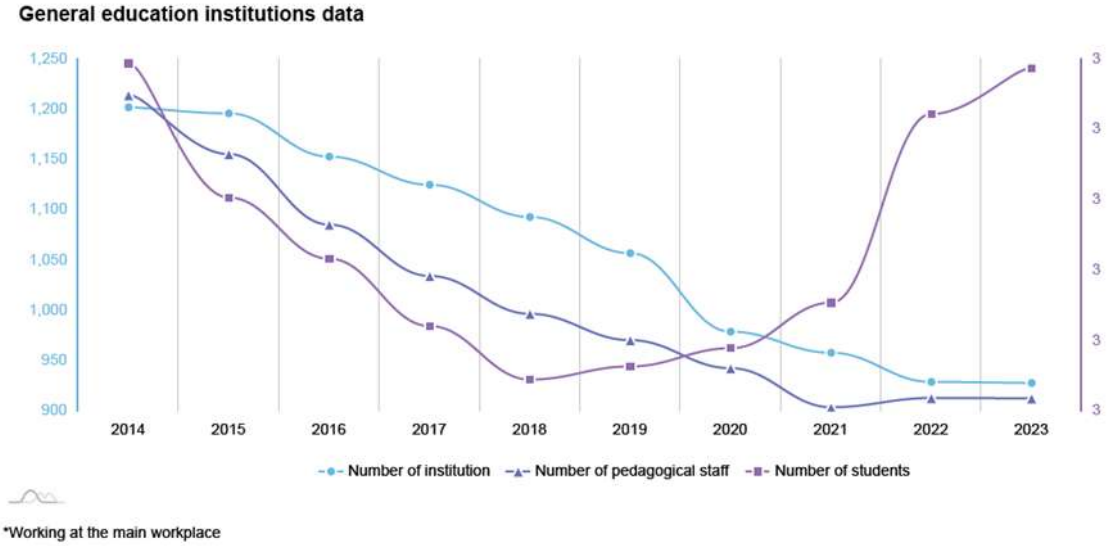
Srednješolski izobraževalni programi se izvajajo v srednjih šolah. Tudi poklicne šole lahko izvajajo srednješolsko izobraževanje skupaj s programom poklicnega usposabljanja.

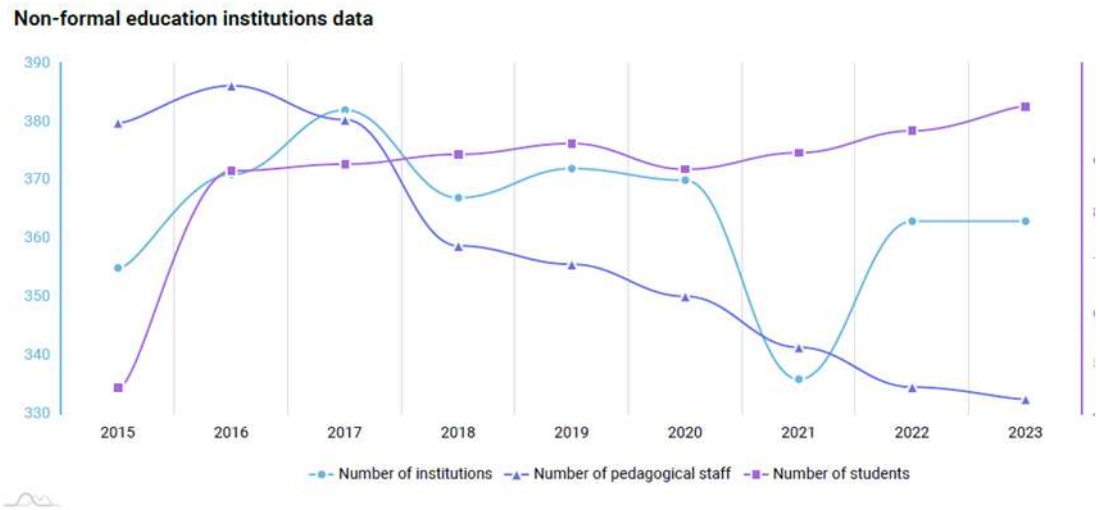
Leta 2022 se je v primerjavi z letom 2021 število splošnih šol zmanjšalo s 957 na 910 (za obdobje 2023-2024 takih podatkov še ni, vendar so težnje enake). Na začetku šolskega leta 2022-2023 se je po programih splošnega izobraževanja izobraževalo 344,5 tisoč učencev. leta 2022 je spričevala o nižjem sekundarnem izobraževanju v splošnih šolah prejelo 25,3 tisoč učencev (leta 2021 24,8 tisoč), o višjem sekundarnem pa 20,1 tisoč (leta 2021 19,8 tisoč). Več kot dve tretjini maturantov splošnih šol (72,3 odstotka) je istega leta nadaljevalo izobraževanje v državnih izobraževalnih ustanovah: V tem letu je bilo 38,5 odstotka študentov na univerzah, 21,4 odstotka na visokih šolah, 12,3 odstotka pa na poklicnih šolah.

Povzeto po https://osp.stat.gov.lt/svietimas

*Working at the main workplace

Število šol/študentov v Litvi (zgodovinski podatki)

		Število izobraževalnih ustanov | enote	Število dijakov in študentov | osebe
Skupaj po izobraževalnih ustanovah	2022-2023	999	473698
	2021-2022	1063	460349
	2020-2021	1085	458868
	2019-2020	1168	459443
	2018-2019	1204	467759
Splošna šola	2022-2023	910	344560
	2021-2022	957	330262
	2020-2021	977	327022
	2019-2020	1056	325677
	2018-2019	1089	322344

3.4. POLJSKA

3.4.1. Načela in organizacija

Obvezno izobraževanje traja 9 let. Vključuje zadnje leto predšolske vzgoje in 8 let osnovnošolskega izobraževanja.

V poljski izobraževalni zakonodaji sta celodnevno obvezno šolanje in delno obvezno šolanje opredeljena na naslednji način:

- Celodnevno obvezno šolanje
  - Šolska obveznost učencev, starih od 7 do 15 let.
- Obvezno izobraževanje s krajšim delovnim časom
  - Obveznost nadaljevanja izobraževanja v neki obliki za učence, stare od 15 do 18 let;
  - Lahko se izvaja v šolskem okolju (učenec obiskuje srednjo šolo) ali v izvenšolskem okolju (npr. učenec se udeležuje poklicnega usposabljanja, ki ga ponujajo delodajalci).

3.4.2. Struktura

ECEC

1. Ustanove za otroke, stare od 0 do 3 let:

1.1. vrtec (żłobek)

1.2. otroški klub (klub dziecięcy).

Obiskovanje jasli/kluba ni obvezno, te ustanove niso del izobraževalnega sistema, saj jih nadzira Ministrstvo za družino, delo in socialno politiko.

2. Ustanove za otroke, stare od 3 do 6 let:

2.1. vrtec (przedszkole)

2.2. predšolski razred v osnovni šoli (oddział przedszkolny w szkole podstawowej)

2.3. predšolska enota (zespół wychowania przedszkolnego)

2.4. predšolski center (punkt przedszkolny).

Predšolska vzgoja je neobvezna za 3-, 4- in 5-letne otroke in obvezna za 6-letne otroke. Vendar ima vsak 3-, 4- in 5-letni otrok pravico do mesta v predšolski ustanovi v svoji skupnosti.

Obvezno izobraževanje se začne pri 7 letih v prvem razredu osnovne šole. Vsi šestletniki morajo eno leto obiskovati predšolsko ustanovo, da pridobijo osnovna znanja, preden začnejo obiskovati šolo.

Osnovnošolsko izobraževanje (ISCED 1+2)

Osnovnošolsko izobraževanje obsega 8 let osnovne šole (osemletno izobraževanje z enotno strukturo), ki je obvezno za vse učence (običajno), stare od 7 do 15 let. Vključuje:

1. 1.-3. razred (predšolska vzgoja)
2. razrede 4-8 (poučevanje po predmetih).

Ob koncu 8. razreda osnovne šole učenci opravljajo obvezno zunanje preverjanje znanja - izpit za osmošolca. Rezultati izpita skupaj z dosežki ob koncu šolanja vplivajo na sprejem v srednje šole.

Srednješolsko izobraževanje (ISCED 3)

Čeprav ta stopnja izobraževanja ni obvezna (oziroma je dejansko obvezna s krajšim delovnim časom do 18. leta starosti, bodisi v šolskem ali nešolskem okolju), velika večina učencev nadaljuje izobraževanje v srednjih šolah.

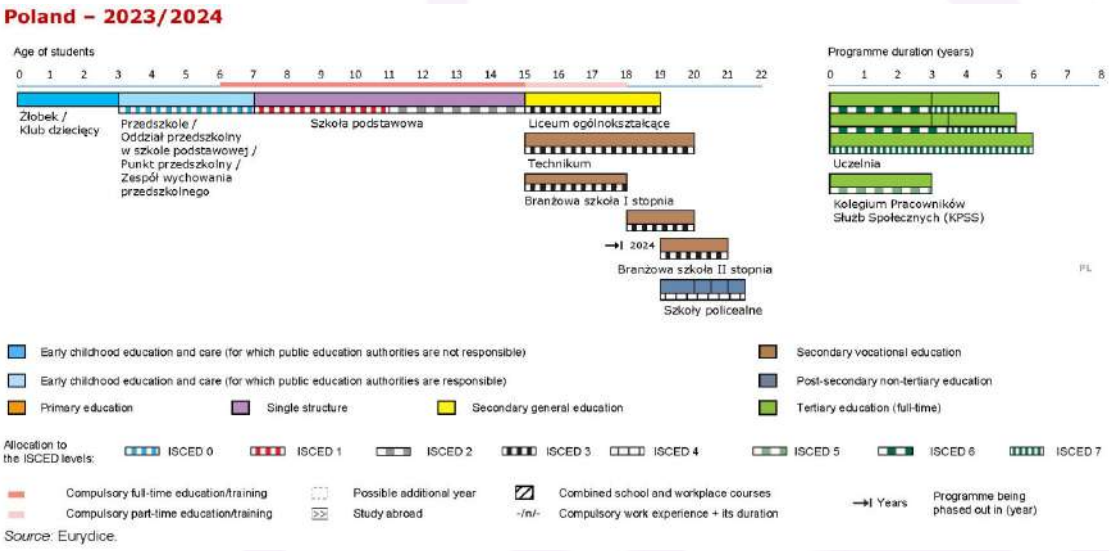
Struktura srednješolskega izobraževanja (ISCED 3) vključuje naslednje vrste šol:

1. 4-letna splošna srednja šola (liceum ogólnokształcące) [ISCED 344].
2. 5-letna tehnična srednja šola (technikum) [ISCED 354].
3. 3-letna sektorska poklicna šola I. stopnje (branżowa škola I stopnia) [ISCED 353].
4. 2-letna sektorska poklicna šola II. stopnje (branżowa škola II stopnia) [ISCED 354].

Izpiti

Maturanti splošnih srednjih šol in srednjih tehničnih šol lahko opravljajo eksterni maturitetni izpit (egzamin maturalny) in pridobijo spričevalo (świadectwo maturalne), ki omogoča dostop do visokošolskega izobraževanja. To možnost imajo tudi diplomanti sektorskih poklicnih šol II. stopnje.

Dijaki poklicnih šol - sektorskih poklicnih šol in tehničnih srednjih šol - opravljajo obvezne poklicne izpite in po njihovem opravljanju prejmejo poklicno diplomo.

Izobraževalni sistem na Poljskem je od preoblikovanja sistema leta 1989 doživel številne spremembe v učnih načrtih, upravljanju, administraciji in strukturi. Med pandemijo koronavirusov (COVID-19) je ministrstvo za izobraževanje in znanost uvedlo e-učenje. Zaradi tega so morale šole na Poljskem večkrat prenesti učenje iz šole na dom, da bi zajezile povečanje števila okužb med letoma 2020 in 2021. Javni izdatki za izobraževanje in vzgojo so leta 2022 znašali 106,3 milijarde zlotov, kar je predstavljalo 4,3 odstotka poljskega bruto domačega proizvoda .

Table 1. Pre-primary education
As of 30 September

SPECIFICATION a – 2022/23 b – 2023/24		Establishments	Sections	Children
Total	**a**	**22505**	**76002**	**1534212**
	b	**22505**	**76276**	**1512017**
Nursery schools	a	13756	60538	1249173
	b	13888	60788	1228695
Pre-primary sections in primary schools	a	7305	14020	260235
	b	7218	14089	260026
Pre-primary education units	a	45	45	664
	b	37	37	522
Pre-primary centres	a	1399	1399	24140
	b	1362	1362	22774

Chart 1. Pre-primary education in urban and rural areas
As of 30 September

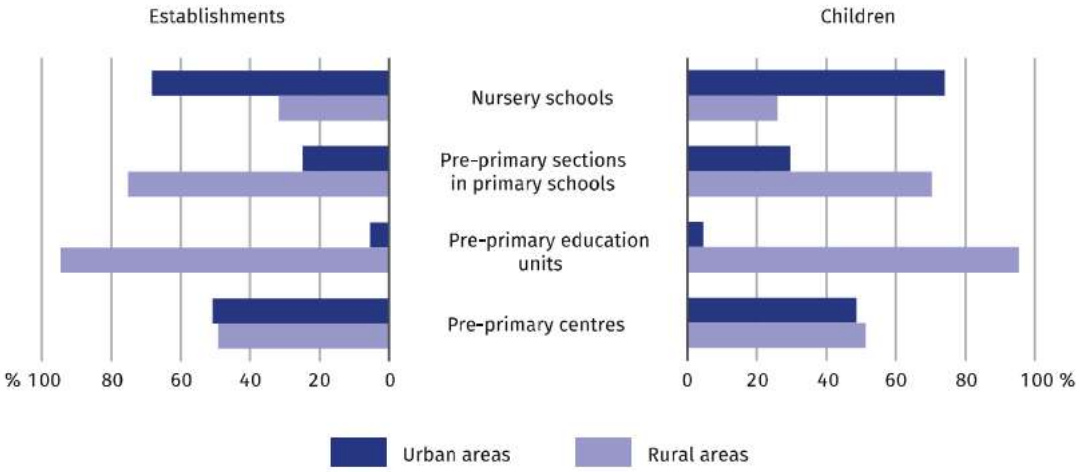

Table 2. Primary schools for children and youth
As of 30 September

SPECIFICATION a – 2022/23 b – 2023/24		Schools	Sections	Pupils		Graduates	
				total	of which girls	total	of which girls
Total	**a**	**14073**	**184105**	**3122826**	**1510787**	**512489**	**252618**
	b	**14000**	**180881**	**3007434**	**1451572**	.	.
of which:							
Branch schools	a	186	742	7523	3617	322	159
	b	167	680	7073	3423	.	.
Art schools [a]	a	55	612	10210	6252	488	297
	b	55	659	11200	6880	.	.
Special schools	a	951	15005	51830	17568	6970	2389
	b	947	15649	53456	17890	.	.

a Not leading to professional certification.

Table 3. Post-primary schools for youth
As of 30 September

SPECIFICATION a – 2022/23 b – 2023/24		Schools	Sections	Students		Graduates	
				total	of which females	total	of which females
Total	**a**	**6819**	**70693**	**1671187**	**816920**	**330430**	**166819**
	b	**6935**	**76518**	**1818934**	**888209**	.	.
Special job-training schools	a	560	3813	12713	4924	2868	1135
	b	565	3897	12483	4733	.	.
Stage I sectoral vocational schools	a	1672	9257	195097	63930	46799	15261
	b	1695	10259	217499	72405	.	.
Stage II sectoral vocational schools	a	226	585	11375	3167	1372	399
	b	261	766	12973	3832	.	.
General secondary schools	a	2398	27646	726386	455213	159937	101861
	b	2449	30173	806123	501589	.	.
Technical secondary schools	a	1861	28603	711140	277608	117346	46546
	b	1858	30612	755167	293021	.	.
General art schools [a]	a	102	789	14476	12078	2108	1617
	b	107	811	14689	12629	.	.

a Leading to professional certification

Table 4. Post-secondary schools
As of 30 September

SPECIFICATION	2022/23	2023/24
Schools	1287	1248
Sections	9932	10130
Students	234817	243129
of which females	168275	173466
Graduates	68788	.
of which females	53349	.

3.5. PORTUGALSKA

3.5.1. Načela in organizacija

Izobraževanje na Portugalskem je organizirano v skladu z demokratičnimi načeli, določenimi v ustavi republike (1976), in sicer s svobodo poučevanja in učenja ter pravicami državljanov in dolžnostmi države na tem področju. Ista načela so bila podlaga za Zakon o izobraževanju (1986), ki opredeljuje cilje, strukture in načine organizacije izobraževanja.

Ministrstvo za izobraževanje (MIZŠ) je vladna agencija, pristojna za opredeljevanje, usklajevanje, izvajanje in vrednotenje nacionalne politike v zvezi z izobraževalnim sistemom (predšolsko, osnovno, srednje in izvenšolsko izobraževanje) ter za povezovanje politike izobraževanja s politiko kvalifikacij in poklicnega usposabljanja.

Šolska mreža je organizirana v šolske skupine (Agrupamentos), ki imajo svoje upravne in vodstvene organe.

3.5.2. Struktura

Obvezno izobraževanje traja 12 let, od šestega do 18. leta starosti (ISCED 3). Javno izobraževanje je običajno brezplačno in splošno od četrtega leta starosti.

Portugalski izobraževalni sistem je razdeljen na naslednji način:

1. Predšolska vzgoja (ISCED 0)

Predšolska vzgoja zajema otroke, stare od treh let do obvezne šolske starosti (šest let). Obiskovanje predšolske vzgoje ni obvezno, saj se priznava prednostna vloga družine pri vzgoji v zgodnjem otroštvu. Vendar se mreža ustanov širi v okviru splošne politike dostopnosti storitev. Ponudba za otroke, mlajše od treh let, s posebnim poudarkom na varstvu otrok (ISCED 010) (vrtec), ni del izobraževalnega sistema.

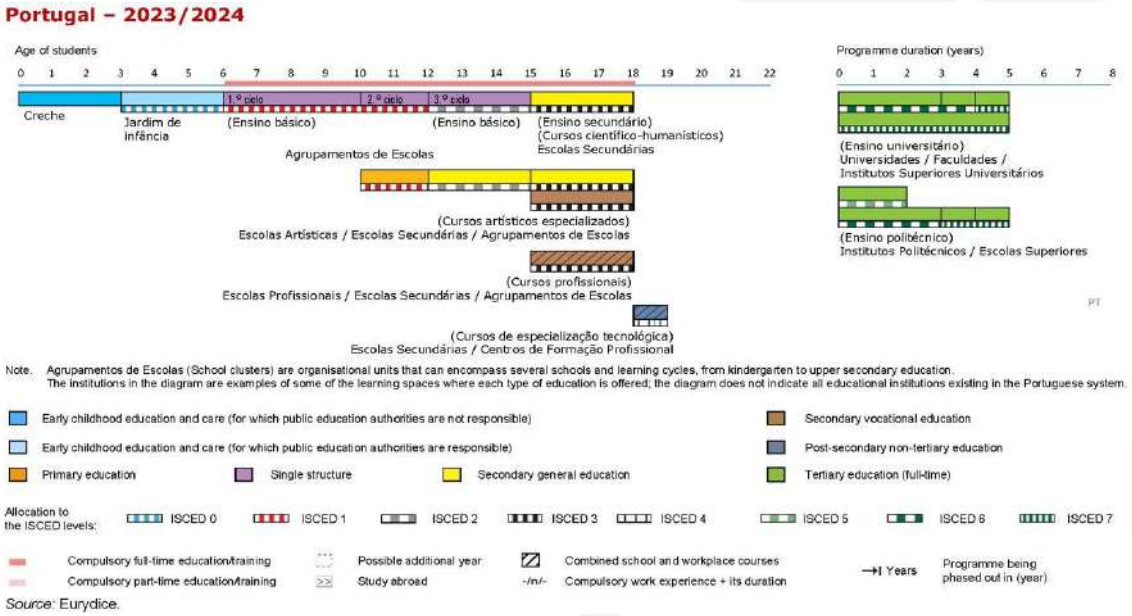
2. Osnovno izobraževanje (ISCED 1 in 2)

Osnovno izobraževanje je splošno, obvezno, brezplačno in traja devet let. Razdeljeno je na tri zaporedne cikle; vsak mora dopolnjevati in nadgrajevati zgornjega z globalnega vidika: prvi cikel (ISCED 1) ustreza prvim štirim letom šolanja (od 1. do 4. razreda). Drugi cikel (ISCED 1) ustreza naslednjim dvema letoma (5. in 6. razred). Tretja stopnja (ISCED 2) traja tri leta in ustreza nižjemu srednješolskemu izobraževanju (od sedmega do devetega razreda).

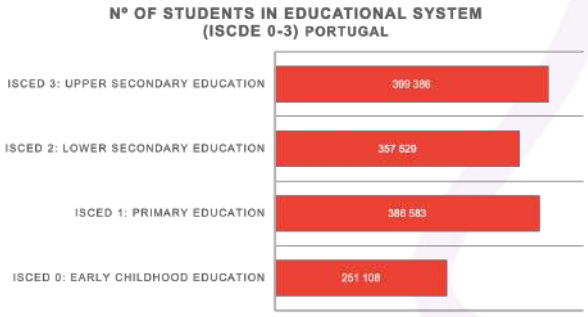
3. Višja srednja šola (ISCED 3)

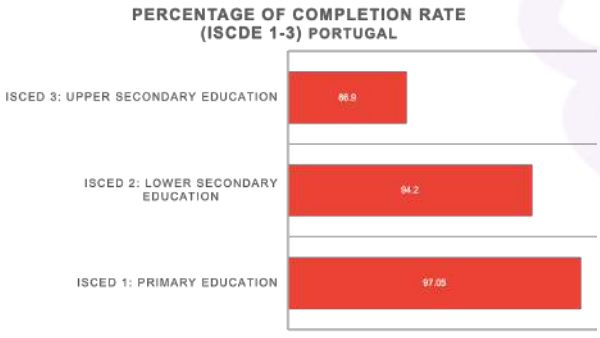
Srednješolsko izobraževanje traja tri leta in ustreza 10., 11. in 12. razredu srednješolskega izobraževanja v srednji šoli, ki je organizirano v različnih modalitetah. Nekateri so namenjeni nadaljnjemu študiju, drugi dvojnemu certificiranju (akademskemu in poklicnemu), slednji pa združujejo splošno, tehnično in delovno usposabljanje. Prehodnost med različnimi potmi je zagotovljena, prav tako je zagotovljen dostop do vseh visokošolskih programov z nacionalnimi izpiti.

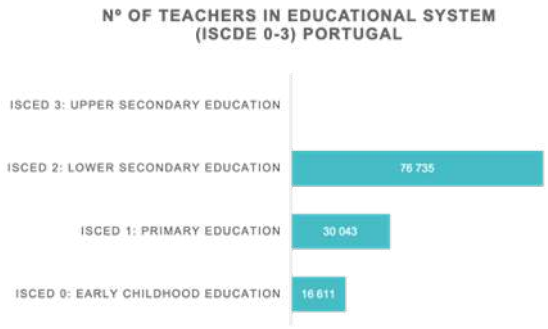
Naslednja shema prikazuje strukturo portugalskega izobraževalnega sistema, ki zajema ravni, ki so predmet te študije (ISCED 2 in 3).

Povzeto po https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/portugal/overview decembra 2023.

Nº OF TEACHERS IN EDUCATIONAL SYSTEM
(ISCDE 0-3) PORTUGAL
ISCED 3: UPPER SECONDARY EDUCATION
ISCED 2: LOWER SECONDARY EDUCATION
76 735
ISCED 1: PRIMARY EDUCATION
30 043
ISCED 0: EARLY CHILDHOOD EDUCATION
16 611

3.6. SLOVENIJA

3.6.1. Načela in organizacija

Izobraževalni sistem Republike Slovenije je organiziran kot javna služba, ki jo izvajajo javne in zasebne ustanove, ki izvajajo uradno priznane ali akreditirane programe.
Po zakonu so javne šole sekularne, šolski prostor pa je avtonomen.
Država nastopa kot ustanoviteljica javnih:

1. Srednje šole
2. Visokošolske ustanove s kratkim ciklom izobraževanja
3. Visokošolske ustanove
4. Izobraževalne ustanove za otroke s posebnimi potrebami
5. študentski domovi in
6. podporni strokovni inštituti na področju izobraževanja.

Občina deluje kot ustanoviteljica javnega:

1. vrtcev .
2. osnovnih šol (enostrukturno osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje)
3. študentski domovi za učence
4. glasbene šole in
5. organizacije za izobraževanje odraslih.

Javne ustanove nadzoruje država z imenovanjem predstavnikov v organe upravljanja, javnim financiranjem, sistemom plač, sprejetjem skupnih pravil in smernic javne službe, centralno sprejetimi učnimi načrti itd. Izvajalci javne službe so pod nadzorom šolskega inšpektorata.
Organ upravljanja javnih vrtcev in šol je svet, organ vodenja pa ravnatelj, ki je tudi pedagoški vodja. Učitelji so strokovno avtonomni, ravnatelj pa ima v skladu z zahtevami avtonomijo pri zaposlovanju učiteljev po lastni izbiri.
Kot določa Ustava Republike Slovenije , je zagotovljena svoboda izbire v izobraževanju in avtonomija visokošolskih zavodov.

Določba o manjšinah

Učni jezik je slovenščina. Pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti na narodnostno mešanih območjih imajo pravico do izobraževanja v svojem jeziku. Ustava ščiti tudi status in daje posebne pravice pripadnikom romske skupnosti .

Pravna pravica do predšolske vzgoje

Otroci v Sloveniji so zakonsko upravičeni do mesta v vrtcu (vrtec) od starosti 11 mesecev (konec dopusta za nego in varstvo otroka) do starosti za začetek obveznega šolanja. Usmerjevalni dokument javne predšolske vzgoje je Kurikulum za vrtce .

Program razširjene osnovne šole

Vse osnovne šole morajo zagotoviti brezplačne neobvezne dejavnosti razširjenega programa, in sicer dopolnilni in dodatni pouk, obšolske interesne dejavnosti, neobvezne izbirne predmete ter jutranje varstvo (1. razred) in pouk po pouku (od 1. do 5. razreda). Dejavnosti obiskuje velika večina učencev. Program izvajajo usposobljeni učitelji v skladu z uradno sprejetimi izobraževalnimi smernicami in koncepti.

Nacionalno ocenjevanje

Ob koncu 6. in 9. razreda učenci opravljajo obvezno nacionalno preverjanje znanja iz treh predmetov. Glavni cilj je izboljšati kakovost poučevanja in učenja ter s tem

zagotoviti tudi višjo kakovost znanja in kompetenc učencev. Rezultati ne vplivajo na ocene, imajo pa določen vpliv na izobraževalno pot učencev. O prihodnjem statusu in vplivu nacionalnega preverjanja znanja se trenutno razpravlja.

Glasbeno izobraževanje

Dobro razvita mreža javno financiranih glasbenih šol zagotavlja pouk glasbe in baleta navdušenim učencem, ki jim po drugi strani ni treba izbrati enega od dveh obveznih izbirnih predmetov.

Vključujoč pristop za otroke s posebnimi potrebami

Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji zajema večtirni pristop k vključevanju: vrtci in šole so naklonjeni otrokom s posebnimi potrebami v obliki inkluzivnih in posebnih razredov, obstajajo pa tudi posebni vzgojno-izobraževalni zavodi.

Pozno vključevanje

Sledenje učencem se začne v višjem sekundarnem izobraževanju, običajno pri 15 letih. Učenci lahko prosto izbirajo med splošnimi in poklicnimi programi. Če število kandidatov presega število mest, lahko šole omejijo vpis v prvem letniku.

Visoki izpiti ob koncu srednješolskega izobraževanja

Ob koncu srednješolskega izobraževanja dijaki opravljajo zaključne izpite. V dvo- in triletnih poklicnih programih dijaki zaključijo študij z maturo. Ob uspešnem zaključku štiriletnega srednješolskega programa splošnega in strokovnega izobraževanja dijaki opravljajo splošno *maturo* ali poklicno *maturo*. *Matura* je nacionalno zunanje preverjanje znanja. Dijaki, ki uspešno opravijo *maturo*, se lahko vpišejo v terciarne študijske programe.

Uradno priznani programi neformalnega izobraževanja odraslih

Programi in ustanove za izobraževanje odraslih so zelo raznoliki. Poleg formalnih programov obstajajo tudi uradno priznani neformalni programi, namenjeni posebnim skupinam odraslih, zlasti tistim, ki morajo izboljšati svoje osnovne kompetence ali pismenost ali se poskušajo vključiti v družbo in potrebujejo pomoč.

Terciarno izobraževanje

V Sloveniji je v terciarno izobraževanje vključena skoraj polovica vseh oseb, starih od 19 do 24 let. Večina od njih (75,6 % v letu 2021/22) ne plačuje šolnine. Javna agencija za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (JAZMP) je bila ustanovljena leta 2009 in leta 2013 vpisana v Evropski register agencij za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (EQUAR). SQAA je od leta 2013 del evropskega sistema zagotavljanja kakovosti v visokem šolstvu, njene naloge pa so akreditacija visokošolskih zavodov in študijskih programov ter zunanja evalvacija visokošolskih zavodov in študijskih programov.

Izzivi

- Predčasno opuščanje izobraževanja je v Sloveniji redek pojav, saj je bilo v letu 2021 3,1 % predčasno opuščajočih izobraževanje, kar je drugi najboljši rezultat v EU. Kljub temu pa je delež predčasno opuščajočih šolanje med otroki, rojenimi v tujini, precej višji (8,7 % leta 2020).
- Nizki rezultati pismenosti (24,9 % pod 2. stopnjo,) odraslih v PIAAC so precej pod želeno ravnjo pismenosti. Mlajše generacije so dosegle relativno boljše rezultate.
- V zadnjem desetletju se je delež terciarno izobraženih oseb, starih od 30 do 34 let, znatno povečal, in sicer s 37,9 % leta 2011 na 49,2 % leta 2021. Vendar je razlika med mladimi moškimi in ženskami pri doseženi terciarni izobrazbi

presenetljiva, in sicer je le 37,7 % moških v tej starostni skupini končalo terciarno izobraževanje v primerjavi z 62,9 % žensk.

Učiteljski poklic

Pedagoški delavci v vrtcih in šolah morajo imeti ustrezno izobrazbo (ISCED 6 za vzgojitelje predšolskih otrok in nekatere učitelje praktičnih predmetov v VIZ, ISCED 7 za druge učitelje), ustrezno pedagoško izobrazbo in opravljen državni strokovni izpit za pedagoške delavce.
Stalno strokovno izpopolnjevanje je pravica in dolžnost vseh pedagoških delavcev, udeležba v programih stalnega strokovnega izpopolnjevanja pa je pogoj za napredovanje v strokovne nazive (mentor, svetovalec, svetnik in višji svetnik).

3.6.2. Struktura

Stopnje izobraževalnega sistema

Slovenski izobraževalni sistem je organiziran v več stopenj izobraževanja.

Predšolska vzgoja

Predšolska vzgoja (*predšolska vzgoja*) je neobvezna in obsega zgodnjo splošno predšolsko vzgojo in varstvo v centru. Otroci se vanjo lahko vpišejo že pri 11 mesecih starosti in jo obiskujejo do začetka osnovne šole.

Obvezno osnovno izobraževanje

Obvezno osnovno *izobraževanje* (*obvezno osnovnošolsko izobraževanje)* je organizirano v enostrukturni devetletni osnovni šoli, ki jo obiskujejo učenci, stari od 6 do 15 let.

Višje sekundarno izobraževanje

Višje sekundarno izobraževanje (srednješolsko izobraževanje) traja od 2 do 5 let (tipična starost učencev: 15-19 let). Izobraževalni programi vključujejo poklicne, strokovne in gimnazijske (splošne) programe.

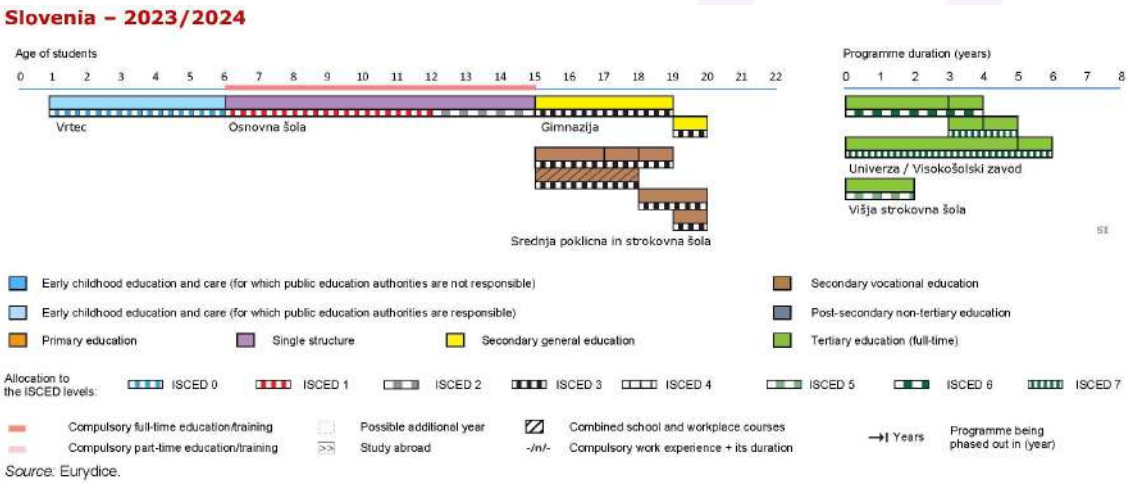
Terciarno izobraževanje

Terciarno *izobraževanje* (*terciarno izobraževanje*) vključuje kratke študijske programe višjega strokovnega *izobraževanja (višje strokovno izobraževanje*) in *visokošolskega* izobraževanja (*visokošolsko izobraževanje)*. Visokošolski programi prve stopnje vključujejo strokovne in akademske študijske programe (običajna starost študentov: 19-22 let). Kratkoročno višje strokovno izobraževanje izvajajo višje strokovne šole, ki ponujajo dvoletno poklicno izobraževanje (značilna starost študentov: 19-21 let). Študijske programe prve, druge in tretje stopnje ponujajo javne ali zasebne univerze in samostojni visokošolski zavodi.

Izobraževanje odraslih

Izobraževanje *odraslih* (*izobraževanje odraslih*) zaznamuje velika raznolikost programov in institucij.

Struktura nacionalnega izobraževalnega sistema

Source: Eurydice.

3.7. TÜRKİYE

3.7.1. Načelo in organizacija

Izobraževanje v Türkiji ureja nacionalni sistem, ki je bil vzpostavljen v skladu z Atatürkovimi reformami. Gre za sistem, ki ga nadzoruje država in je namenjen pripravi usposobljenega strokovnega razreda za družbene in gospodarske inštitute države.
Ministrstvo za nacionalno izobraževanje (MEB) vodi izobraževalno upravo države in je odgovorno za pripravo učnih načrtov, usklajevanje dela uradnih, zasebnih in prostovoljnih organizacij, načrtovanje in gradnjo šol, razvoj izobraževalnih gradiv itd. O učnih načrtih in predpisih, ki jih pripravi ministrstvo, razpravlja in odloča Vrhovni svet za nacionalno izobraževanje. V pokrajinah izobraževalne zadeve organizirajo direktorati za nacionalno izobraževanje, ki jih imenuje minister, delujejo pa pod vodstvom pokrajinskega guvernerja.
Osrednja vlada je odgovorna za vse javne stroške izobraževanja, približno 10 % splošnega proračuna je namenjeno za nacionalno izobraževanje.
Akademski koledar se na splošno začne sredi septembra in traja do sredine junija, z nekaterimi razlikami med mestnimi in podeželskimi območji. Šolski dan ima običajno dopoldanski in popoldanski pouk, v prenatrpanih šolah pa je pouk razdeljen. Šole se šolajo pet dni na teden (od ponedeljka do petka), skupaj 35-40 ur. Med januarjem in februarjem so dvotedenske zimske počitnice, sredi vsakega semestra pa en teden. Univerze običajno organizirajo študijsko leto v dveh semestrih, običajno med oktobrom in januarjem ter med februarjem/marcem in junijem/julijem.

3.7.2. Struktura

Turški izobraževalni sistem je organiziran na podlagi ;

- Ustava Turške republike
- zakonov, ki urejajo izobraževanje
- vladnih programov
- Razvojni načrti
- Nacionalni sveti za izobraževanje

Ministrstvo za nacionalno izobraževanje (MoNE) izvaja izobraževalne dejavnosti na osrednji ravni v Republiki Turčiji.
Izobraževalni cikli so sestavljeni iz predšolske vzgoje, osnovnega in nižjega sekundarnega izobraževanja, višjega sekundarnega izobraževanja in visokošolskega izobraževanja.
Prva stopnja je štiriletna osnovna šola (1.st, 2.$^{(nd)}$, 3.$^{(rd)}$) in 4.thrazred), druga stopnja je štiriletna nižja srednja šola (5.th, 6.th, 7.thin 8.thrazred), tretja, štiriletna stopnja pa je višja srednja šola (9.th, 10.th, 11.thin 12.thrazred). Poleg tega je poleg osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja obvezno tudi predšolsko izobraževanje za posameznike, ki potrebujejo posebno izobraževanje.
Od šolskega leta 2012/13 dalje se je obvezno izobraževanje v Turčiji podaljšalo na 12 let in je razdeljeno na tri stopnje.
Prva stopnja je štiriletna osnovna šola (1.st, 2.$^{(nd)}$, 3.$^{(rd)}$) in 4.thrazred), druga stopnja je štiriletna srednja šola (5.th, 6.th, 7.thin 8.thrazred), tretja stopnja pa je štiriletna srednja šola (9.th, 10.th, 11.thin 12.thrazred).

Stopnje izobraževalnega sistema

Vrtec - predšolska vzgoja (ISCED 0)

Predšolska vzgoja v naši državi zajema vrtce in dnevne centre za otroke od 0 do 36 mesecev, ki delujejo pod okriljem Generalnega direktorata za varstvo otrok pri Ministrstvu za družino, delo in socialne storitve. Poleg tega obstajajo centri za zgodnjo vzgojo v posebnih vrtcih, ki delujejo pod okriljem Generalnega direktorata služb za posebno izobraževanje in usmerjanje za otroke, stare od 0 do 36 mesecev, ki potrebujejo posebno izobraževanje.

Otroci, stari 57-68 mesecev, so vpisani v vrtec, jasli in vadbene razrede konec septembra v letu, v katerem je bil opravljen vpis. Po vpisu otrok, ki prebivajo na prijavnem območju šole in začnejo obiskovati osnovno šolo v naslednjem šolskem letu, se lahko otroci, stari 36-56 mesecev, vpišejo v vrtec in vadbene razrede, otroci, stari 45-56 mesecev, pa v razrede vrtca z zadostnimi fizičnimi zmogljivostmi. (Pravilnik o predšolski vzgoji in ustanovah za osnovnošolsko izobraževanje). Člen 11-5/a). Za izvajanje predšolske vzgoje je pristojno Ministrstvo za nacionalno izobraževanje, Generalni direktorat za osnovno izobraževanje.

Osnovnošolsko izobraževanje (ISCED 1)

Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno za vse dečke in deklice pri starosti 5,5 let in je v javnih šolah brezplačno. Te šole zagotavljajo osem (4+4) let izobraževanja. Osnovnošolsko izobraževanje zajema otroke, stare od 69 mesecev do 10 let, in je v pristojnosti Generalnega direktorata za osnovno izobraževanje pri Ministrstvu za nacionalno izobraževanje. Poleg tega je poleg osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja obvezno tudi predšolsko izobraževanje za učence, ki potrebujejo posebno izobraževanje.

Na osnovni ravni so predmeti turščina, matematika, družboslovje, naravoslovje, državljanska vzgoja in človekove pravice, zgodovina Turške republike in Atatürkove reforme, tuji jezik (angleščina ali nemščina), individualne in skupinske dejavnosti, verska kultura in etika, umetnost/obrt, glasba, telesna vzgoja, prometna varnost in prva pomoč. Osnovne šole obiskuje 34.656 učencev. Osnovnošolsko stopnjo imajo tudi zasebne šole.

Srednješolsko izobraževanje (ISCED 2)

Srednješolsko izobraževanje, in sicer verska šola in gimnazija, zajema otroke, stare od 10 do 14 let. Za ukrepe Generalnega direktorata za osnovno in srednje izobraževanje ter verskih srednjih šol je odgovoren Generalni direktorat za versko izobraževanje na ministrstvu. Poleg tega je skupaj z osnovnošolskim in srednješolskim izobraževanjem za učence, ki potrebujejo posebno izobraževanje, obvezno tudi predšolsko izobraževanje.

Višje sekundarno izobraževanje (ISCED 3)

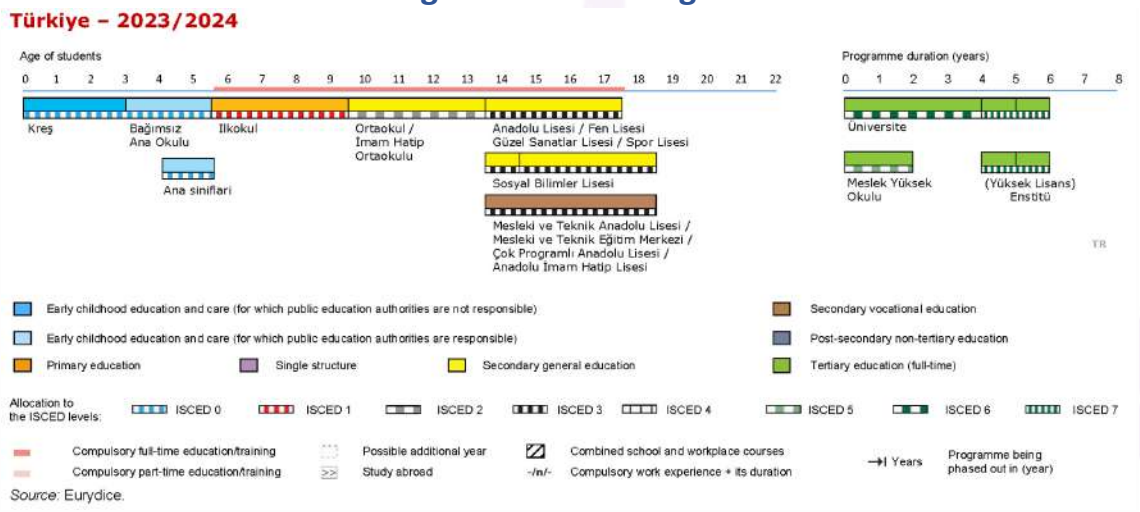
Višje sekundarno izobraževanje zajema anatolsko srednjo šolo, naravoslovno srednjo šolo, likovno šolo, športno srednjo šolo, družboslovno šolo, anatolske verske srednje šole in srednje šole, ki izvajajo poklicne in tehnične programe. Takšno izobraževanje je namenjeno otrokom, starim od 14 do 18 let, in tistim, ki so starejši od 18 let, v centrih za poklicno izobraževanje, zanj pa so odgovorni Generalni direktorat za srednje izobraževanje, Generalni direktorat za poklicno in tehnično izobraževanje ter Generalni direktorat za versko izobraževanje. Poleg tega so šole, ki izvajajo posebne programe

usposabljanja za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami, in posebne izobraževalne ustanove v pristojnosti Generalnega direktorata za srednjo in višjo raven šol ter posebne službe za izobraževanje in usmerjanje.
Poleg tega se izobraževanje posameznikov s posebnimi potrebami izvaja v centrih za specialno poklicno izobraževanje, specialnih poklicnih šolah in v šolah za specialno poklicno prakso, ki jih vodi Generalni direktorat za specialno izobraževanje in usmerjevalne službe Ministrstva za nacionalno izobraževanje.

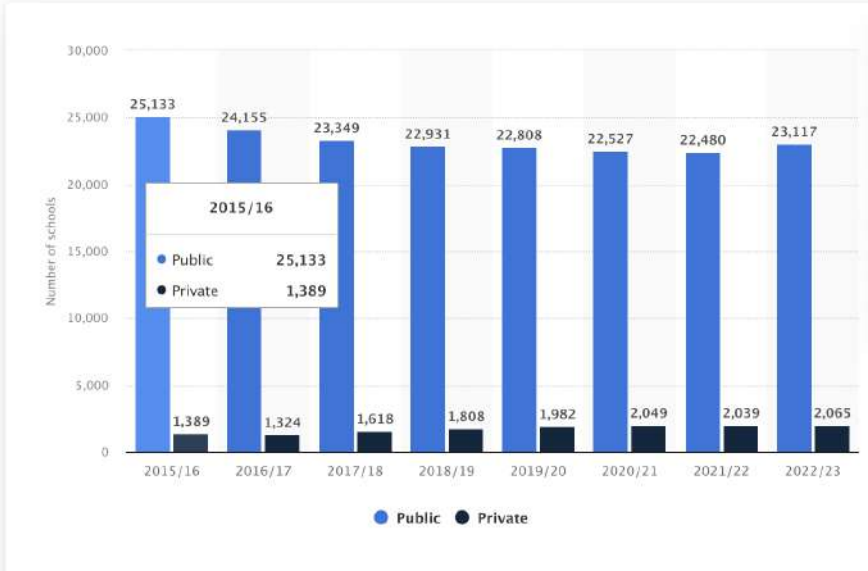
Visokošolsko izobraževanje (ISCED 5, ISCED 6, ISCED 7)

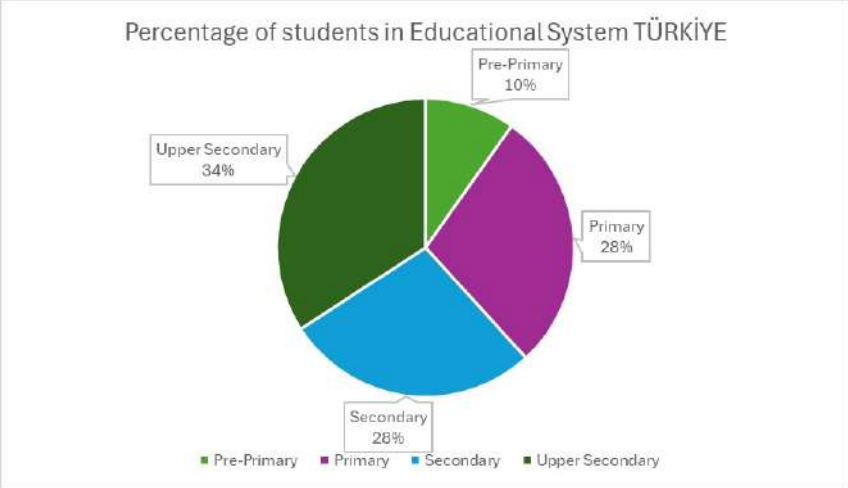
Visokošolsko izobraževanje v Türkiji ni obvezno. Študenti morajo opraviti dvostopenjski sprejemni izpit za univerzo (TYT-AYT). Glede na točke, ki jih dobi na izpitu, lahko izbere oddelek in univerzo.
Univerze, fakultete, inštituti, višje šole, konservatoriji, poklicne višje šole, policijske in vojaške akademije in visoke šole ter aplikativno-raziskovalni centri veljajo za visokošolske ustanove. univerze, fakultete in inštituti štiriletnih višjih šol so ustanovljeni z zakonom, medtem ko dvoletne poklicne šole, oddelke in sekcije ustanovi Svet za visoko šolstvo (YÖK).

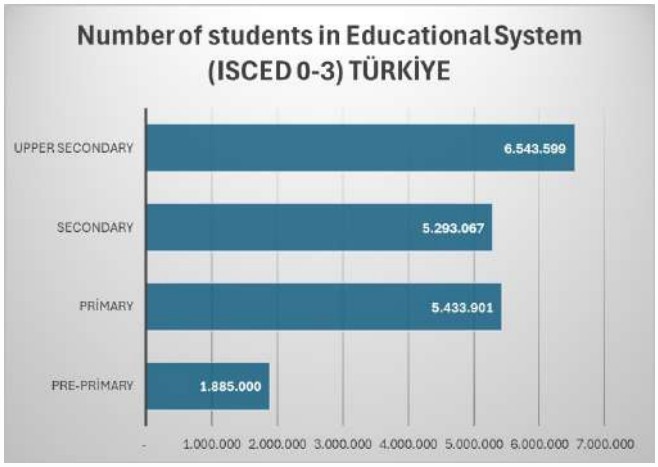
Struktura nacionalnega izobraževalnega sistema

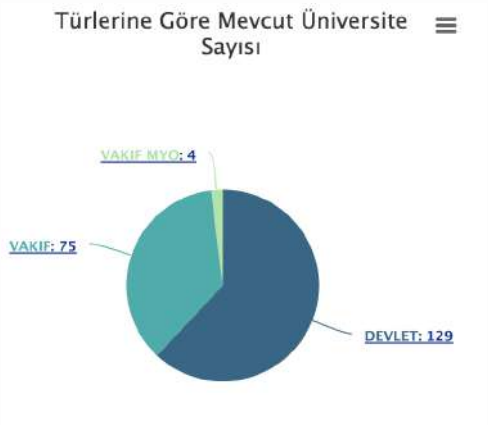
Število osnovnih šol v Turčiji od leta 2015/16 do leta 2022/23 po vrstah šol

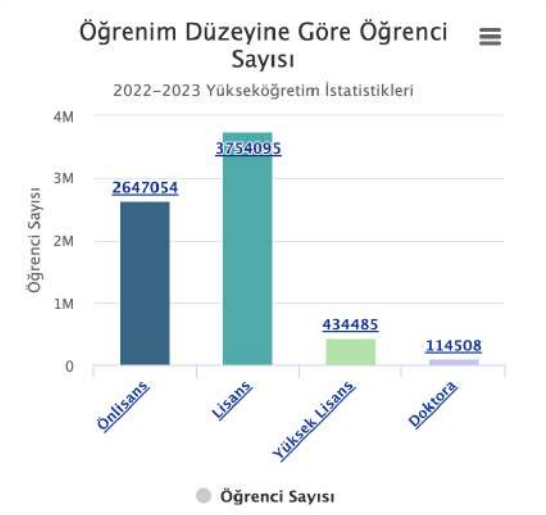

Število univerz po vrsti (državne in zasebne)

Število študentov v visokošolskem izobraževanju glede na njihovo raven

4. Pristopi k anksioznosti v šolah iz 7 držav

Za zbiranje podatkov je bila zasnovana opazovalna študija. Metodologija je opisana v nadaljevanju in so jo uporabljali vsi partnerji v 7 državah.

Prebivalstvo, vzorec in zaposlovanje

Ciljna populacija za študijo "Prakse reševanja anksioznosti v šolah - študija primera iz 7 držav" vključuje strokovnjake za izobraževanje odraslih, ki delajo v sodelujočih državah: Portugalska, Grčija, Litva, Francija, Poljska, Slovenija in Turčija. Vzorec je bil priročni vzorec, sestavljen iz strokovnih delavcev iz srednjih šol, ki so partnerice projekta ali katerih uprava je privolila v sodelovanje v projektu. cilj študije je bil vključiti vsaj štiri strokovne delavce v izobraževanju iz vsake države. Izbrani so bili strokovni delavci v izobraževanju iz šol, katerih uprava je odobrila sodelovanje in ki so izrazile interes za sodelovanje. Podane so bile informacije o študiji, pred kakršnim koli zbiranjem podatkov pa je bilo pridobljeno pisno informirano soglasje. Zbiranje in obdelava podatkov potekata v vsaki državi, podatki pa niso bili posredovani, razen tistih, ki so vključeni v to poročilo.

Zbiranje, ravnanje in shranjevanje podatkov

Zbiranje in analiza podatkov sta se začela februarja 2024 in se končala julija istega leta. Posamezne polstrukturirane intervjuje je v lokalnih jezikih vodil eden od raziskovalcev projekta, kot so bili prevedeni iz izvirnega predloga vodnika za intervjuje v angleščini in predstavljeni v Prilogi. 6.1 Zbrane so bile tudi osnovne informacije o šolah in vlogah sodelujočih strokovnih delavcev. Intervjuje je bilo mogoče z izrecnim soglasjem udeleženca zvočno posneti za kasnejši prepis in pridobivanje informacij. Posnetki so bili po obdelavi uničeni.
Zbrani podatki se bodo uporabljali izključno v raziskovalne in razvojne namene v skladu s Splošno uredbo o varstvu podatkov (GDPR), zakon št. 58/2019 z dne 8. avgusta, in se lahko uporabljajo do konca projekta WAI, predvidoma do leta 2026. Vsi zbrani osebni podatki bodo strogo zaupni in varno shranjeni ter dostopni le raziskovalcem. Identifikacija udeležencev po intervjuju ne bo shranjena in bo znana le raziskovalcem, ki bodo izvajali intervjuje. Podatki bodo shranjeni, prepisani in obdelani. Zvočni posnetki bodo po prepisu nepovratno uničeni. Pridobljeni podatki bodo združeni za poročilo o študiji, ne da bi vključevali kakršne koli identifikacijske podatke.

Etični vidiki

Študija upošteva načela Helsinške deklaracije in Splošne uredbe o varstvu podatkov. Študija je bila predložena odboru za etiko Medicinske fakultete Univerze v Portu (Portugalska) in je 25. januarja 2024 prejela poročilo o sprejetju (230/CEFMUP/2024, Priloga 6.2). Udeleženci so bili obveščeni o študiji in so pred sodelovanjem podpisali obrazec o informiranem soglasju. Informativni list za udeležence in obrazec soglasja sta bila prevedena v lokalni jezik iz angleškega vzorca, predstavljenega v Prilogi 6.3.

4.1. FRANCIJA

4.1.1. Institucionalni nacionalni okvir

Francoski izobraževalni sistem

Francoski izobraževalni sistem temelji na centralizirani organizaciji, strukturirani v več ravni, od predšolskega do visokošolskega izobraževanja. Temelji na temeljnih republikanskih načelih: sekularizmu, brezplačnem izobraževanju in obveznem šolanju do 16. leta starosti.

1. Institucionalna organizacija
   - 1.1. Nacionalni nadzor
     - 1.1.1. Ministrstvo za nacionalno izobraževanje in mladino določa glavne smernice za izobraževalni sistem, šolske programe in nacionalna preverjanja znanja.
     - 1.1.2. Standardizacija organizacijskih načel, vsebin in ocenjevanja zagotavlja enake možnosti za vse učence, tako v celinski Franciji kot na čezmorskih ozemljih.
   - 1.2. Lokalne strukture
     - 1.2.1. Rektorati: Lokalni predstavniki ministrstva, odgovorni za izvajanje nacionalnih politik v vsaki akademski regiji. Vsak rektor skrbi za izvajanje direktiv na svojem območju.
     - 1.2.2. Lokalni organi: Imajo ključno vlogo pri materialnem in finančnem upravljanju šol:
       - 1.2.2.1. Občine upravljajo osnovne šole (infrastruktura, jedilnice, prevozi).
       - 1.2.2.2. Oddelki upravljajo srednje šole.
       - 1.2.2.3. Regije so odgovorne za srednje šole, zlasti poklicne šole.
2. Ravni izobraževanja
   - 2.1. Osnovnošolsko izobraževanje
     - 2.1.1. Predšolska vzgoja (cikel 1: zgodnje učenje):
       - 2.1.1.1. Starost: od 3 do 6 let (Petite Section, Moyenne Section, Grande Section).
       - 2.1.1.2. Cilji: Razvijati otrokove socialne, jezikovne in motorične spretnosti.
     - 2.1.2. Osnovna šola (2. in 3. cikel: temeljno učenje in utrjevanje):
       - 2.1.2.1. Starost: od 6 do 11 let (CP do CM2).
       - 2.1.2.2. Cilji: Pridobiti osnovne spretnosti branja, pisanja in računanja ter znanje s področja naravoslovja, zgodovine in geografije.
   - 2.2. Srednješolsko izobraževanje
     - 2.2.1. Srednje šole (cikla 3 in 4: utrjevanje in razvoj)
       - 2.2.1.1. Starost: od 11 do 15 let (od 6. do 9. razreda).
       - 2.2.1.2. Struktura: Štiri stopnje (6., 5., 4. in 3.).
       - 2.2.1.3. Diploma: Nacionalna diploma o nižjem sekundarnem izobraževanju (DNB) ob koncu 9.(tretjega) razreda.
       - 2.2.1.4. Cilji: Poglobiti znanje in učence pripraviti na izbiro poti v srednji šoli (splošna, tehnološka ali poklicna).
     - 2.2.2. Srednje šole (cikli usmerjanja in specializacije)
       - 2.2.2.1. Starost: od 15 do 18 let (od 10. do 12. razreda).
       - 2.2.2.2. Glavne poti:

- Splošna srednja šola: Pripravlja dijake na teoretično visokošolsko izobraževanje.
  - Učenci v 11. razredu izberejo tri specializacije, nato v 12.thrazredu obdržijo dve (npr. matematika, ekonomske in družbene vede, zgodovina-geografija itd.)
- Tehnološka srednja šola: Pripravlja dijake na visokošolsko izobraževanje na uporabnih področjih (zdravstvo, menedžment, industrijske vede).
- Srednja poklicna šola: Pripravlja dijake za neposreden vstop na trg dela z diplomami, kot sta CAP ali Bac Pro.

2.2.2.3. Diploma: (splošna, tehnološka ali poklicna).

3. Reforme srednjih šol

3.1. Reforma splošne in tehnološke srednje šole (2021)

3.1.1. Cilji: - Izgradnja srednješolskega in visokošolskega izobraževanja: Cilji: posodobiti izobraževanje, povečati raznolikost poti ter bolje pripraviti dijake na visokošolsko izobraževanje in delovno silo.

3.1.2. Ključni ukrepi:

3.1.2.1. Odprava tradicionalnih tokov (L, ES, S) in uvedba sistema specializacije.

3.1.2.2. Krepitev stalnega ocenjevanja v zaključnem maturitetnem razredu.

3.1.2.3. Okrepljeno usmerjanje prek platforme Parcoursup.

3.2. Reforma poklicnih srednjih šol (2023)

3.2.1. Cilji: Izboljšanje poklicnega izobraževanja in boljše vključevanje mladih na trg delovne sile.

3.2.2. Ključni ukrepi:

3.2.2.1. Podaljšana obdobja usposabljanja na delovnem mestu (PFMP) z boljšim nadzorom.

3.2.2.2. Finančno nadomestilo za pripravništvo, ki se začne v prvem letniku.

3.2.2.3. Programi, prilagojeni potrebam lokalnega trga dela, na primer v sektorjih ekološkega turizma ali obnovljivih virov energije.

3.2.2.4. Okrepljene poti do visokošolskega izobraževanja (BTS, poklicne licence).

4. Visokošolsko izobraževanje

4.1. Splošna struktura (LMD)

Francoski univerzitetni sistem sledi evropskemu okviru LMD: Licenca, magisterij, doktorat.

4.1.1. Licenca (dodiplomski študij - Bac +3): Splošno ali strokovno usposabljanje (180 kreditnih točk po ECTS).

4.1.2. Magisterij (Bac +5): (Bac.): napredna specializacija (dodatnih 120 kreditnih točk ECTS).

4.1.3. Doktorat (Bac +8): Izobraževanje, usmerjeno v raziskovanje, ki se zaključi z disertacijo.

4.2. Kratki programi

4.2.1. BTS (visokošolski tehnični certifikat): Dvoletni strokovni program po srednji šoli (Bac +2).

4.2.2. BUT (Bachelor of Technology): Leta 2021 je nadomestil DUT, 3-letni strokovni program (Bac +3).

4.3. Velike šole (Grandes Écoles)

4.3.1. Pripravljalni razredi (CPGE): Dvoletni programi za pripravo na sprejemne izpite za Grandes Écoles.

4.3.2. Grandes Écoles (srednje šole): Prestižne ustanove (Sciences Po, École Polytechnique, HEC), ki ponujajo specializirano izobraževanje.

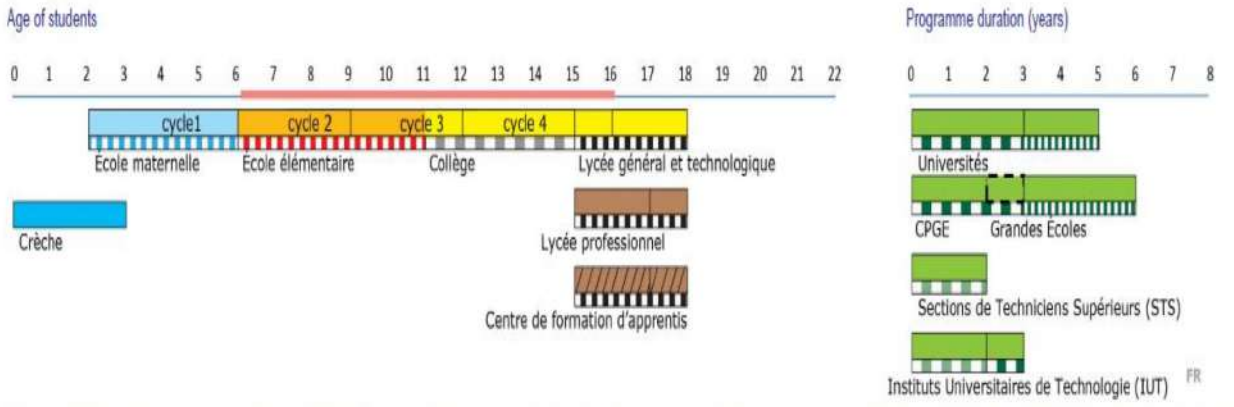
4.4. Nadaljnje izobraževanje

Na voljo vse življenje za odrasle, ki želijo nadaljevati študij ali se usposabljati na določenem področju.

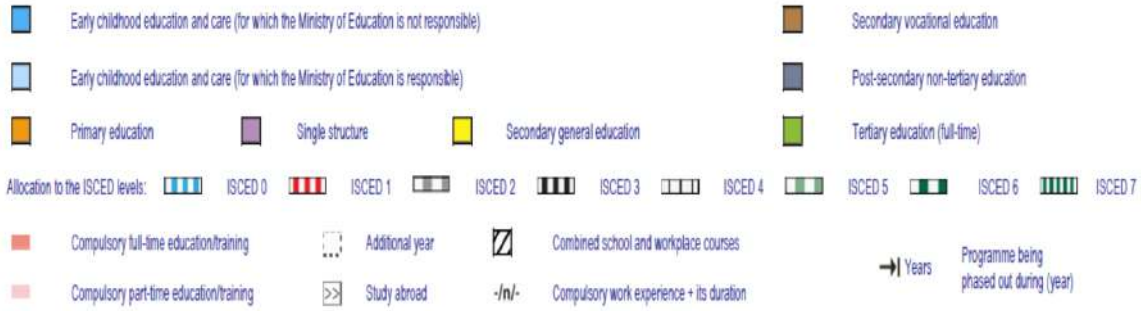
5. Povzetek ravni izobrazbe

Raven	Starost	Ključni cikel ali diploma
Predšolska vzgoja	Od 3 do 6 let	Cikel 1: Zgodnje učenje
Osnovna šola	6 do 11 let	Cikla 2 in 3: Osnove in utrjevanje
Srednja šola	11 do 15 let	Državna diploma nižjega sekundarnega izobraževanja (DNB)
Srednja šola	15 do 18 let	Matura (splošna, tehnološka, poklicna)
Visokošolsko izobraževanje	18 let in več	Licenca, magisterij, doktorat, BTS, VUT itd.

Schéma du système éducatif français

Note: Additional year (see Key) for university or IUT/STS students who want to integrate the *Grandes Écoles* via «parallel admission» (i.e. students are admitted to the *Grandes Écoles* on record and after taking a competitive exam and/or an interview, without going through the CPGE stage).

Francoski izobraževalni sistem ponuja kontinuiteto med ravnmi in različne poti, prilagojene potrebam in ambicijam učencev, s čimer vsem zagotavlja visokokakovostno izobraževanje.

4.1.2. Opis šole

Poklicna šola

Smo poklicna srednja šola, Poklicne srednje šole v Franciji so specializirane izobraževalne ustanove, namenjene pripravi dijakov za neposreden vstop na trg dela z usmerjenim poklicnim usposabljanjem. Te ustanove si prizadevajo doseči več ključnih ciljev v okviru srednješolskega izobraževanja.

Glavni cilj poklicnih srednjih šol je, da dijakom zagotovijo praktična, specializirana znanja v skladu z zahtevami industrijskega sektorja. To se doseže s programom, ki združuje praktično usposabljanje s teoretičnim poukom, kar zagotavlja, da dijaki pridobijo spretnosti, potrebne za različne poklice. Ponujeni tečaji vodijo do priznanih kvalifikacij, kot sta spričevalo CAP (Certificat d'Aptitude Professionnelle) in poklicna matura, ki sta nujna za zaposlitev in napredovanje v določenih poklicih.

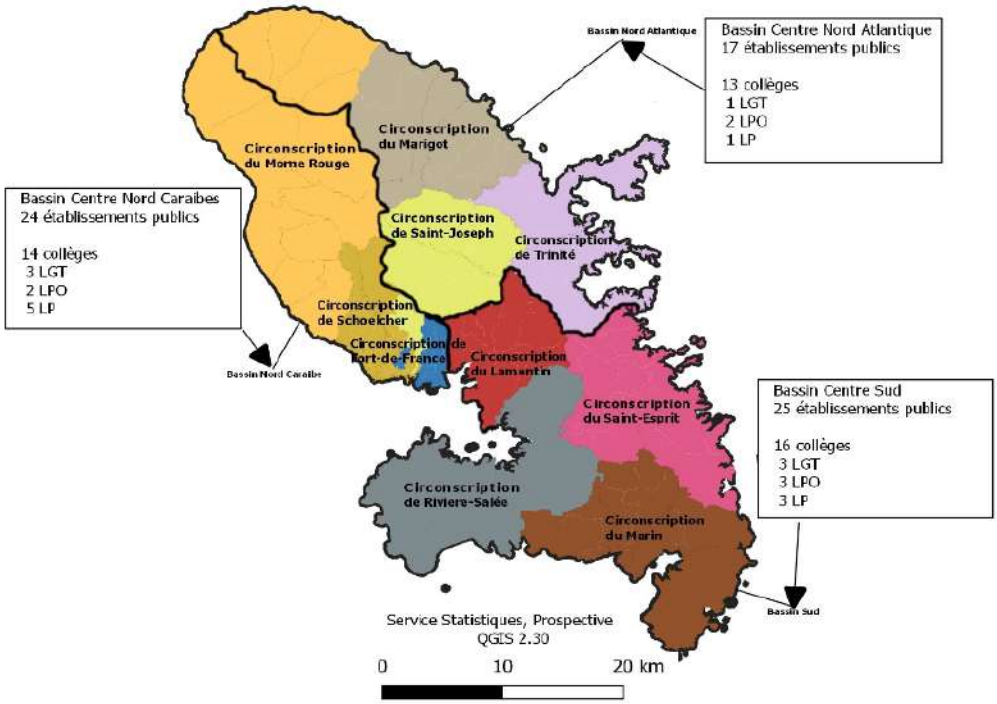
V srednjih poklicnih šolah je velik poudarek tudi na izboljšanju zaposljivosti dijakov, saj jih pripravljajo na neposredne zahteve trga dela. To ne vključuje le tehničnih spretnosti, temveč tudi bistvene interdisciplinarne spretnosti, kot so komunikacija, timsko delo in reševanje problemov, ki so ključnega pomena za uspeh v vsakem poklicnem okolju. Učni načrt se nenehno posodablja, da odraža trenutne industrijske standarde in tehnološki napredek, kar zagotavlja, da so učenci deležni ustreznega in sodobnega izobraževanja.

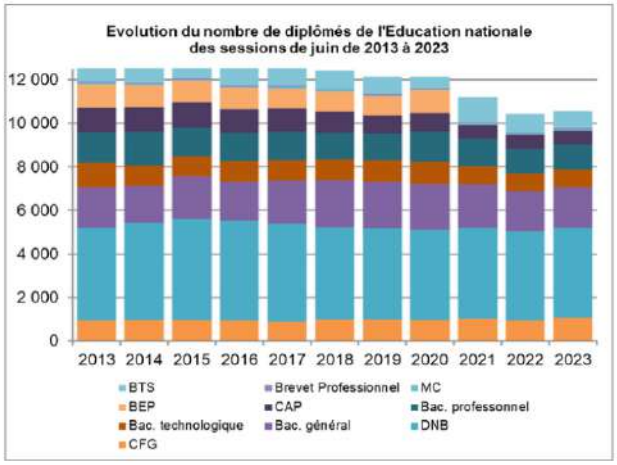
Poleg tehničnega izobraževanja poklicne srednje šole nudijo tudi precejšnjo poklicno podporo in svetovanje. To vključuje usmerjanje, ki dijakom pomaga pri izbiri poklica, in omogočanje povezav z delodajalci prek pripravništev in vajeništva. Te izkušnje so ključne za premostitev vrzeli med akademskim učenjem in praktično uporabo ter izboljšujejo pripravljenost dijakov na zaposlitev takoj po končani srednji šoli. Poklicne srednje šole dajejo velik poudarek tudi vključevanju in podpori različnim dijakom. Z nudenjem individualne pomoči in prilagajanjem učnega načrta različnim učnim potrebam si te šole prizadevajo ustvariti pravično izobraževalno okolje, ki podpira vse dijake pri uresničevanju njihovega polnega potenciala.

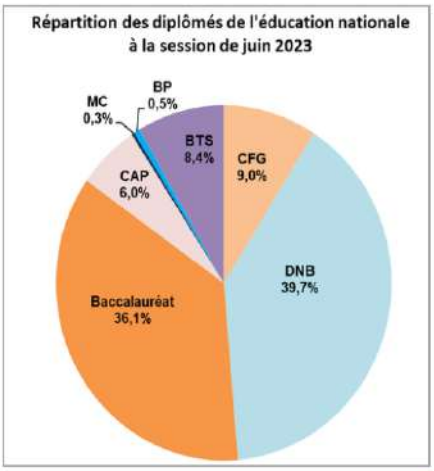
COLLEGES, LYCÉES DANS L'ACADÉMIE

- 66 établissements du 2nd degré public répartis sur 3 bassins de formation (cf. Carte ci-dessous)
- 19 établissements du second degré privé dont 5 hors contrat

BASSINS ET CIRCONSCRIPTIONS DU SECTEUR PUBLIC

3 BASSINS DE FORMATIONS
ANNÉE SCOLAIRE 2023-2024

auxquels sont rattachés les établissements du second degré public de l'Académie

66 ÉTABLISSEMENTS

	BASSIN CENTRE NORD CARAIBE	BASSIN CENTRE SUD	BASSIN CENTRE NORD ATLANTIQUE	TOTAL
CLG	14	16	13	43
LGT	3	3	1	7
LPO	2	3	2	7
LP	5	3	1	9
TOTAL ÉTABLISSEMENTS	**24**	**25**	**17**	**66**
PROPORTION PAR BASSIN (%)	**36,4%**	**37,9%**	**25,8%**	**100,0%**

Source RAMSESE

29 184 ÉLÈVES

	CENTRE NORD ATLANTIQUE	CENTRE NORD CARAIBE	CENTRE SUD	TOTAL
CLG	3664	4646	5867	14177
LGT	1025	3361	1700	6086
LP	575	2003	1154	3732
LPO	973	1059	2327	4359
TOTAL ÉLÈVES	**6237**	**11069**	**11048**	**28354**
PROPORTION PAR BASSIN (%)	**22,0%**	**39,0%**	**39,0%**	**100,0%**

Source : SCOLARITE - Constat second degré 2023-2024

4.1.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Naša akademija pod vodstvom svojega akademskega projekta izvaja različne strategije in pobude za izboljšanje izobraževalne izkušnje. Te pobude so usklajene z nacionalnimi politikami, hkrati pa obravnavajo posebne družbeno-ekonomske, kulturne in okoljske izzive regije. Poseben poudarek je namenjen dobremu počutju učencev, duševnemu zdravju in socialno-čustvenemu učenju za spodbujanje celostnega razvoja.

1. Konkretni ukrepi - strategije in projekti nacionalnega izobraževalnega sistema

Na nacionalni ravni je francosko ministrstvo za nacionalno izobraževanje začelo izvajati ambiciozne strategije za posodobitev in okrepitev izobraževalnega sistema ter hkrati spodbujati enakost in vključenost

1.1. Modernizacija pedagogike

1.1.1. Krepitev temeljnih spretnosti:

1.1.1.1. Izvajanje "bralnega načrta" za izboljšanje pismenosti, pisanja in računanja.

1.1.1.2. Poudarek na nacionalnem ocenjevanju znanja francoščine in matematike v osnovni in srednji šoli.
1.1.2. Digitalna preobrazba:
1.1.2.1. Vključevanje digitalnih orodij v učilnice za lažje prilagojeno učenje.
1.1.2.2. Razvoj spletnih izobraževalnih virov, dostopnih vsem učencem.
1.2. Vključevanje in dobro počutje učencev
1.2.1. Vključujoče izobraževanje:
1.2.1.1. Okrepljena podpora študentom s posebnimi potrebami s pobudami, kot je AESH (podporno osebje za študente s posebnimi potrebami).
1.2.1.2. Usposabljanje učiteljev za boljšo prilagoditev in prilagajanje učnih metod različnim potrebam učencev.
1.2.2. Dobro počutje učencev:
1.2.2.1. Nacionalne kampanje za ozaveščanje o duševnem zdravju mladih.
1.2.2.2. Spodbujanje programov socialno-čustvenega učenja (SEL) za pomoč učencem pri obvladovanju stresa in krepitvi odpornosti.
1.3. Podpora učiteljem
1.3.1. Nenehno strokovno izpopolnjevanje:
1.3.1.1. Razširitev programov stalnega usposabljanja za pomoč učiteljem pri izvajanju pedagoških reform.
1.3.1.2. Usposabljanje na področju digitalnih orodij in strategij vodenja razreda v zapletenih situacijah.
1.3.2. Karierne spodbude:
1.3.2.1. Ukrepi za privabljanje novih talentov k učiteljskemu poklicu, zlasti na prednostnih izobraževalnih območjih.
1.4. Boj proti osipu v šolah
1.4.1. Prilagojene poti:
1.4.1.1. Izvajanje prilagojenih sistemov podpore za učence, ki jim grozi osip.
1.4.1.2. Partnerstva z združenji in lokalnimi organizacijami za pomoč pri ponovnem vključevanju učencev v šolo ali programe poklicnega usposabljanja.

2. Ključni cilji akademskega projekta Martinique

Akademski projekt akademije Martinique temelji na treh ključnih stebrih:
2.1. Zagotavljanje enakosti in odličnosti v izobraževanju:
2.2. Zagotavljanje dostopa do kakovostnega izobraževanja za vse učence.
2.3. Zmanjševanje neenakosti v izobraževanju in podpora prikrajšanim učencem.
2.3.1. Krepitev povezav med izobraževanjem in družbo:
2.3.1.1. Spodbujanje partnerstev z lokalnimi zainteresiranimi stranmi.
2.3.1.2. Usklajevanje izobraževanja z regionalnimi socialno-ekonomskimi potrebami.
2.3.2. Spodbujanje dobrega počutja in vključevanja:
2.3.2.1. Izboljšanje šolske klime.
2.3.2.2. Podpiranje telesnega in duševnega zdravja učencev.
2.3.2.3. Praznovanje kulturne identitete in raznolikosti.

3. Ukrepi za spodbujanje dobrega počutja in duševnega zdravja

3.1. Obravnavanje tesnobe in razvijanje socialno-čustvenih kompetenc
3.1.1. Izvajanje programov socialno-čustvenega učenja (SEL):

3.1.1.1. Dejavnosti, vključene v učne načrte, ki spodbujajo samozavedanje, uravnavanje čustev, sprejemanje odločitev in medosebne spretnosti.
3.1.1.2. Delavnice za učence o obvladovanju stresa, tesnobe in reševanju konfliktov.
3.1.2. Podpora za duševno zdravje:
3.1.2.1. Večja prisotnost šolskih psihologov in svetovalcev v izobraževalnih ustanovah.
3.1.2.2. Usposabljanje učiteljev za prepoznavanje znakov tesnobe, stresa ali depresije pri učencih.
3.1.3. Sistemi vrstniške podpore:
3.1.3.1. Vzpostavitev programov vrstniškega mentorstva in mediacije za spodbujanje kulture empatije in medsebojne podpore.
3.2. Izboljšanje šolske klime
3.2.1. Kampanje proti ustrahovanju:
3.2.1.1. Redni programi ozaveščanja in delavnice za preprečevanje ustrahovanja in spodbujanje spoštljivih medsebojnih odnosov.
3.2.1.2. Sistemi anonimnega poročanja za zagotavljanje varnosti in zaupnosti učencev.
3.2.2. Vključevanje staršev:
3.2.2.1. Delavnice za pomoč staršem pri podpiranju duševnega in čustvenega zdravja njihovih otrok.
3.2.2.2. Zagotavljanje virov za krepitev komunikacije in spodbujanje podpornega domačega okolja.
3.3. Telesne dejavnosti in obšolski programi
3.3.1. Razvoj obšolskih programov, ki združujejo športne, umetniške in miselne dejavnosti za spodbujanje telesnega in duševnega dobrega počutja.
3.3.2. Spodbujanje telesne vzgoje, usmerjene v zmanjševanje stresa, kot so joga in sprostitvene tehnike.
4. Prilagajanje izobraževanja lokalnim potrebam
4.1. Poklicno in tehnično usposabljanje
4.1.1. Usklajevanje z regionalnimi potrebami:
4.1.1.1. Razvoj poklicnih programov v sektorjih, kot so kmetijstvo, ekološki turizem in obnovljivi viri energije, ki odražajo prednostne naloge martiniškega gospodarstva.
4.1.2. Partnerstva z lokalnimi podjetji:
4.1.2.1. Sodelovanje z delodajalci za zagotavljanje pripravništev, vajeništva in praktičnih izkušenj za študente.
4.2. Praznovanje kulturne identitete
4.2.1. Vključevanje lokalne kulture:
4.2.1.1. Poučevanje kreolskega jezika ter vključevanje zgodovine, literature in tradicije Martinike v učni načrt.
4.2.1.2. Organiziranje dogodkov za praznovanje lokalne dediščine, kot so glasbeni in umetniški festivali.

Zaključek

Vključevanje nacionalnih in regionalnih ukrepov omogoča Akademiji Martinik, da vzpostavi vključujoč in odporen izobraževalni sistem. Z dajanjem prednosti dobrobiti učencev, praznovanjem lokalne kulture in razvijanjem programov, prilagojenih družbeno-ekonomskim razmeram, akademija zagotavlja obetavno prihodnost za vse martinčanske učence. Ta celostni pristop obravnava tako akademski kot osebni razvoj ter študente pripravlja na soočanje z izzivi in priložnostmi prihodnosti.

4.2. GREECE

4.2.1. Institucionalni nacionalni okvir

Razvoj visokokakovostnega in pravičnega izobraževalnega sistema je ena od osrednjih nalog, ki jih grška država opravlja že več desetletij. Za uresničitev tega poslanstva so bile uvedene pomembne reforme, ki zadevajo vse vidike izobraževalnega sistema in s katerimi se poskuša povečati udeležbo ter odpraviti izključenost v izobraževanju in iz njega za vse učence. V teh širših reformnih prizadevanjih je bil poseben poudarek namenjen potrebam tistih, ki so se v procesu izključevanja iz izobraževanja tradicionalno znašli v bolj tveganem položaju, saj so to učenci s posebnimi potrebami ali/in posebnimi izobraževalnimi potrebami.

Zlasti v zvezi z učenci s posebnimi potrebami je ta prizadevanja za reformo v zadnjih letih usmerjal 12.tretji cilj strateškega akcijskega načrta ("Izobraževanje in usposabljanje za vse"), ki jasno poudarja spodbujanje vključujočega izobraževanja in predstavlja "načrt", ki zagotavlja jasen, skladen in sistematičen okvir za ukrepanje.

Reševanje izzivov v zakonodaji, izobraževalni politiki in praksi

Za učinkovito izvajanje več določb nacionalnega akcijskega načrta ter v skladu z mednarodnimi konvencijami in evropskimi prednostnimi nalogami je grško ministrstvo za izobraževanje v zadnjih letih prejelo tehnično podporo Evropske agencije za posebne potrebe in vključujoče izobraževanje v okviru evropsko financiranega projekta SRSP REFORM "Promoting Inclusive Education in Greece: V okviru projekta "Obravnava izzivov v zakonodaji, izobraževalni politiki in praksi". Namen tega posebnega projekta je bil zagotoviti tehnično podporo grškemu ministrstvu za izobraževanje in verske zadeve glede spodbujanja inkluzivnih sprememb v grškem izobraževalnem sistemu, pri čemer je bil glavni poudarek na:

a) Krepitev vključujoče perspektive in delovanja podpornih izobraževalnih struktur, tj. centrov za interdisciplinarno ocenjevanje in svetovalno podporo (KEDASY), interdisciplinarnih odborov za ocenjevanje in podporo izobraževanju (EDY).

b) Krepitev splošnoizobraževalnih šol za izpolnjevanje heterogenih potreb vseh učencev, vključno s tistimi s posebnimi potrebami ali/in posebnimi izobraževalnimi potrebami.

Kot rezultat te dejavnosti so bili pripravljeni številni pomembni rezultati, ki so imeli pomemben vpliv na ravni politike in prakse. Omenimo le nekatere:

1.

Nacionalni strokovnjaki so oblikovali konceptualni dokument o potrebnih korakih za napredek na tem področju.

2.

Oblikovani so bili protokoli ocenjevanja za vse razrede, ki jih bodo po pilotnem izvajanju sprejeli centri za interdisciplinarno ocenjevanje in svetovalno podporo.

3.

Oblikovane so bile smernice za zagotavljanje učinkovitih inkluzivnih prehodov med različnimi razredi, ki jih trenutno pregledujejo odbori za pripravo zakonodaje.

4.

Vodnik za vključujoče izobraževanje, ki naj bi bil namenjen šolam kot načrt za vključevanje.

Druga faza tehnične podpore GD REFORM

Po uspešnem izvajanju zgoraj navedenega projekta je drugo fazo tehnične podpore zagotovil Generalni direktorat Evropske komisije za podporo strukturnim reformam (GD REFORM). Tehnična podpora se zagotavlja v okviru projekta z naslovom "Izvajanje evropskega jamstva za otroke - Spodbujanje vključujočega izobraževanja v Grčiji, druga faza", ki ga financira Evropska unija.
Osrednji poudarek projekta ni le pilotno izvajanje rezultatov rezultatov prve faze, temveč tudi vključujoč vidik projekta. V ta namen je bilo izbranih pet (5) regionalnih direktoratov za izobraževanje (P.D.E. Atika, P.D.E. Srednja Makedonija, P.D.E. Zahodna Grčija, P.D.E. Severno Egejsko morje in P.D.E. Kreta) z merilom enake geografske zastopanosti, da se izpolnijo merila reprezentativne raznolikosti glede na geografijo, mestno in podeželsko gospodarstvo ter otoke, s čimer se zagotovi čim večje pokritje heterogenih potreb populacije učencev. Rezultati delovnih skupin posebnega projekta so še v teku.

4.2.2. Opis šole(-e)/partnerja(-ev)

Zaradi izvedljivosti je bilo po izraženem interesu za sodelovanje v projektu vpisanih pet šol iz oblastnega okrožja direktorata. Od petih šol so bile tri srednje šole (učenci, stari od 12 do 15 let)

- 5.(tretja) srednja šola v Halandri
- Vzorčna srednja šola Varvakeio
- 1. prvaeksperimentalna srednja šola Marousi

in dve srednji šoli (dijaki, stari od 15 do 17 let)

- 2[2].splošna srednja šola Halandri
- 4thsplošna srednja šola Herakleion Attikis

Podatki so bili zbrani z intervjuji s tremi učitelji, ki so bili opravljeni po pooblastilu ustreznih šolskih uprav. Obdelava podatkov je potekala v prostorih institucij, vključenih v projekt.
Na 4thliceju Herakleion Attikis je bil opravljen intervju z učiteljem matematike z 20-letnimi pedagoškimi izkušnjami in trenerjem dijakov v mediaciji.
na 5.tretjisrednji šoli v Halandri so bili opravljeni razgovori:

- učitelj računalništva
- učitelj francoščine

V intervjujih so vsi učitelji navedli, da imajo omejene izkušnje pri obravnavi anksioznosti dijakov, vendar uporabljajo tehnike za obvladovanje lastne anksioznosti.
Ključni primeri anksioznosti dijakov, s katerimi se srečujejo na šoli, vključujejo napade panike med izpitnimi obdobji in težave pri govorjenju v razredu. Posebnih protokolov za obvladovanje teh primerov ni; učenci se lahko umaknejo iz razreda in poiščejo pomoč pri namestniku ravnatelja ali pri svojih vrstnikih.
Šola ima psihologa, ki prednostno zagotavlja podporo enkrat tedensko, vendar potrebe presegajo njegovo razpoložljivost, pri čemer je navedeno, da obstaja splošna potreba po podpori in virih, kot sta prisotnost stalnega psihologa in dodatno usposabljanje učiteljev za prepoznavanje in obvladovanje anksioznosti učencev. Poleg tega so potrebna tudi prizadevanja za povečanje telesne dejavnosti in vzpostavitev posebnih prostorov za sprostitev in odpravljanje stresa.

4.2.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Programi, povezani s čustvenim in duševnim zdravjem učencev v Grčiji:

- Šolski psiholog, ki sistematično in znanstveno podpira otroke, mladostnike, starše, vzgojitelje in celotno šolsko skupnost pri njihovem akademskem, kognitivnem, čustvenem, vedenjskem in socialnem razvoju.
- Digitalna platforma "STOP BULLYING", ki je bila vzpostavljena za poročanje o primerih nasilja in ustrahovanja v šolah, skupaj s ciljno usmerjenimi izobraževalnimi programi javnih in zasebnih organizacij, ki se osredotočajo na obvladovanje stresa, empatijo, duševno odpornost in duševno zdravje skupnosti učencev.

4.3. LITVA

4.3.1. Institucionalni nacionalni okvir

Med številnimi drugimi državami je Litva reformirala svojo izobraževalno zakonodajo, da bi bolje služila cilju vključujočega izobraževanja. V tej raziskavi se sprašujemo, s kakšnimi izzivi se srečujejo učitelji osnovnih šol in predmetnih šol pri poučevanju v heterogenih razredih. V Litvi je zamisel o vključujočem izobraževanju precej nova. Litovski izobraževalni sistem se je od pobega iz režima Sovjetske zveze leta 1990 razvijal v smeri demokratičnega pravosodnega sistema. Do takrat so bili otroci s posebnimi potrebami nameščeni v specializirane internatske šole, segregirano izobraževanje pa je gradilo ovire za vključevanje invalidov v družbo. Šoloobvezni otroci z zmernimi ali hudimi duševnimi motnjami ter tisti, ki so potrebovali posebno nego in skrb, so ostajali doma ali pa so jih odpeljali v domove za ostarele, kjer so zanje skrbeli, vendar se niso izobraževali. Zaradi ločene šolske ureditve je bil obstoj invalidov za večino Litovcev neviden. Zakon o izobraževanju Republike Litve (1991) je potrdil pravico šoloobveznih otrok z različnimi motnjami v razvoju, da se izobražujejo v splošnih šolah ali specializiranih šolah v bližini staršev. Leta 1998 je Zakon o posebnem izobraževanju Republike Litve postavil pravno podlago za model integriranega izobraževanja za prehod iz strogo ločenega sistema v izobraževalni sistem, ki je enako odprt za vse učence. Takrat so se izrazi, ki so se nanašali na učence z različnimi razvojnimi motnjami, spremenili v učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami (SPP). Cilj je bil združiti splošno in posebno izobraževanje v skupen izobraževalni prostor Prav tako je potekalo intenzivno prehajanje šoloobveznih otrok in mladostnikov iz družin in varstvenih domov v splošne šole ali posebne izobraževalne centre.

Zakon o spremembi Zakona o izobraževanju Republike Litve (2011) je združil dva prejšnja zakona, Zakon o izobraževanju Republike Litve in Zakon o posebnem izobraževanju Republike Litve. Dokazujeta izrazito težnjo po širitvi inkluzivnega izobraževanja učencev s posebnimi potrebami. Skupaj z nacionalno strategijo izobraževanja za obdobje 2013-2022 sta namenjena spodbujanju raznolikosti v izobraževalnih ustanovah z ustvarjanjem ugodnih učnih pogojev za vse učence glede na njihove potrebe in zmožnosti. Litovska zakonita terminologija ne vključuje izraza inkluzivno izobraževanje. Uporabljata se izraza posebne izobraževalne potrebe (PPP) in izobraževalna pomoč, ki zajema posebno, specialno pedagoško, psihološko in socialno pomoč. V splošnoizobraževalnih šolah obstajata dve obliki izobraževanja učencev s posebnimi izobraževalnimi potrebami: izobraževanje v splošnem razredu, ki zagotavlja potrebno pomoč učencem, in izobraževanje v posebnem razredu, običajno za učence z motnjami v duševnem razvoju. V skladu z Zakonom o spremembi Zakona o izobraževanju Republike Litve (2011) zdaj obstajajo trije načini izvajanja učnih načrtov v splošnih razredih: splošni učni načrt in dve stopnji njegove prilagoditve. Prilagojeni program ustvarja pogoje, da učenec pridobi osnovno, srednješolsko ali poklicno izobrazbo in/ali kvalifikacijo. Individualizirani programi gradijo študij učencev z motnjami v duševnem razvoju z individualizacijo predšolskih, osnovnošolskih in nižjih splošnih gimnazijskih programov. Študij se oblikuje v sodelovanju z učenci in njihovimi skrbniki. Odbori za varstvo otrok usklajujejo ukrepe za pomoč pri izobraževanju. Odbore sestavljajo vodja šole, različni strokovnjaki, predstavniki učiteljev in predstavniki staršev učencev.

V Litvi usposabljanje učiteljev za inkluzivno izobraževanje urejata dva dokumenta, Pravilnik o usposabljanju pedagogov 2018 in Opis kvalifikacijskih zahtev za učitelje 2014. Litovsko izobraževanje učiteljev je sestavljeno iz pedagoškega študija ter predmetnih znanj in spretnosti za prepoznavanje "posebnosti psihofizične ravni zrelosti in posebnih potreb otrok in učencev določene starosti, prepozna učenčeve socializacijske, razvojne in učne težave ter jih pomaga premagovati, zna zagotoviti psihološko in pedagoško pomoč". Vsak učitelj mora med začetnim izobraževanjem učiteljev ali v okviru izpopolnjevanja opraviti 60-urni tečaj o izobraževanju in psihologiji otrok s posebnimi potrebami, ki ga odobri minister za izobraževanje, znanost in šport. (prilagojeno s spletne strani https://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia)

4.3.2. Opis šole(-e)/partnerja(-ev)

Litva v projektu ne vključuje šol kot partnerjev. Dve šoli, ena iz Kaunasa in druga iz Klaipede, sta bili vključeni na podlagi neposrednega povabila. Zbiranje podatkov je potekalo po pridobitvi dovoljenja zadevne šolske uprave, obdelava podatkov pa je potekala v prostorih institucij, ki sodelujejo v projektu.

Gimnazija Kaunas "Varpas" je državno financirana srednješolska izobraževalna ustanova, ustanovljena leta 1981. Je sodobna šola, usmerjena v sodobne kompetence dijakov in učiteljev, ki si prizadevajo za optimalno kakovost učenja. Na gimnaziji se učijo dijaki, stari od 14 do 18 let. Gimnazija je prilagojena invalidom. Trenutno je na gimnaziji 578 dijakov in 58 učiteljev.

Gimnazija "Varpas" sodeluje v mednarodnih projektih od leta 1995. Je članica mreže ELOS (Evropa kot učno okolje), kar pomeni, da je cilj gimnazije internacionalizacija njene dejavnosti. Tako so organizirani redni projekti izmenjave dijakov s tujimi partnerji, ustanovo pa pogosto obiščejo delegacije iz drugih držav. Dijaki lahko izbirajo med široko paleto tujih jezikov. Poleg tega učitelji že več kot 10 let izvajajo metodo CLIL.

Od leta 2017 morajo vsi dijaki gimnazije izbrati temo, ki jih zanima, in pripraviti celoletni projekt, imenovan Individualni projekt dijaka, lahko pa gre za skupinski projekt. Na ta način dijaki pridobijo osnovno znanje o tem, kako izvesti raziskavo, kako zbrati in analizirati pridobljene podatke. Poleg tega s predstavitvijo projekta pred občinstvom ob koncu šolskega leta razvijajo sposobnost javnega nastopanja.

Gimnazija Kaunas "Varpas" je vključena v mrežo litovskih šol za promocijo zdravja. V šolski učni načrt je vključenih veliko različnih tem, povezanih z zdravjem. Gimnazija je tudi del projekta MEPA (Ambasador Evropskega parlamenta), kar pomeni, da so številne dejavnosti, povezane z evropskim kontekstom, vključene tako v formalno kot neformalno izobraževanje.

Klaipėda Vytauto Didžiojo Gymnasium - prva litovska gimnazija v Klaipedi (tretje mesto v Litvi), ustanovljena: 1922. Trenutno je v gimnaziji približno 600 dijakov in 60 učiteljev.

Gimnazija je sodobna, humanistična izobraževalna ustanova, ki svoje dejavnosti utemeljuje na načelih humanizma, nenehnega učenja, zagotavljanja kakovostnega izobraževanja, uporabe najnovejših tehnologij in aktivnih izobraževalnih metod ter izpolnjevanja strateških določb razvoja litovskega izobraževanja. Gimnazija se v sodelovanju s sorodnimi izobraževalnimi ustanovami držav EU osredotoča na evropska izobraževalna določila, uresničuje nacionalno izobraževalno strategijo države: razvijati svobodno, ustvarjalno, kritično mislečo osebnost; oblikovati samostojno, odgovorno, samoiniciativno osebnost z maksimalno izoblikovanim sistemom vrednot, ki bo sposobna izbrati univerzitetno študijsko smer.

Gimnazija je znana po poučevanju tujih jezikov - angleščine, litovščine, latinščine, ruščine, francoščine, nemščine in švedščine. Aktivno sodeluje z gimnazijami v tujini, največ stikov vzdržuje z gimnazijami na Švedskem in v Franciji. Na gimnaziji so se izvajali ali se še izvajajo projekti: MEPA - Šole - ambasadorke Evropskega parlamenta, investicijski projekt iz sredstev Evropske unije; projekt Erasmus+ "Key to change", projekt Erasmus "Teachers participate in change".

Intervjuvanci:

Na gimnaziji Varpas so se pogovarjali:

- Učiteljica kemije, ki je na šoli zaposlena že več kot 20 let, je razredna učiteljica z dolgoletnimi izkušnjami v mediacijskih procesih.
- Učitelj telesne dejavnosti, mladi športnik, ki na tej gimnaziji dela štiri leta, ki ima pedagoško specializacijo, razen trenerja magisterij.

Na gimnaziji Vytauto Didžiojo je bil opravljen intervju:

- Učiteljica geografije, ki je na šoli zaposlena več kot 10 let in ima tudi več upravnih in srednjih vodstvenih funkcij.

Nobeden od intervjuvancev ni poročal o posebni formaciji glede anksioznosti v izobraževalnem kontekstu, vsi pa imajo izkušnje z obravnavo anksioznosti pri dijakih, starih od 15 do 18 let.

4.3.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Programi, povezani s čustvenim in duševnim zdravjem v Litvi:

Drugi korak. To je program za razvoj socialno-čustvenih veščin in preprečevanje nasilja, ki pomaga zmanjšati agresivno vedenje otrok, jih uči pravilno izražati čustva in reševati konflikte ter razumeti posledice svojega vedenja. Drugi korak je na raziskavah temelječ program za osnovnošolce. Strokovnjaki centra, ki koordinirajo izvajanje programa "Drugi korak" v litvanskih šolah, učijo osnovnošolske učitelje dela s programom, zagotavljajo potrebne informacije, smernice za usposabljanje in svetujejo med celotnim delom. Po končanem usposabljanju so pedagogi pripravljeni pomagati otrokom pri prepoznavanju in obvladovanju občutkov jeze, učinkovitem reševanju problematičnih situacij in vključevanju staršev v skupno delo.

Namen korekcijskega programa EQIUP je naučiti najstnike odgovornega razmišljanja in ravnanja, jih motivirati in jim omogočiti medsebojno pomoč. Med skupinskimi urami za samopomoč se učijo: ustvarjati in vzdrževati pozitivne socialne odnose med mladoletniki in njihovim bližnjim okoljem; popravljati napake pri obvladovanju jeze/mišljenju; razvijati socialne veščine; sprejemati družbeno odgovorne odločitve.

Cilj mednarodnega programa "*Zipijevi prijatelji*" je pomagati 5-7-letnim otrokom pridobiti veščine za premagovanje socialnih in čustvenih težav ter tako izboljšati čustveno počutje otrok. Program "*Zipijevi prijatelji*" otroke uči, kako premagovati vsakodnevne čustvene težave: zavrnitev, osamljenost, ustrahovanje ali nadlegovanje ter težke spremembe. Pomaga razumeti in spodbuja k pogovoru o svojih občutkih ter k iskanju načinov za spopadanje s temi občutki. Otroke uči empatije, kako najti prijatelje, kako prositi za podporo in jo sprejeti ter kako pomagati drugim. Pomaga ne le, da ne postanejo žrtve ustrahovanja, temveč tudi, da sami ne postanejo ustrahovalci.

Mednarodni program "Jabolčni prijatelji" je dolgo pričakovano nadaljevanje programa "*Zipio prijatelji*" za starejše otroke, tj. 8-10 let. Oba programa se zdaj združujeta v en sam

kontinuiran program za preprečevanje čustvenih in vedenjskih težav pri dveletnih otrocih, katerega prvi del je program "*Zipio Friends*", drugi del pa program "*Apple Friends*".
Program Lions kluba "*Paauglystės kryžkelės*" (*Križišča odraščanja*) je z dokazi podprt program, ki učiteljem pomaga ustvarjati varno učno okolje in razvijati življenjske spretnosti, ki učencem pomagajo krmariti v najstniških letih. Celovite lekcije in podporno programsko gradivo povezujejo šolsko osebje, družino, skupnost in mlade. Ta program vključuje socialni in čustveni razvoj, razvoj značaja, preprečevanje zlorabe snovi in *ustrahovanja* ter storitveno učenje v splošni učni načrt za spodbujanje ustreznega razvoja mladostnikov.

Število udeležencev v teh programih je predstavljeno v preglednici. Žal so glavni programi namenjeni mlajšim učencem in so se uporabljali že pred časom (8-14 let).

Ime	Šole, ki so sodelovale	Število učiteljev	Izobraževalne stvari število	Učenci, ki so sodelovali
Drugi korak	248	1.534	76	31.763
EQUIP	6	28	10	345
Paauglystės kryžkelės	325	6.115	725	65.309
Prijatelji podjetja Apple	156	622	62	7.154
Prijatelji Zipio	668	2.032	214	21.043

Na podlagi mnenja o anksioznosti intervjuvanca kot potencialni težavi. V zadnjih letih je zaznati povečanje anksioznosti študentov, pri čemer je več študentov, ki se soočajo z anksioznostjo, vključno s hujšimi primeri, deležnih zunanje pomoči. Težava je v tem, da šolski fiziolog ni vedno rešitev pri problemu anksioznosti.
Situacije, ki povzročajo anksioznost ali so z njo povezane, so: Povečana raven stresa in tesnobe v razredu, posamezne telesne lastnosti, agresija, odsotnost discipline v razredu ali športnem razredu.
Ob podpori vodstva šole je mogoče dostopati do psiholoških storitev znotraj šole, vendar so interni psihologi navedli, da interni psihologi niso dobra odločitev, saj lahko včasih zavedanje, da je dijak obiskal to osebo, privede do ustrahovanja. Nekateri programi iz tabele lahko potencialno služijo kot podpora. Posebne strategije in projekti glede dobrega počutja in obvladovanja tesnobe lahko vključujejo Študijsko podporo, spodbujanje redne telesne dejavnosti, razglasitev šolskega psihologa in socialnega delavca, nove nacionalne in mednarodne projekte.
Potreba po bolj proaktivnih ukrepih za preprečevanje stopnjevanja anksioznosti se pričakuje od vseh medpredmetnih povezovalcev. Projekti usposabljanja za učitelje, ki so

usmerjeni v povečanje ozaveščenosti in obravnavajo praktične strategije, so več kot dobrodošli.

4.4. POLJSKA

4.4.1. Institucionalni nacionalni okvir

Poljski nacionalni je referenčni sistem za kvalifikacije, ki se podeljujejo na Poljskem. V okviru je 8 ravni. Vsaka je opisana s splošnimi značilnostmi obsega in kompleksnosti znanja, spretnosti in socialnih kompetenc, ki se zahtevajo od oseb s kvalifikacijami na določeni ravni. Vključuje značilnosti, značilne za kvalifikacije, ki se podeljujejo v splošnem, poklicnem in visokošolskem izobraževanju.
Na Poljskem se razlikujejo popolne in delne kvalifikacije.

Popolne kvalifikacije:

1. raven I poljskega ogrodja kvalifikacij, ki jo potrjujejo:
   - potrdilo o končani šestletni osnovni šoli,
   - spričevalo o končani glasbeni šoli prve stopnje,
   - spričevalo o končani šestletni splošni glasbeni šoli prve stopnje.
2. raven II poljskega ogrodja kvalifikacij potrjuje:
   - spričevalo o končani osemletni osnovni šoli.
3. raven III poljskega ogrodja kvalifikacij se potrdi z:
   - diploma, ki potrjuje poklicne kvalifikacije:

   - po končani osnovni poklicni šoli ali po izpolnitvi pogojev iz člena 2. 10. odst. 3, točka 2, črka a Zakona z dne 7. septembra 1991 o izobraževalnem sistemu,
   - po končani poklicni šoli prve stopnje ali po izpolnitvi pogojev iz člena 3(1)(2) Uredbe (ES) št. 10. odst. 3, točka 2, črka a b Zakona z dne 7. septembra 1991 o izobraževalnem sistemu,
   - in po opravljenih izpitih, ki potrjujejo usposobljenost za določen poklic;
   - in po opravljenih izpitih, ki potrjujejo usposobljenost za določen poklic;
   - poklicna diploma po končani šoli prve stopnje ali po izpolnitvi pogojev iz člena 3(1) Uredbe (ES) št. 10. odst. 3, točka 2, črka b Zakona z dne 7. septembra 1991 o izobraževalnem sistemu in po opravljenih izpitih, ki potrjujejo usposobljenost za določen poklic;
   - spričevalo vajenca, izdano po končani osnovni poklicni šoli ali poklicni šoli prve stopnje po opravljenih vajeniških izpitih za poklice, vključene v klasifikacijo poklicev poklicnega izobraževanja, na podlagi zahtev, določenih v temeljnem učnem načrtu izobraževanja za poklice;
   - spričevalo vajenca, izdano po končani poklicni šoli prve stopnje po opravljenem vajeniškem izpitu v poklicih, ki so vključeni v člen 2. 3. odst. 3b zakona z dne 22. marca 1989 o obrti;
4. raven IV poljskega ogrodja kvalifikacij, potrjuje:
   - diploma, ki potrjuje poklicne kvalifikacije:

   - po končani tehnični šoli ali podiplomski šoli ali po izpolnitvi pogojev iz člena 3(1) Uredbe (ES) št. 10 odst. 3, točka 2, črka d Zakona z dne 7. septembra 1991 o izobraževalnem sistemu, ali
   - po končani poklicni šoli druge stopnje ali po izpolnitvi pogojev iz člena 3(2)(3)(2) Uredbe (ES) št. 10. odst. 3, točka 2, črka c Zakona z dne 7. septembra 1991 o izobraževalnem sistemu
   - in po opravljenih izpitih, ki potrjujejo usposobljenost za določen poklic, maturitetno spričevalo.

5. raven V poljskega ogrodja kvalifikacij se potrdi z:
    - diplomo o zaključenem učiteljskem zavodu,
    - diplomo o zaključenem šolanju učiteljev tujih jezikov,
    - diplomo o zaključku višje šole za delavce v socialnih službah;
    - potrdilo pooblaščenega strokovnjaka;
    - potrdilo o diplomiranem specialistu tehnologu;
    - spričevalo o končani umetniški šoli, ki potrjuje pridobitev strokovnega naziva;
    - poklicno diplomo po končani srednji šoli ali po izpolnitvi pogojev iz člena 2(1)(2). 10. odst. 3, točka 2, črka d Zakona o izobraževalnem sistemu, in po opravljenih strokovnih izpitih iz določenega poklica, ki se poučuje izključno na višji strokovni šoli.
6. raven VI poljskega ogrodja kvalifikacij potrjuje:
    - diplomo prve stopnje.
7. raven VII poljskega ogrodja kvalifikacij potrjuje:
   diploma druge stopnje in enotna magistrska diploma.
8. raven VIII poljskega ogrodja kvalifikacij potrjuje:
    - doktorska diploma.

   Raven razlik v okviru:

   8.1. Raven I
   zelo preproste naloge v skladu s podrobnimi navodili, pod neposrednim nadzorom

   8.2. II. stopnja
   preproste naloge, v skladu s splošnimi navodili, pod vodstvom

   8.3. Raven III
   ne zelo preproste naloge, v skladu s splošnimi navodili, delno samostojno

   8.4. Stopnja IV
   ne preveč zapletene naloge, delno brez navodil, samostojno

   8.5. Raven V
   naloge brez navodil, vodenje manjše skupine, ocenjevanje dejavnosti skupin

   8.6. VI. stopnja
   inovativno izvajanje nalog, samostojno odločanje

   8.7. VII. stopnja
   ustvarjanje in razvijanje modelov pravilnega ravnanja v delovnem in življenjskem okolju, vodenje skupine in prevzemanje odgovornosti zanjo

   8.8. VIII. stopnja
   reševanje raziskovalnih problemov, sodelovanje pri izmenjavi izkušenj in idej, tudi v mednarodnem okolju

4.4.2. Opis šole(-e)/partnerja(-ev)

V letih 1949-50 so si mestne oblasti Wieruszowa prizadevale ustanoviti razvojno samoupravno šolo srednješolske stopnje, vendar je po nekaj mesecih Svet za šolstvo okrožja Lodž zaradi pomanjkanja sredstev in usposobljenih učiteljev umaknil dovoljenje. V letih 1954-55 je bil ustanovljen osmi razred Razvojne samoupravne šole na ravni srednje šole. Hkrati je bilo mesto povišano v rang okrožja, kar je pripomoglo k ohranitvi nove šole. Število razredov se je povečalo in hitro sta se sedemletna osnovna šola in štiriletna srednja šola umestili v eno stavbo, tako da je nastala enajstletna osnovna in srednja šola. Pouk je potekal v dveh izmenah. Prva matura je bila opravljena leta 1958, 20 maturantov pa je prejelo spričevala o končani srednji šoli.
Leta 1960 so odprli novo stavbo osnovne šole. Popularizacija izobraževanja je postala bolj realna, ko so bili dodatno ustanovljeni vzporedni razredi. Leta 1962 je bila zgrajena Splošna srednja šola Nikolaja Kopernika. Obe šoli sta začeli delovati ločeno.
1. septembra 1982 je bil ustanovljen Kompleks splošnoizobraževalnih šol, ki sta ga sestavljali Osnovna šola 2 in Srednja šola. Izgradnja nove šole v mestu, ki je bila nazadnje predvidena kot gimnazija, je omogočila, da sta se osnovna in srednja šola spet ločili. Od 1. septembra 1999 šola deluje kot Splošna srednja šola Nikolaja Kopernika. S 1. januarjem 2008 je bil z odločbo Sveta okraja Wieruszów ustanovljen kompleks splošne srednje šole, ki vključuje Splošno srednjo šolo Nikolaja Kopernika in dopolnilno srednjo šolo za odrasle.
Zdaj je na šoli zaposlenih 29 učiteljev ter 3,5 uslužbencev v službi in upravi.

Izkušnje z anksioznostjo pri učencih

Učitelji opažajo, da nekateri učenci v šoli doživljajo tesnobne trenutke. Dejavniki, ki med učnim procesom povzročajo anksioznost, so nadzor znanja in ocenjevanje - vprašanja učiteljev ali testi. Pomembni so tudi medsebojni odnosi med učitelji in učenci, vzdušje tekmovalnosti in pomanjkanje prijateljskih odnosov ali celo nesprejemanje vrstnikov.
Poleg tega tesnoba pogosto izvira iz družinskih težav, vrstniškega nasilja ali neuspešnega vključevanja v družbo. Posledice teh dejavnikov opazimo pri nizki samopodobi, strahu pred neuspehom in pomanjkanju pripravljenosti zaupati drugim.

4.4.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Izobraževanje o tesnobi

Na naši šoli se učitelji niso udeležili nobenega obveznega tečaja, povezanega z anksioznostjo in vprašanji duševnega zdravja med mladostniki. Vendar pa naša šola omogoča dostop do nekaterih spletnih usposabljanj, ki se soočajo s problemom težav z duševnim zdravjem mladih. Učitelji, ki jih tema zanima, se lahko udeležijo, imajo pa tudi podporo šolskih svetovalnih delavcev, ki so bolje izobraženi o tej problematiki, zlasti o tesnobi in depresiji.

Struktura podpore

Prvi korak pri obravnavi anksioznosti učencev je pogovor z učenci samimi. Razrednik o težavi obvesti tudi starše, ki poskušajo pomagati. Če je primer bolj zapleten, sta na voljo šolski psiholog ali pedagog, ki sta v šoli pri pouku in sta pripravljena pomagati. V našem mestu deluje tudi psihološka in pedagoška svetovalnica. Storitev je brezplačna, čeprav pomoč ni zagotovljena takoj. Stranke se morajo dogovoriti za termin. Sama šola ponuja možnosti za ohranjanje duševnega zdravja v ustrezni kondiciji z vzdrževanjem telesne pripravljenosti. Za vse učence so na voljo ure telesne vzgoje, dostop do telovadnice in

teniškega igrišča. Učitelji telesne vzgoje zagotavljajo širok nabor dejavnosti za spodbujanje dobrega telesnega počutja.

Obstoječi protokoli

V šoli ni podrobnih postopkov za pomoč učencem pri spoprijemanju s tesnobo. Vendar so vrste pomoči in načela za njeno zagotavljanje učencem, staršem in učiteljem določeni na podlagi šolskega statuta. Osnovne oblike pomoči vključujejo psihološko in pedagoško pomoč, ki jo zagotavlja tim za psihološko in pedagoško pomoč, v katerem so šolski pedagog, specialni pedagog in psiholog.

Vedenje, ki išče pomoč

Prva oseba, pri kateri učenci običajno poiščejo pomoč, je njihov razrednik ali kateri koli drug učitelj, ki mu zaupajo. Učitelji so na voljo za posvetovanje v času posebnih uradnih ur - za vsakega učitelja je to ena obvezna ura. Če učenci potrebujejo bolj strokovno pomoč, se lahko obrnejo na šolske strokovnjake. Osnovne oblike pomoči so psihološka in pedagoška pomoč, ki jo zagotavlja skupina za psihološko in pedagoško pomoč, v kateri so šolski pedagog, specialni pedagog in psiholog. Njihove glavne naloge so:

- -izvajanje dejavnosti za preprečevanje zasvojenosti, nasilja in tveganega vedenja med učenci,
- - ocenjevanje potreb in zmožnosti učencev v čustvenem, kognitivnem in socialnem kontekstu,
- - vodenje individualnih pogovorov z učenci, da bi jim pomagali obvladovati čustvene težave, kot so stres, tesnoba ali konflikti med vrstniki,
- - nudenje pomoči v kriznih situacijah (npr. ob izgubi ljubljene osebe, travmatičnih situacijah),
- - izvajanje skupinskih tečajev na področju obvladovanja težav (npr. obvladovanje stresa, čustev in tesnobe).

Poleg tega šola v skladu z Zakonom z dne 13. maja 2016 o preprečevanju nevarnosti spolnih kaznivih dejanj in zaščiti mladoletnikov od 15. februarja 2024 izvaja standarde za zaščito mladoletnikov pred zlorabami. V njih so opredeljeni postopki odzivanja v primeru suma zlorabe dijaka. Na začetku in ob koncu šolskega leta skupina učiteljev in psihologa izvede anketo o počutju učencev ter izobraževalnih potrebah in ovirah pri učenju.

Konkretni ukrepi

Za preprečevanje morebitnih težav naša skupina za pomoč, ki jo sestavljata dva pedagoga in psihologinja, organizira delavnice za učence, kako se spopasti z učnimi težavami, kako organizirati učenje, upravljati čas, predlagati učne strategije, obvladovati stresne situacije.

Izvajajo tudi predavanja za starše na roditeljskih sestankih, da bi jih seznanili s težavami najstnikov in jim predlagali nekatere rešitve.

Nerešene potrebe

Naša šola si prizadeva pomagati učencem pri spopadanju z njihovimi težavami. Zaradi vse večje potrebe po zagotavljanju večje psihološke podpore otrokom in mladostnikom šola sodeluje v zunanjih programih pomoči mladim, pedagoški in psihološki tim ter učitelji se nenehno izpopolnjujejo na področju učinkovitejše podpore mladim. Iščemo različne ideje, rešitve za pomoč tistim, ki potrebujejo duševno podporo. Zaradi majhnega števila učencev in jasnih pravil delovanja v šolskem okolju ustvarjamo vzdušje,

ki temelji na spoštovanju, odprtosti in prijaznosti, kar se posledično odraža v boljših učnih rezultatih učencev, boljšem delovanju in manjšem tveganju za duševne motnje, vključno s tesnobo in nevrozo. Jasna pravila za delovanje v šoli bodo zagotovo pomagala pri reševanju težav - ko učenec pozna posledice svojega pozitivnega in negativnega vedenja, ima nato nadzor nad svojimi odločitvami in posledicami, kar zmanjša stopnjo tesnobe, ki jo čuti. Podpora in prijaznost učiteljev in vrstnikov bosta v učencu zgradila prepričanje, da nihče od učencev ne bo ostal sam v težkih situacijah. Usposabljanja za uravnavanje čustev - razvijanje spretnosti učencev pri prepoznavanju, poimenovanju, nadzorovanju in izražanju čustev jim omogoča, da se veliko bolje spopadajo s tesnobo. Spodbujanje izzivov - eden najpomembnejših načinov spoprijemanja z anksioznostjo je vstopanje v stresne situacije in soočanje z njimi. V prijaznem vzdušju si učenci veliko lažje prizadevajo za to.

4.5. PORTUGALSKA

4.5.1. Institucionalni nacionalni okvir

Decreto-Lei nº 54/2018, izdan 6. julija 2018, poudarja zavezanost portugalske vlade k oblikovanju vključujočega izobraževalnega sistema. Ta odlok je usklajen s prednostno nalogo vzpostavitve vključujočih šol, v katerih lahko vsi učenci, ne glede na njihove osebne in socialne okoliščine, dosežejo raven izobraževanja, ki spodbuja njihovo polno socialno vključenost. Odlok podpira pravico do inkluzivnega izobraževanja, ki se odziva na potenciale, pričakovanja in potrebe učencev v okviru skupnega izobraževalnega projekta.

Odlok nalaga ustanovitev multidisciplinarnih timov v vsaki šoli. Ti timi so odgovorni za opredelitev podpornih ukrepov, spremljanje njihove učinkovitosti ter vključevanje učiteljev, staršev in učencev v proces. Ti timi morajo delovati celostno in pri ocenjevanju potreb učencev upoštevati akademske, vedenjske, socialne, čustvene in okoljske dejavnike. Okrepljena je tudi vloga staršev ali skrbnikov, ki imajo posebne pravice in dolžnosti, da dejavno sodelujejo pri izobraževanju svojih otrok. Šole se spodbuja, da razvijajo partnerstva z lokalnimi subjekti in izkoriščajo vire skupnosti za podporo vključevanju v izobraževanje. Cilj teh partnerstev je izvajanje podpornih ukrepov, individualnih izobraževalnih programov in načrtov za prehod v življenje po končanem šolanju.

Decreto-Lei nº 54/2018 vsebuje smernice o različnih podpornih ukrepih za učenje in vključevanje, ki so razdeljeni na tri glavne ravni: univerzalne, selektivne in dodatne intervencije. Namen teh ukrepov je obravnavati različne potrebe učencev, zagotoviti enakopraven dostop do izobraževanja ter spodbujati njihovo polno sodelovanje in uspeh v šolskem okolju:

Univerzalni ukrepi

Univerzalni ukrepi so namenjeni vsem učencem in spodbujajo vključujoče okolje z obravnavanjem splošnih potreb vseh učencev. Ti ukrepi so proaktivni in preventivni, namenjeni spodbujanju sodelovanja in učnega uspeha. Ključni univerzalni ukrepi vključujejo:

- diferenciran pouk: Učitelji prilagodijo svoje učne metode in strategije tako, da upoštevajo različne učne stile, sposobnosti in interese vseh učencev.
- Prilagoditve učnega načrta: Prilagoditve: Prilagodijo se načini predstavitve in ocenjevanja informacij, ne da bi se pri tem spremenila osnovna vsebina ali pričakovanja. To lahko vključuje vizualne pripomočke, poenostavljena besedila ali alternativne metode ocenjevanja, da se prilagodijo različnim učnim potrebam.
- Obogatitvene dejavnosti: Zagotavljajo se možnosti za razširjeno učenje in sodelovanje, ki presegajo standardni učni načrt, vključno z zunajšolskimi dejavnostmi, posebnimi projekti ali naprednimi tečaji, ki izzivajo in spodbujajo intelektualno rast učencev.
- Spodbujanje prosocialnega vedenja: Šole izvajajo programe in dejavnosti, ki spodbujajo pozitivne socialne interakcije in odnose med učenci. To lahko vključuje vrstniško mentorstvo, usposabljanje za socialne veščine in pobude za spodbujanje podporne in spoštljive šolske kulture.

- Intervencije v majhnih skupinah: Za učence, ki morda potrebujejo dodatno podporo na določenih področjih, se izvajajo intervencije v majhnih skupinah. Te skupine se osredotočajo na ciljne spretnosti, kot sta bralno razumevanje ali reševanje matematičnih problemov, in zagotavljajo bolj prilagojeno poučevanje.

Izbirni ukrepi

Selektivni ukrepi so ciljno usmerjeni ukrepi za učence, pri katerih obstaja večje tveganje za učni neuspeh ali ki imajo posebne izobraževalne potrebe, ki jih univerzalni ukrepi ne obravnavajo v celoti. Ti ukrepi zahtevajo bolj individualen pristop in pogosto vključujejo dodatna sredstva. Ključni selektivni ukrepi vključujejo:

- diferencirane učne poti: Prilagojene izobraževalne poti se oblikujejo tako, da so skladne z individualnimi potrebami in cilji učencev.
- Nepomembne prilagoditve učnih načrtov: Prilagoditve učnih vsebin in ciljev, ki bistveno ne spreminjajo pričakovanih učnih izidov (spremembe v zaporedju podajanja vsebin ali prednostno razvrščanje določenih učnih ciljev).
- Psihopedagoška podpora: Za obravnavo psiholoških in izobraževalnih potreb učencev se zagotavljajo specializirane podporne storitve, kot so svetovanje, terapija ali akademsko svetovanje.
- Predvidevanje in krepitev učenja: Dodatni učni čas in viri so namenjeni za pomoč učencem pri usvajanju ključnih pojmov in spretnosti.
- Učna pomoč: Za individualno pomoč in usmerjanje so na voljo individualne učne ure ali učne ure v majhnih skupinah.

Dodatni ukrepi

Dodatni ukrepi so intenzivni in individualizirani ukrepi za učence s pomembnimi in vztrajnimi učnimi potrebami. Ti ukrepi pogosto zahtevajo specializirana sredstva in se izvajajo, kadar univerzalni in selektivni ukrepi ne zadostujejo:

- Učenje po posameznih predmetih: Učenci lahko obiskujejo pouk za določene predmete ali module, pri čemer se intenzivno osredotočajo na področja, kjer potrebujejo največ podpore.
- Pomembne prilagoditve učnega načrta: Učni načrt se bistveno spremeni, da se prilagodi posebnim učnim potrebam učencev.
- Individualni prehodni načrti: Za učence, ki se pripravljajo na prehod iz ene izobraževalne stopnje v drugo (npr. iz osnovne v srednjo šolo ali iz šole v službo), se pripravijo individualni načrti. V teh načrtih so opisani potrebni koraki in podporne storitve za zagotovitev nemotenega in uspešnega prehoda.
- Metodologije strukturiranega poučevanja: Za zagotavljanje doslednega in podpornega učnega okolja se uporabljajo posebne učne strategije, kot je pristop TEACCH za učence z avtizmom.
- Razvoj spretnosti osebne in socialne avtonomije: Programi in dejavnosti so zasnovani tako, da krepijo samostojnost in socialne kompetence učencev. To lahko vključuje poklicno usposabljanje, izobraževanje o življenjskih spretnostih ter priložnosti za socialno interakcijo in vključevanje v skupnost.

Tesnoba učencev je pomemben problem, ki lahko vpliva na učno uspešnost, socialne interakcije in dobro počutje. Ob priznavanju različnih manifestacij anksioznosti - od splošnega stresa in socialne anksioznosti do hudih anksioznih motenj - zakon Decreto-Lei nº 54/2018 zagotavlja okvir za vključujoče izobraževanje, ki obravnava potrebe vseh učencev. Ta odlok poudarja pomen ustvarjanja izobraževalnega okolja, ki ni le dostopno vsem, temveč tudi podporno in odzivno na izzive duševnega zdravja, s katerimi se lahko soočajo učenci.

Cilj teh ukrepov je ustvariti šolsko ozračje, v katerem lahko vsak učenec uspe, ne glede na njegove individualne izzive. Univerzalni ukrepi spodbujajo splošno vzdušje dobrega počutja in zmanjševanja stresa, selektivni ukrepi pa nudijo ciljno usmerjeno podporo tistim, ki potrebujejo dodatno pomoč. Za učence z veliko in vztrajno anksioznostjo dodatni ukrepi zagotavljajo intenzivne, individualizirane intervencije.

Izvajanje teh ukrepov vključuje sodelovanje učiteljev, staršev, strokovnjakov za duševno zdravje in učencev samih. Decreto-Lei nº 54/2018 s spodbujanjem celostnega pristopa zagotavlja, da so šole opremljene za obravnavo različnih vrst anksioznosti, s katerimi se lahko srečujejo učenci, ter tako izboljšuje njihove učne rezultate in osebni razvoj. Ta okvir ne poudarja le pomena akademskih dosežkov, temveč daje prednost tudi duševnemu in čustvenemu dobremu počutju vsakega učenca, kar je v skladu s širšimi cilji resnično vključujočega izobraževalnega sistema.

4.5.2. Opis šole(-e)/partnerja(-ev)

Portugalski konzorcij projekta ne vključuje šol kot partnerjev. Zaradi izvedljivosti sta bili na podlagi neposrednega povabila vključeni dve šoli iz metropolitanskega območja Porto s srednješolsko ravnijo. Zbiranje podatkov je potekalo po pridobitvi dovoljenja zadevne šolske uprave, obdelava podatkov pa je potekala v prostorih institucij, ki sodelujejo v projektu.

Prva šola je bila ustanovljena v šolskem letu 1988/1989 z imenom Escola Secundária de Arcozelo. Leta 2000 se je šola preimenovala v Escola Arquiteto Oliveira Ferreira (ESAOF) v čast arhitekta Francisca de Oliveire Ferreire, ki je postal pokrovitelj šole. Šola se nahaja v kraju Arcozelo, Vila Nova de Gaia, Portugalska, njeno izobraževalno območje pa se razteza skozi župnije Arcozelo, Gulpilhares, S. Félix da Marinha in Serzedo, na območju, kjer se prepletajo podeželje, redka industrija in nekatere storitve. Vendar morska obala spodbuja razvoj kopališča z dobro infrastrukturo in inovativnimi proizvodi, ki privabljajo turiste vse leto, zlasti v poletni sezoni, ko se turistično povpraševanje poveča, kar omogoča povečanje sezonskega zaposlovanja. Šolska poslopja so obdana z zelenimi površinami, ki vključujejo pedagoški vrt z rastlinjakom, ki je nastal v okviru projekta "Sow to Spoon". Ta prostor je dinamičen za učence s posebnimi potrebami, ki obiskujejo individualni posebni učni načrt. Šola ima šeststo učencev v razredih od 7. do 12. razreda. Učno osebje šteje dvainosemdeset učencev. Nepedagoško osebje šteje šestindvajset tehničnih in operativnih sodelavcev.

Izobraževalni projekt vključuje vodenje mladih na poti učenja biti, učenja delati, učenja biti in učenja učenja na motiviran, strog in discipliniran način. Tako izobraževalni proces temelji na načelih in vrednotah demokratičnega državljanstva, humanizma, skupnega vodenja, pedagoškega primata z namenom samostojnosti, kritičnega razmišljanja, odgovornosti, discipline in spodbujanja kulture vključevanja. Šola v zadnjih desetletjih sprejema več učencev brazilskega, venezuelskega, kitajskega in ukrajinskega porekla, nekateri med njimi ne govorijo vedno portugalsko. Poleg formalne izobraževalne

ponudbe na šoli deluje tudi več klubov in delavnic, ki učencem nudijo priložnosti za osebno vrednotenje in polno zasedenost njihovega šolskega časa ter predstavljajo pripomočke za utrjevanje in obogatitev kurikularnega učenja, hkrati pa se prevzemajo kot oblike izobraževanja za bolj ozaveščeno in participativno državljanstvo. Ekošola, bralna delavnica, ustne delavnice (angleščina/nemščina), delavnica uporabnih umetnosti, delavnica recikliranja, evropski klub, vrtnarski klub, šahovski klub, klub namiznega tenisa in delavnica športne dinamizacije, ki predstavlja notranjo dejavnost šolskega športa, televizija v šoli, radijska šola in glasbeni zbor so primeri projektov v dejavnosti na šoli.

Druga povabljena šola je bila Escola Básica e Secundária de Pedrouços (EBSP), ki je glavna šola grozda (Agrupamento de escolas de Pedrouços - AE Pedrouços), katerega izobraževalno območje se razteza prek dveh občin, Maia in Gondomar, in služi župnijam Pedrouços (Maia) ter deloma Águas Santas (Maia) in Rio Tinto (Gondomar). V šolskem letu 1972/1973 je bil uradno objavljen pod imenom Escola Básica de D. Paio Mendes, razredi pa trenutno ustrezajo drugi in tretji stopnji. Izobraževalna ponudba EBSP je bila kasneje razširjena na ISCED 3, medtem ko ISCED 0 in prva štiri leta ISCED 2 izvaja osem drugih šol iz grozda. Vse skupaj imajo približno 1900 učencev, od katerih jih ima približno 10 % tuje državljanstvo, 7 % pa je deležnih selektivne in dodatne učne pomoči ter ukrepov vključevanja, kar krepi večkulturno in vključujočo naravo. V tem smislu je posebna pozornost namenjena socialno-ekonomskemu in kulturnemu kontekstu AE Pedrouços, saj je približno 37 % učencev odvisnih od socialne podpore šole. Ta realnost opozarja na povečane socialno-ekonomske težave, ki so se zaostrile zaradi pandemije, trenutno pa zaradi vojaškega konflikta in inflacijske krize, kar mora AE Pedrouços upoštevati in zahtevati več podpornih ukrepov, ki zagotavljajo pogoje enakosti in celovitega človeškega razvoja za vsakega učenca. AE Pedrouços je od leta 2006/2007 upravičen do programa TEIP (Priority Education Intervention Territories), ki je na Portugalskem namenjen izboljšanju izobraževalnih rezultatov v šolah na socialno in ekonomsko prikrajšanih območjih. Pobuda se osredotoča na reševanje vprašanj, kot so učni neuspeh, izostajanje od pouka in socialna izključenost, z izvajanjem ciljno usmerjenih ukrepov ter zagotavljanjem dodatne podpore in virov tem šolam.

Prednostne naloge TEIP, ki so vodile načrt izboljšav, so omogočile izvajanje več podpornih pobud in pobud za spodbujanje kakovosti, kot so Skupnost v nastajanju (diverzifikacija izobraževalnih ponudb in alternativnih izobraževalnih poti), Urad za psihologijo, Urad Apazigua, Klub za podporo vključevanju, Medvrstniška podpora za nove študente in medvrstniška akademska podpora. AE Pedrouços je imel vedno dejavno državljansko in kulturno vlogo med prebivalci tega območja. Danes je še vedno pluralistična in večkulturna šola, kjer poučujejo in študirajo svobodni moški in ženske. V skladu z izobraževalnim projektom za obdobje 2022-2025 si prizadevajo, da bi bili priznani zaradi svoje zavezanosti odličnosti, inovativnosti, vključevanja in družbene odgovornosti pri razvijanju kritičnih državljanov.

Na ESAOF so se pogovarjali:

- ravnateljica, katere glavna naloga je organizirati in voditi šolo, ima izobrazbo iz filozofije in psihologije ter podiplomski študij na področju več motenj in kognitivnih bolezni.

- psihologinja, ki je na tej šoli zaposlena približno štiri leta in je specializirana za skrb za otroke, ki so žrtve zlorab, ter se ukvarja s tesnobo, povezano z učnim uspehom, zlasti med testi in izpiti.

Na EBSP so bili opravljeni razgovori:

- učiteljica španskega jezika na gimnazijski in srednješolski ravni, ki ima tudi več upravnih in srednjih vodstvenih funkcij: koordinatorica strategije državljanske vzgoje, razredničarka za 11. razred, koordinatorica internega centra za usposabljanje in svetovalka za pripravništvo za učitelje, ki se izpopolnjujejo.
- učitelj biologije in geologije na gimnazijski in srednješolski ravni, ki je tudi učitelj strokovnih predmetov in razredni vodja.

Nobeden od intervjuvancev ni poročal o posebni formaciji glede anksioznosti v izobraževalnem kontekstu, vsi pa imajo izkušnje z obravnavo anksioznosti pri dijakih, starih od 15 do 18 let.

4.5.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Mnenje intervjuvancev je, da so na splošno tako učitelji kot šole pozorni na anksioznost kot potencialno težavo, čeprav je še veliko prostora za izboljšave. Iz intervjujev je zaznati nekaj zavedanja o anksioznosti kot koristni v izobraževalnem kontekstu, a tudi kot potencialni težavi, če se ji ne posvetimo. V zadnjih letih je zaznati povečanje anksioznosti učencev, pri čemer je več učencev, ki se soočajo z anksioznostjo, vključno s hudimi primeri, deležnih zunanje pomoči.

Negotovost in strah pred neznanim, povezana s prehodom s srednješolske na srednješolsko raven in z učnimi rezultati, sta dosledno omenjena kot možna vzroka in sprožilca anksioznosti. V zvezi z uspešnostjo učencev in učnimi rezultati so bili izrecno omenjeni: pritisk za doseganje dobrih ocen, dokončanje modulov v rokih, dobro opravljanje izpitov in doseganje ravni, potrebnih za vpis na fakulteto. To je povezano s slabim upravljanjem pričakovanj in pritiskom za doseganje ciljev ter težavami pri obvladovanju frustracij, kadar ne morejo doseči ciljev, kar je bilo prav tako izrecno opaženo. O pritiskih so pričevali tako kot o tistih, ki si jih povzročajo sami, kot tudi o tistih, ki jih povzročata šolsko in domače okolje. Družinski dejavniki, vključno z nestabilnim domačim okoljem in izpostavljenostjo nasilju, so bili našteti v obeh šolah, pri čemer je bilo uporniško vedenje mladostnikov prav tako navedeno kot dejavnik, ki prispeva k stresu. Po drugi strani pa je eden od intervjuvancev vključil tudi popolno pomanjkanje motivacije. Navedena so bila tudi specifična patološka vprašanja, kot so strah pred množico ali javnim nastopanjem, ter senzorične težave (npr. svetloba in zvok) za učence s posebnimi potrebami.

Več situacij je bilo opisanih kot težave, ki so posledica anksioznosti ali so z njo povezane:

- povečana stopnja stresa in tesnobe v razredu
- občutek nepripravljenosti kljub dobri pripravi, pri čemer se učenci kljub svojim sposobnostim počutijo nesposobne
- vrhunci tesnobe med ocenjevanjem in razvrščanjem ter celo težave pri zaključevanju formalnih ocen.
- težave pri vzdrževanju ustreznih medosebnih odnosov, z agresivnimi odzivi na učitelje
- povečano število konfliktov med vrstniki, vključno s primeri agresije in fizičnih spopadov

- disciplinske težave
- pogosta odsotnost iz šole.

Na obeh šolah poročajo o dosledni podpori vodstva šole in o dostopu do psiholoških storitev v okviru šole. Program TEIP je naveden kot priložnost za izvajanje več pobud, ki se nanašajo na dobro počutje. Posebne strategije in projekti v zvezi z dobrim počutjem in obvladovanjem anksioznosti se med šolami razlikujejo in vključujejo

- študijsko podporo z učitelji za predstavitev študijskih metod in pomoč pri upravljanju časa in pričakovanj za vse učence (npr. program A2A) in programe tutorstva za učence, ki imajo težave s šolskim uspehom (na obeh šolah);
- spodbujanje redne telesne dejavnosti (na obeh šolah), vključno s plesnim klubom in organiziranim šolskim športom;
- tedensko skupno urico (1h30) za pogovor o vsem, kar učenci želijo, pri čemer sta osamljenost in dobro počutje ponavljajoči se temi;
- dejavnosti za lažje vključevanje novih učencev v družbo s poudarkom na delu v skupnosti in osebnem razvoju (klub Ububtu) ter načrti za njegovo razširitev na menjavo koles.
- Klub za vrtnarjenje
- Klub za filozofijo
- Projekti zdravstvene in državljanske vzgoje, vključno s partnerstvi z zunanjimi organizacijami, druge kratkoročne dejavnosti za reševanje čustvenih konfliktov.

Preventivne intervencije od zgodnjega izobraževanja za preprečevanje konfliktov in ustrahovanja, nekatere od njih v okviru programa TEIP "Apazigua - Pacify projekt ".
Poročali so tudi o dodatnih strategijah, ki so bolj nagnjene k posredovanju po ugotovitvi potencialnega problema. V okviru programa TEIP "Apazigua - Pacify project" zagotavlja mediacijsko službo za pomoč pri obvladovanju konfliktov in zagotavljanje takojšnje podpore, vključno s sobo za pomirjanje, medtem ko ima druga šola GIP (Urad za prednostno posredovanje). Skupaj s šolskim psihologom so bili poudarjeni obveščanje in vključevanje razrednega sveta, neposredna komunikacija s starši in podporni ukrepi v razredu. Anksioznost, diagnosticirano kot patološko, podpirajo psihologi in zdravniki iz zdravstvenega doma, v veljavi pa so tudi protokoli z bolnišnicami in drugimi subjekti za pomoč pri zdravljenju.
Kljub temu so vsi intervjuvanci ugotovili, da se je treba spoprijeti s potrebami, da so potrebni dodatni viri, in zahtevali več avtonomije za učinkovito izvajanje dobrih idej. Širše izvajanje projektov je zahtevalo več virov, in sicer stabilne psihologe na šolah in več pedagoških ur, namenjenih programom učne pomoči. Izražena je bila tudi potreba po bolj proaktivnih ukrepih za preprečevanje stopnjevanja anksioznosti. Ti naj bi vključevali spodbujanje kulture, v kateri se na napake gleda kot na priložnosti za učenje, ter vključevanje tehnik čuječnosti in sproščanja v pouk, zlasti pred formalnim ocenjevanjem. Poudarek trenutnih virov je opisan kot osredotočen na prehodna leta cikla in akademsko uspešnost, zato pogrešamo bolj specifične projekte, usmerjene v preprečevanje anksioznosti. Predlagamo, da se poudarek nameni obravnavi anksioznosti od zgodnjega otroštva, da se prepreči njeno stopnjevanje pri napredovanju učencev v šoli.
Čeprav se učitelji na splošno zavedajo anksioznosti učencev, je opisana določena nepripravljenost za izvajanje dolgotrajnih intervencij zaradi pritiskov učnega načrta, zlasti na srednješolski ravni. Poleg tega je usklajevanje potrebe po tradicionalnem znanju

o vsebini in tradicionalnih metodah ocenjevanja, ki jih zahtevajo obvezni nacionalni izpiti, z razvijanjem širših kompetenc in spretnosti opisano na kot trenutni konflikt, ki spodbuja tesnobo, povezano z ocenjevanjem, med učenci. Tako šolsko kot domače okolje morata zmanjšati pritisk na učence, da bi z bolj spodbudnim okoljem ublažila stres in tesnobo.

Dobrodošle bodo pobude za usposabljanje učiteljev, ki bodo usmerjene v povečanje ozaveščenosti, predvsem pa bodo omogočale praktične strategije.

4.6. SLOVENIJA

4.6.1. Institucionalni nacionalni okvir

V slovenskem izobraževalnem sistemu krovni zakon - Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja - določa cilje vzgoje in izobraževanja, ki med drugim vključujejo

- zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, raso, etnično in nacionalno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo ali prizadetost;
- vzgojo za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakosti spolov, spoštovanje razlik in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic ter temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti za oba spola in s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi;
- enake možnosti za vzgojo in izobraževanje na območjih s posebnimi razvojnimi težavami;
- zagotavljanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje otrok iz manj spodbudnih socialnih okolij;
- zagotavljanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje otrok, mladostnikov in odraslih s posebnimi potrebami;
- Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj in aktivno sodelovanje v demokratični družbi, ki vključuje globlje razumevanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja ter prihodnjih generacij.

Ta zakon tudi določa, da morajo ustanove za vzgojo in izobraževanje v skladu s temi cilji zagotoviti varno in spodbudno učno okolje, v katerem je prepovedano telesno kaznovanje otrok in vse druge oblike nasilja nad otroki in med njimi ter neenako obravnavanje na podlagi spola, spolne usmerjenosti, socialnega in kulturnega porekla, vere, rase, etničnega in nacionalnega izvora ter razlik v telesnem in duševnem razvoju.
Leta 2018 je resolucija o programu za duševno zdravje kot enega glavnih ciljev razglasila spodbujanje duševnega zdravja, preprečevanje duševnih motenj in destigmatizacijo duševnih motenj v različnih ciljnih skupinah.
Posebni cilj, namenjen duševnemu zdravju otrok in mladostnikov, je bil Promocija duševnega zdravja in preprečevanje duševnih motenj pri otrocih in mladostnikih v izobraževalnih ustanovah in lokalnih skupnostih.
Vodilna sodelujoča ministrstva so MIZŠ (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport), MZ (Ministrstvo za zdravje), MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti) in MNZ (Ministrstvo za notranje zadeve).
Ukrepi, predlagani v resoluciji o programu duševnega zdravja, ki so namenjeni vzgojno-izobraževalnim zavodom, so naslednji:

- Ukrep 1: Priprava protokolov za medsebojno sodelovanje med izvajalci in programi na področju promocije in preventive.
- Ukrep 2: Sistematično uvajanje koncepta promocije duševnega zdravja v vrtcih in šolah ter medpredmetna obravnava zdravstvenih tem.
- Ukrep 3: Sistematično uvajanje preizkušenih in evalviranih programov za promocijo duševnega zdravja in preprečevanje težav z duševnim zdravjem pri otrocih in mladostnikih.

- Ukrep 4: Sistematično uvajanje z dokazi podprtih programov zgodnje obravnave, vključno s programi za starše, programi zgodnje obravnave za otroke in mladostnike ter programi za učitelje.
- Ukrep 5: Pilotno testiranje in postopno sistematično uvajanje dokazano učinkovitih programov za zmanjševanje medvrstniškega nasilja, ki povečujejo občutljivost otrok za to problematiko in posebej obravnavajo ugotovljene primere medvrstniškega in spletnega nasilja, ter programov, ki uspešno vzpostavljajo varno in spodbudno šolsko okolje.
- Ukrep 6: Usposabljanje in krepitev sodelovanja šolskih svetovalnih služb s Centrom za duševno zdravje otrok in mladostnikov (CDZOM) z vključitvijo problematike duševnega zdravja v koncept dela šolskih svetovalnih služb in s Centrom za socialno delo (CSD) pri delu z otroki in mladostniki z učnimi težavami in težavami v duševnem zdravju. Priprava protokolov o sodelovanju za učinkovitejše sodelovanje.
- Ukrep 7: Razvoj in izvajanje programov za ranljive skupine mladostnikov (npr. osipniki, manjšine, migranti).
- Ukrep 8: Razvoj in uvajanje novih pristopov in komunikacijskih kanalov za spodbujanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov (IKT, e-duševno zdravje).
- Ukrep 9: Priprava priporočil in ukrepov za vzgojo in varovanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov v dobi digitalnih medijev s ciljem preprečevanja nekemičnih odvisnosti (igranje računalniških iger, igre na srečo, socialna omrežja).
- Ukrep 10: Razvoj preventivnih programov na področju preprečevanja nekemičnih zasvojenosti.
- Ukrep 11: Zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja.
- Ukrep 12: Zagotavljanje programov bolnišnične šole za vključevanje v domače šolsko okolje med zdravljenjem in po njem, dokler ni mogoča popolna vključitev v domačo šolo, ter poznejše svetovanje in povezovanje z domačo šolo.

Ker Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja (ReNPDZ18-28) traja do leta 2028, nekaj predlaganih ukrepov še vedno ni bilo uresničenih.

4.6.2. Opis šole/šolskih partnerjev

Srednja šola Slovenska Bistrica je bila ustanovljena v šolskem letu 1998/1999. Nahaja se v mestu in občini Slovenska Bistrica.

Občina Slovenska Bistrica, ki leži v severovzhodnem delu Slovenije, je pomembno gospodarsko in izobraževalno središče v regiji. Lokalno gospodarstvo temelji na industriji, obrti, kmetijstvu in storitvenih dejavnostih. Med glavnimi industrijskimi panogami so kovinskopredelovalna, lesnopredelovalna in proizvodnja električne opreme. V občini deluje več uspešnih podjetij, ki poslujejo tako na domačem kot na mednarodnem trgu, kar prispeva k visoki stopnji zaposlenosti in gospodarski rasti.

Na področju izobraževanja občina ponuja široko paleto izobraževalnih ustanov, vključno z vrtci, osnovnimi šolami in srednjo šolo. Šole v občini so dobro opremljene in sledijo

sodobnim pedagoškim pristopom, kar zagotavlja kakovostno izobraževanje in spodbuja razvoj mladih talentov.

Srednja šola Slovenska Bistrica ponuja več izobraževalnih programov. Med njimi so programi splošna gimnazija, metalurški tehnik, ekonomski tehnik, ekonomski tehnik PTI (poklicno-tehniško izobraževanje) in trgovec. Trenutno se v 18 razredih izobražuje 415 dijakov. Velikost razredov je od 15 (laboratorijske skupine) do 28-30, v nekaterih razredih pa je zaradi majhnega vpisa le sedem učencev.

Izobraževalni programi

1. Splošna gimnazija:
    - Osredotoča se na široko izobrazbo z možnostjo nadaljevanja študija na univerzitetni ravni.
    - Dijaki sodelujejo pri različnih raziskovalnih projektih in tekmovanjih ter dosegajo visoke rezultate na nacionalni in mednarodni ravni.
2. Metalurški tehnik:
    - Usmerjen v tehnično izobraževanje s poudarkom na metalurgiji in predelovalni industriji.
    - Program vključuje praktično usposabljanje in tesno sodelovanje z industrijskimi podjetji, kar študentom omogoča, da med šolanjem pridobijo konkretne delovne izkušnje.
3. Ekonomski tehnik in ekonomski tehnik PTI:
    - Poudarek je na ekonomiji, podjetništvu in upravljanju podjetij.
    - Program vključuje "učno podjetje", v katerem dijaki ustanovijo simulirana podjetja in se na praktičnih primerih učijo poslovnih veščin.
4. Trgovec na drobno:
    - Usposabljanje za delo v maloprodaji in prodaji.
    - Poudarek je na praktičnem znanju, ki se neposredno uporablja na delovnem mestu v maloprodaji.

Srednja šola Slovenska Bistrica je razmeroma mlada izobraževalna ustanova. Šola je dosegla visoko raven kakovosti izobraževanja in postala prepoznavna po svoji zavezanosti podpori učencem. Šola si prizadeva za ustvarjalnost, odprtost in sodelovanje, kar dokazujejo številni projekti in dosežki študentov. Poleg formalne izobraževalne ponudbe je na šoli več klubov in projektov, v katerih lahko učenci raziskujejo svoje interese in osebnostno rast. Med temi klubi so Bralne delavnice, Evropski klub, Šahovski klub, Prostovoljski klub in več klubov, usmerjenih v akademsko obogatitev z udeležbo na različnih tekmovanjih.

Učno osebje sestavlja 45 zaposlenih. Nepedagoško osebje sestavljajo štirje ljudje (2 laboranta, 1 šolski oskrbnik). Administrativno pisarniško osebje sestavlja sedem oseb: ravnatelj, namestnik ravnatelja, šolska tajnica, računovodja in ekipa šolske svetovalne službe (pedagog, psiholog, inkluzivni pedagog). Več ljudi v upravi združuje svoje vloge s pedagoškimi in je kot takih močno vključenih v izobraževalni proces.

Izobraževalni proces temelji na načelih in vrednotah sodelovanja, ustvarjalnosti in znanja. Šola spodbuja kulturo vključevanja. V zadnjih desetletjih je sprejela več učencev priseljencev, večinoma s Kosova ali drugih držav nekdanje Jugoslavije, ki prihajajo na šolo z različnim znanjem slovenščine. Tem učencem šola ponuja tečaj slovenskega jezika

in kulture ter druge prilagoditve (zamik ocenjevalnega obdobja, časovne prilagoditve, individualni pouk itd.).
Na šoli je trenutno 27 učencev z individualnimi izobraževalnimi programi (IEP) zaradi različnih učnih in gibalnih težav, težav s sluhom in/ali čustvenih in vedenjskih težav, ki so razporejeni po programih. Šola zagotavlja IEP tudi za več športnikov, ki tekmujejo na državni ravni.

4.6.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Izobraževanje o tesnobi

Učitelji med svojim začetnim usposabljanjem niso bili deležni usposabljanja o anksioznosti in vprašanjih duševnega zdravja, vendar je na voljo več programov strokovnega izpopolnjevanja, usmerjenih v nasilje med mladimi in vprašanja duševnega zdravja. Udeležba na teh programih je prostovoljna in je odvisna od interesov in potreb posameznih učiteljev. Obravnavane so teme, kot so spletno nasilje, vrstniško nasilje in delavnice o duševnem zdravju. Šolski svetovalni delavci so se na primer udeležili več seminarjev o obravnavi težav z duševnim zdravjem učencev, vključno s tesnobo in depresijo. Šolske svetovalne službe zagotavljajo tudi stalno izobraževanje za učitelje.

Izkušnje z anksioznostjo pri učencih

Učitelji opažajo, da veliko učencev doživlja tesnobo, zlasti ob vstopu v šolo, zaradi nezaupanja in strahu pred vključevanjem. Drug pogost vir tesnobe so ocene, ko strah pred neuspehom in izogibajoče vedenje učencem pogosto preprečujeta, da bi bili uspešni. Anksioznost pogosto izvira iz družinskih težav, akademskega pritiska, vrstniškega nasilja ali neuspešnega vključevanja v družbo. Učenci pogosto kažejo simptome, kot so nizko samospoštovanje, strah pred neuspehom in odpor do zaupanja drugim. Posebni dogodki vključujejo nasilje v družini, zlorabo snovi, resne bolezni in izgubo bližnjega.

Struktura podpore

Učitelji v glavnem sami rešujejo primere tesnobe tako, da se z učenci pogovorijo, v bolj zapletenih primerih pa jih napotijo v šolsko svetovalno službo, ki lahko učence v hujših primerih napoti tudi k zunanjim strokovnjakom. Na šolah deluje svetovalna služba, v kateri so zaposleni pedagog, psiholog in inkluzivni pedagog. Šola ima na voljo tudi senzorno sobo in individualizirane izobraževalne načrte (IEP) za učence s posebnimi potrebami, pa tudi za učence športnike, učence z izjemnimi življenjskimi okoliščinami in nadarjene učence. Šola zagotavlja priložnosti za telesno vadbo z obveznimi urami telesne vzgoje in dejavnostmi za spodbujanje dobrega telesnega počutja.

Obstoječi protokoli

Čeprav ni posebnih strategij, ki bi bile usmerjene izključno v anksioznost, obstajajo protokoli za obravnavo nasilja in spodbujanje zdravega načina življenja. Smernice za napotitev k svetovalni službi so del šolskih pravil, učitelji pa uporabljajo sprostitvene tehnike in individualno podporo učencem med stresnimi ocenami.

Vedenje, ki išče pomoč

Dijaki običajno najprej poiščejo pomoč pri razrednem učitelju ali zaupanja vrednem profesorju. Učitelji so na voljo za posvetovanje v posebnih uradnih urah. V nujnih primerih lahko dijaki zapustijo razred in poiščejo takojšnjo pomoč. Šola omogoča tudi

dostop do zunanjih virov za duševno zdravje prek preverjenih oglasov in kanalov družbenih medijev.

Konkretni ukrepi

Preventivni ukrepi vključujejo delavnice, predavanja za starše in učence ter dejavnosti za krepitev skupnosti. Šola redno organizira delavnice o strategijah učenja, postavljanju ciljev in duševnem zdravju. S kampanjami za izobraževanje in ozaveščanje si prizadevajo za destigmatizacijo vprašanj duševnega zdravja. Za posebne potrebe se pripravijo individualni načrti izobraževanja, šolski svetovalni delavci pa posredujejo v konfliktih, v katere so vključeni učenci, učitelji in starši. Svetovalni delavci so na voljo za individualno in skupinsko delo z učenci. Poudarjeno je tudi spodbujanje telesne dejavnosti z urami telesne vzgoje in izvenšolskimi dejavnostmi.

Nerešene potrebe

Čeprav si šole prizadevajo za odpravljanje anksioznosti, se zavedajo, da je mogoče storiti še več. Učitelji izražajo potrebo po več preventivnih ukrepih in rednem izobraževanju o duševnem zdravju. Poudarjajo pomen vključevanja pomoči za duševno zdravje v pouk in uporabe šolskih družbenih medijev za kampanje ozaveščanja.

4.7. TÜRKİYE

4.7.1. Institucionalni nacionalni okvir

Po ustanovitvi Turške republike se je organizacija ministrstva za izobraževanje postopoma razvijala in bila reorganizirana z zakonom št. 2287, izdanim leta 1933. cilje turškega nacionalnega izobraževalnega sistema ureja temeljni zakon o nacionalnem izobraževanju št. 1739. 2.1.

Splošni cilji

Splošni cilj turškega nacionalnega izobraževanja je izobraziti vse posameznike turškega naroda,

1. vzgojiti državljane, ki se držijo Atatürkovih reform in načel ter Atatürkovega nacionalizma, izraženega v ustavi; sprejemajo, varujejo in razvijajo nacionalne, moralne, humanitarne, duhovne in kulturne vrednote turškega naroda; ljubijo svojo družino, domovino in narod ter jih vedno poskušajo poveličevati, poznajo svoje dolžnosti in odgovornosti do Republike Türkije, ki je demokratična, posvetna in socialna država s pravno vladavino, temelječa na človekovih pravicah in temeljnih načelih z začetka ustave, ter jih spremenili v vedenje;
2. imeti uravnoteženo in zdravo osebnost in značaj v smislu telesa, uma, morale, duha in čustev, moč svobodnega in znanstvenega razmišljanja, širok pogled na svet, spoštovanje človekovih pravic, cenjenje osebnosti in pobude, občutek odgovornosti do družbe, da bi jih vzgojili v konstruktivne, ustvarjalne in produktivne posameznike;
3. jih pripraviti na življenje z razvijanjem njihovih interesov, talentov in sposobnosti, jim zagotoviti potrebno znanje, spretnosti, vedenje in navado sodelovanja ter jim zagotoviti poklic, ki jih bo osrečeval in prispeval k sreči družbe. S tem bi po eni strani povečali blaginjo in srečo turških državljanov in turške družbe, po drugi strani pa podprli in pospešili gospodarski, socialni in kulturni razvoj v okviru nacionalne enotnosti in celovitosti ter končno dosegli, da bi turški narod postal konstruktiven, ustvarjalen in ugleden partner sodobne civilizacije.

Posebni cilji

Turški sistem izobraževanja in usposabljanja je organiziran za doseganje teh splošnih ciljev, posebni cilji izobraževalnih ustanov različnih stopenj in vrst pa so določeni v skladu s splošnimi cilji in temeljnimi načeli turškega nacionalnega izobraževalnega sistema.

Osnovna načela turškega nacionalnega izobraževanja

Osnovna načela turškega nacionalnega izobraževalnega sistema so bila določena s temeljnim zakonom o nacionalnem izobraževanju št. 1739. V skladu s tem so temeljna načela turškega nacionalnega izobraževalnega sistema univerzalnost in enakost, potrebe posameznika in družbe, usmerjenost, pravica do izobraževanja, enakost možnosti in priložnosti, kontinuiteta, zavezanost Atatürkovim reformam in načelom ter Atatürkovemu nacionalizmu, demokratično izobraževanje, sekularnost, znanstvenost, načrtovanje izobraževanja, koedukacija, izobraževalni kampusi, sodelovanje šole in družine ter izobraževanje povsod. 4.Splošna struktura turškega nacionalnega izobraževanja Turški nacionalni izobraževalni sistem obsega dva glavna vidika: formalno in neformalno izobraževanje. Slika 2 prikazuje splošno strukturo turškega nacionalnega izobraževalnega sistema glede na starost s stopnjami.

Učni načrti in učbeniki

V Turčiji se v javnih in zasebnih šolah izvaja učni načrt, ki ga oblikujejo pristojne enote ministrstva, ki mu je šola podrejena, in ga odobri svet za izobraževanje. Učbenike za predmete, ki se izvajajo na teh šolah, napišejo enote ministrstva ali zasebni sektor v skladu z odobrenim učnim načrtom, pouk pa se izvaja z odobritvijo sveta za izobraževanje. V Türkiji država učencem na vseh stopnjah izobraževanja zagotavlja brezplačne učbenike.

Ministrstvo za nacionalno izobraževanje je v svoj dokument o viziji izobraževanja za leto 2023 vključilo cilj odprtja programov na podiplomski ravni z odpravo aplikacije "Pedagoška formacija", ki temelji na spričevalih. V tem okviru je bilo izobraževanje "Pedagoška formacija" ukinjeno v skladu s sklepom Ministrstva za nacionalno izobraževanje, Sveta za izobraževanje in disciplino, z dne 29. 6. 2020 in številko 12.

Na seji Sveta za visoko šolstvo 09.02.2012 je bilo ugotovljeno, da programi izobraževanja učiteljev, ki so bodisi odprti bodisi usmerjeni na daljavo, ne bodo sprejemali študentov do študijskega leta 2012-2013, zato programi Odprte fakultete Univerze Anadolu, kot so programi izobraževanja učiteljev predšolske vzgoje in angleškega jezika, niso sprejemali študentov. Poleg tega so bili zaprti nočni programi vseh programov izobraževanja učiteljev, razen programov izobraževanja učiteljev zgodnjega otroštva, svetovanja in psihološkega svetovanja, specialne pedagogike ter verske kulture in etike. V nočne programe pa sta študente sprejela le programa za izobraževanje učiteljev specialne pedagogike in arabskega jezika. Poleg tega je bilo v uredbi, ki jo je Svet izdal 22. 5. 2015, navedeno, da so programi izobraževanja učiteljev z motnjami v duševnem razvoju, slušno in vidno oviranih uvrščeni pod programe posebnega izobraževanja.

Institucionalni nacionalni okvir v turškem izobraževanju se nanaša na krovno strukturo, politike in predpise, ki urejajo izobraževalni sistem v Turčiji. Namenjen je zagotavljanju standardiziranega in visokokakovostnega izobraževanja po vsej državi. Ključne sestavine tega okvira vključujejo:

1. Ministrstvo za nacionalno izobraževanje (Milli Eğitim Bakanlığı - MEB)

Osnovni organ: MEB je osrednji vladni organ, odgovoren za oblikovanje nacionalnih izobraževalnih politik, izvajanje izobraževalnih programov in nadzor nad vsemi izobraževalnimi ustanovami od predšolskega do srednješolskega izobraževanja.

Razvoj učnega načrta: MEB je odgovoren za razvoj in odobritev nacionalnega učnega načrta, učbenikov in izobraževalnih gradiv.

Usposabljanje učiteljev in strokovni razvoj: MEB določa standarde za izobraževanje, certificiranje in stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev.

Izpiti in ocenjevanje: Ministrstvo nadzira nacionalne izpite, kot sta sprejemni izpit za srednje šole (LGS) in sprejemni izpit za univerze (YKS).

2. Svet za visoko šolstvo (Yükseköğretim Kurulu - YÖK)

YÖK ureja univerze in visokošolske ustanove v Turčiji ter zagotavlja standarde kakovosti v terciarnem izobraževanju. YÖK je odgovoren za akreditacijo univerz in njihovih programov. Svet sodeluje pri oblikovanju politike na področju visokega šolstva, vključno s financiranjem raziskav in mednarodnim sodelovanjem.

3. Pokrajinski in okrožni direktorati za nacionalno izobraževanje

Ti direktorati delujejo kot lokalni predstavniki MEB in izvajajo nacionalne politike na ravni provinc in okrožij. To so javni organi, ki so odgovorni za upravne zadeve formalnega in neformalnega izobraževanja, vključno z osnovnim, srednjim, poklicnim in tehničnim

izobraževanjem, posebnim izobraževanjem, šolskimi svetovalnimi službami in vseživljenjskim učenjem. Med dejavnostmi direktorata so oblikovanje politik, spremljanje izvajanja izobraževalnih politik; spremljanje in vrednotenje izobraževalnih okolij, programov, gradiv, zadev učencev in socialnih dejavnosti; izvajanje raziskav, načrtovanje in razvoj projektov za zadovoljevanje izobraževalnih potreb.

4. Izobraževalne ustanove

4.1. Formalno izobraževanje

Izobraževanje se redno izvaja v šolah v okviru programov, ki so namenjeni posameznikom določene starostne skupine in na isti ravni. Formalno izobraževanje zajema predšolske, osnovnošolske, nižje sekundarne, višje sekundarne in visokošolske ustanove.

4.2. Neformalno izobraževanje

Neformalno izobraževanje zajema vse izobraževalne dejavnosti, organizirane ob formalnem izobraževanju ali zunaj njega.

Poseben namen neformalnega izobraževanja je v skladu s splošnimi cilji in temeljnimi načeli nacionalnega izobraževanja pomagati državljanom, ki niso nikoli vstopili v formalni izobraževalni sistem ali so na kateri koli stopnji formalnega izobraževanja ali izven nje, pri vstopu v formalno izobraževanje ali izven njega.

5. Zakonodajni okvir

Osnovni zakon o nacionalnem izobraževanju (št. 1739) opisuje temeljna načela in cilje turškega izobraževalnega sistema ter poudarja enakost, sekularizem in modernost. Izvajanje izobraževalnih politik usmerja vrsta predpisov in direktiv, ki sta jih izdala MEB in YÖK.

6. Izobraževalne reforme in programi

6.1. Inovacije in tehnologija

Pobude za vključevanje tehnologije v izobraževanje, kot je projekt FATİH (Movement of Enhancing Opportunities and Improving Technology).

6.2. Vključujoče izobraževanje

Programi, namenjeni zagotavljanju enakega dostopa do izobraževanja za vse učence, tudi za učence s posebnimi potrebami in iz prikrajšanih okolij.

7. Mednarodno sodelovanje

Erasmus+ in drugi programi: Sodelovanje v mednarodnih izobraževalnih programih in partnerstvih za izboljšanje kakovosti izobraževanja in globalnih kompetenc. Ta okvir zagotavlja, da je izobraževalni sistem v Turčiji skladen, standardiziran in usklajen z nacionalnimi razvojnimi cilji, hkrati pa se lahko sčasoma prilagodi spremembam in izboljšavam.

Uredba o turškem ogrodju kvalifikacij (v nadaljevanju TOK) določa, da je treba uredbo o vključitvi vseh kvalifikacij z zagotovljeno kakovostjo, pridobljenih s programi izobraževanja in usposabljanja ter drugimi učnimi potmi, v TOK in o zagotavljanju kakovosti kvalifikacij, ki bodo vključene v TOK, objaviti v Uradnem listu po odobritvi koordinacijskega odbora TOK.

4.7.2. Opis šole(-e)/partnerja(-ev)

Darıca Directorate of National Education je neprofitni lokalni javni organ, povezan z Ministrstvom za nacionalno izobraževanje (MONE), odgovoren za upravne zadeve formalnega in neformalnega izobraževanja, vključno z osnovnim, srednjim, poklicnim in

tehničnim izobraževanjem, posebnim izobraževanjem, šolskimi svetovalnimi službami in vseživljenjskim učenjem v regiji.
Pod vodstvom glavnega direktorja in ob podpori štirih pomočnikov direktorja ter 58 zaposlenih vodi vse izobraževalne dejavnosti za 2548 učiteljev in 41.619 učencev v 137 izobraževalnih ustanovah, tako da upravlja, usmerja, nadzoruje in usklajuje izobraževalne politike in strateške načrte ministrstva v skladu z zakonodajo in programi ter jih učinkovito in uspešno izpolnjuje. Poleg tega našim učiteljem nudimo tudi usposabljanja, seminarje, obnovitvene tečaje in druge dejavnosti, da bi jih motivirali, spodbujali in pospeševali njihov strokovni razvoj v skladu z njihovimi potrebami in zahtevami.
Poleg tega DIMEM v sodelovanju z univerzami, podjetji, nevladnimi organizacijami in šolami v Evropi izvaja 7 projektov Erasmus+ KA2SCH in KA2VET na različne teme, kot so digitalizacija, igrifikacija, umetna inteligenca, internet stvari, okolje itd. Glede na svoje pomembne zmogljivosti ima DIMEM potencial, da prispeva k projektu z razširjanjem in izkoriščanjem rezultatov
V tem projektu je Darıca İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (DIMEM) oblikovala konzorcij, ki ga sestavljajo tri različne vrste srednjih šol, vključno z anatolskimi srednjimi šolami ter šolami za poklicno izobraževanje in usposabljanje (VET) s poudarkom na zdravstvenem oddelku. Cilj projekta je bil obravnavati vprašanja, povezana s tesnobo med dijaki.
Postopek zbiranja podatkov je vključeval pridobitev pooblastil ustreznih šolskih uprav, da bi zagotovili etično skladnost in soglasje udeležencev. Nato sta obdelava in analiza podatkov potekali v prostorih sodelujočih institucij, pri čemer je bilo zagotovljeno, da je bilo delo usklajeno s cilji in standardi projekta.

1. Gökşen Mustafa Yücel Anatolian High School

Šola pod okriljem DIMEM ima vizijo ustvariti edinstveno šolo, ki vzgaja generacije, ki ustvarjajo svojo prihodnost, in ne tiste, ki svojo prihodnost napovedujejo. Poslanstvo naše šole je vzgojiti posameznike, ki znajo postavljati vprašanja, proizvajati, na najvišji ravni izkoristiti lastne potenciale ter so v miru s seboj in svojim okoljem, in sicer z izobraževalnim pristopom, osredotočenim na dijake, s sledenjem inovacijam. Šola je med največjimi v okrožju, saj s štirimi upravitelji, 76 učitelji in 1210 učenci sprejema raznoliko skupnost. Izobraževanje na šoli traja štiri leta, od 9. do 12. razreda.
V 11. razredu se učenci specializirajo tako, da izberejo enega od štirih oddelkov glede na svoje interese in poklicne želje: naravoslovje, matematika, družboslovje ali tuji jeziki. Ta struktura učencem omogoča, da se osredotočijo na prednostna področja študija, kar spodbuja akademsko odličnost in priprave na prihodnja prizadevanja.
Poleg akademskega pouka šola poudarja tudi obšolske dejavnosti, zlasti športne. Učitelji telesne vzgoje prepoznajo in izberejo učence, ki so navdušeni nad športom, da se pridružijo šolskim ekipam. Te ekipe aktivno sodelujejo na športnih turnirjih na ravni okrožja in mesta ter navdušeno in spretno predstavljajo šolo.
Zaradi tega ravnovesja med strogostjo pouka in izvenšolskim udejstvovanjem je šola dinamično in vključujoče učno okolje.
Šolska svetovalna služba je pomemben vir, v kateri so zaposleni trije strokovni svetovalci, ki se posvečajo podpori učencem. Služba ponuja individualna svetovanja, ki obravnavajo teme, kot so tesnoba, obvladovanje stresa in učni uspeh. Poleg tega

organizira redne seminarje za učence, učitelje in starše s ciljem spodbujanja podpornega izobraževalnega okolja.
Vsako leto maja svetovalna služba izvede celovito "anketo o oceni potreb po svetovanju" za učence, učitelje in starše. V tej raziskavi so opredeljena ključna področja, ki jim je treba v prihodnjem šolskem letu posvetiti pozornost. Na podlagi rezultatov letošnje ankete se bomo v naslednjem šolskem ciklu osredotočili na "akademsko samoučinkovitost" in "zavestno uporabo tehnologije". Služba bo razvila ciljno usmerjene pobude in dejavnosti za učinkovito obravnavo teh prednostnih nalog.

2. Öğretmen Fusün Erdemir Poklicna in tehnična anatolska srednja šola

Pod okriljem DIMEM, ki je ena od petih veterinarskih šol v okrožju, do vizije, da bo edina naslovna in ugledna poklicna in tehniška anatolska srednja šola v naši regiji, kjer se usposabljajo kompetentni zdravstveni delavci, ki združujejo v šoli dano znanje s svojimi spretnostmi, sprejemajo moralne vrednote in prevzemajo odgovornost; ima poslanstvo, da v skladu z Atatürkovimi načeli in reformami usposablja zdravstveno osebje, opremljeno s strokovnim znanjem in veščinami za zadovoljevanje zdravstvenih potreb družbe, ki bo še bolj izboljšalo kakovost zdravstvenih storitev, povečalo zaupanje v zdravstvene storitve, bilo pomirjeno s seboj in družbo, pozorno sledilo razvoju svojega poklica, se nenehno obnavljalo in sprejemalo nacionalne, duhovne, moralne in človeške vrednote.
Na naši šoli je zaposlenih 36 učiteljev, uči pa se 610 dijakov. Na šoli je 21 učilnic, 1 konferenčna dvorana, 3 laboratoriji za zdravstveno prakso, 1 knjižnica, 1 nogometno, 1 odbojkarsko in 1 košarkarsko igrišče. Zagotovljeno je celodnevno usposabljanje.
Na naši šoli so skupno trije oddelki: asistent zdravstvene nege, babiški asistent in zdravstveni tehnik.
Šolska svetovalna služba vsako leto organizira seminarje o obvladovanju izpitne tesnobe in stresa, ki so namenjeni predvsem učencem 11. in 12. razreda. Poleg tega nudi individualna svetovanja za učence, ki iščejo osebno pomoč. Ob koncu šolskega leta se izvede anketa, s katero se ocenijo potrebe učencev po usmerjanju, na podlagi ugotovitev pa se oblikuje načrt za prihodnje leto, da bi se te potrebe učinkovito obravnavale. Naša šola redno organizira tudi različne družabne dejavnosti, tekmovanja in izlete, da učencem zaradi študijske obremenitve ne bi bilo dolgčas.

3. Deniz Yıldızları Vocational and Technical Anatolian High School:

Viziji biti vodilna šola, ki usposablja kakovostno delovno silo in je ponosna, da je član naše šole; Njeno poslanstvo je zagotavljanje stalnih inovacij in razvoja na področju izobraževanja in usposabljanja za prihodnost naše države, zagotavljanje kakovostnih storitev poklicnega in tehničnega izobraževanja v skladu s potrebami naše družbe in regije glede na splošne in posebne cilje nacionalnega izobraževanja ter usposabljanje vmesnega osebja za našo industrijo in študentov za visoko šolstvo, ki so zavezani nacionalnim in moralnim vrednotam.
Na šoli dela 109 učiteljev, izobražuje pa se 2109 dijakov. Na šoli je 32 učilnic, 21 delavnic, 1 konferenčna dvorana, 1 telovadnica, 13 laboratorijev za strokovno prakso, 1 kemijski in 1 fizikalni laboratorij ter 1 knjižnica. Zagotovljeno je celodnevno usposabljanje.

Na šoli so 4 oddelki: Oddelek za radijske in televizijske tehnologije, oddelek za industrijsko avtomatizacijo, oddelek za električne in elektronske tehnologije, oddelek za informacijske tehnologije.

Naša šolska svetovalna služba vsako leto organizira seminarje o izpitni zaskrbljenosti in obvladovanju stresa, zlasti za 11.thin 12.thrazrede. Poleg tega izvaja tudi individualne razgovore z dijaki, ki se prijavijo individualno. Ob koncu leta učenci izpolnijo anketo o oceni potreb po usmerjanju; glede na dobljene rezultate se pripravi načrt za naslednje leto.

4.7.3. Konkretni ukrepi - strategije in projekti

Izobraževanje o tesnobi

V turških šolah je obravnavanje anksioznosti postalo prednostna naloga s strukturiranim izobraževanjem in ciljno usmerjenimi intervencijami. V središču teh prizadevanj so službe za usmerjanje in psihološko svetovanje, ki zagotavljajo individualno in skupinsko svetovanje o tesnobi, obvladovanju stresa in učnem uspehu. Programi, kot so "Dnevi izpitov brez stresa", pomagajo učencem, da se v podpornem okolju pripravijo na izpite z visokimi ocenami. Šole vsako leto izvedejo tudi ankete o oceni potreb na področju usmerjanja, da bi opredelile posebna področja, na katerih je treba ukrepati, pri čemer so se nedavne pobude osredotočile na "akademsko samoučinkovitost" in "zavestno uporabo tehnologije". Mednarodni projekti, kot so pobude Erasmus+, omogočajo sodelovanje z evropskimi šolami pri izvajanju inovativnih strategij. Poleg tega so bile uvedene prakse čuječnosti, delavnice za vključevanje staršev in partnerstva z univerzami, da bi učence in njihove družine opremili z orodji za učinkovito obvladovanje tesnobe. Ti ukrepi poudarjajo vse večji poudarek na izobraževanju o duševnem zdravju v turškem izobraževalnem sistemu.

Izkušnje z anksioznostjo pri učencih

Učitelji v turških šolah se pogosto srečujejo z učenci, ki se spopadajo s tesnobo, zlasti v povezavi z učnim pritiskom in izpiti. Njihove izkušnje razkrivajo izzive in strategije za podporo učencem:

1. Povečan pritisk pri izpitih

Učitelji opažajo, da nacionalni izpiti, kot sta LGS in YKS, znatno prispevajo k tesnobi učencev. Mnogi učenci se počutijo preobremenjene zaradi visokih pričakovanj družin in družbe, kar vpliva na njihovo čustveno počutje in sodelovanje v razredu.

2. Spremembe v vedenju učencev

Učitelji poročajo o običajnih znakih tesnobe, kot so umik, težave s koncentracijo, razdražljivost ali telesne težave (npr. glavoboli ali bolečine v trebuhu). Pogosto delujejo kot prvi odzivniki, ki prepoznajo te znake in učence napotijo k šolskim svetovalnim delavcem.

3. Podpora in intervencije

Učitelji tesno sodelujejo s svetovalnimi službami, da bi ustvarili podporno okolje. Uporabljajo strategije, kot so nudenje spodbude, spodbujanje pozitivnega vzdušja v razredu in vključevanje sprostitvenih tehnik, kot so dejavnosti čuječnosti, v šolski dan.

4. Potreba po usposabljanju

Številni učitelji izražajo potrebo po dodatnem usposabljanju za prepoznavanje in obvladovanje anksioznosti pri učencih. Čeprav nekatere šole organizirajo delavnice

o duševnem zdravju, učitelji menijo, da je za učinkovito reševanje teh izzivov potrebno več strokovnega izpopolnjevanja.

5. Kulturna pričakovanja in pričakovanja staršev

Učitelji se pogosto srečujejo z dodatno zapletenostjo kulturnega odnosa do duševnega zdravja. Družine morda ne prepoznajo vedno anksioznosti ali je ne obravnavajo, zato morajo učitelji igrati pomembnejšo vlogo pri zagovarjanju učenčevih potreb.

Struktura podpore

V turških šolah so učitelji podprti z različnimi strukturami, ki pomagajo učinkovito obvladovati anksioznost učencev. Usmerjevalne in svetovalne službe imajo osrednjo vlogo, saj z individualnim svetovanjem, delavnicami in prilagojenimi intervencijami nudijo strokovno podporo učencem in učiteljem. Učitelji se udeležujejo tudi programov usposabljanja, namenjenih izboljšanju njihove sposobnosti prepoznavanja in reševanja težav, povezanih z anksioznostjo, ter v svoje razrede vključujejo strategije, kot sta čuječnost in zmanjševanje stresa. Sodelovanje z družinami je še en ključni vidik, saj šole organizirajo roditeljske sestanke in delavnice, da bi oblikovale enoten pristop k dobremu počutju učencev. Dodatno podporo zagotavljajo vrstniške in upravne mreže, ki učiteljem omogočajo izmenjavo izkušenj in rešitev, partnerstva z univerzami, nevladnimi organizacijami in mednarodnimi programi, kot je Erasmus+, pa omogočajo dostop do virov in strokovnega znanja. Ti ukrepi skupaj z dostopom do gradiv, kot so priročniki za sproščanje in delovni zvezki za obvladovanje tesnobe, učiteljem omogočajo, da spodbujajo bolj spodbudno in tesnobe zavedajoče se izobraževalno okolje.

Obstoječi protokoli

V Turčiji so obstoječi protokoli za obravnavanje anksioznosti učencev usmerjeni v politike, ki jih je določilo Ministrstvo za nacionalno izobraževanje (MEB) in se izvajajo prek struktur na ravni šol. Ministrstvo predpisuje, da mora imeti vsaka šola posebno svetovalno enoto, ki je odgovorna za obravnavo duševnega zdravja učencev. Te službe delujejo v skladu z nacionalnimi smernicami, ki vključujejo postopke za prepoznavanje anksioznih učencev, izvajanje individualnih in skupinskih svetovanj ter organizacijo programov ozaveščanja o duševnem zdravju za učence, starše in učitelje. Prav tako morajo šole uporabljati standardizirana orodja, kot so obrazci za opazovanje učencev in ankete za oceno duševnega zdravja, da bi zgodaj odkrile znake anksioznosti. Ko je to ugotovljeno, so učenci napoteni k šolskemu svetovalnemu delavcu, ki sledi posebnim korakom za posredovanje, vključno z vključevanjem družine in po potrebi napotitvijo k zunanjim strokovnjakom za duševno zdravje. Za akutne primere tesnobe ali krize duševnega zdravja šole upoštevajo podrobne protokole kriznega upravljanja. Ti vključujejo takojšnje svetovanje, obveščanje staršev in v hujših primerih sodelovanje z lokalnimi zdravstvenimi ustanovami za zagotavljanje strokovne psihiatrične pomoči. Ministrstvo redno posodablja in razširja module usposabljanja za učitelje, ki jim pomagajo prepoznati tesnobo pri učencih in uporabljati podporne strategije v razredu. Ti protokoli poudarjajo tudi pomen ohranjanja pozitivnega učnega okolja za zmanjšanje sprožilcev stresa.

Vedenje, ki išče pomoč

V Türkiji protokole za obravnavo anksioznosti v šolah dopolnjuje razumevanje vedenja pri iskanju pomoči, ki ima ključno vlogo pri zagotavljanju pomoči, ki jo učenci potrebujejo. Ministrstvo za nacionalno izobraževanje (MEB) poudarja strukturirane pristope k posredovanju, vključno z vlogo služb za usmerjanje in psihološko svetovanje, ki služijo kot prva kontaktna točka za učence, ki kažejo simptome tesnobe. Te službe spodbujajo iskanje pomoči s krepitvijo zaupanja in zaupnosti, tako da se učenci počutijo varne pri razpravljanju o svojih težavah.

Na iskanje pomoči vplivajo kulturni in družbeni dejavniki, saj se študenti zaradi stigmatizacije pogosto ne odločajo za neposreden stik s svetovalci. Da bi to rešili, šole izvajajo kampanje ozaveščanja, seminarje o duševnem zdravju in pobude vrstniške podpore, da bi normalizirale iskanje pomoči. Učitelji, ki delujejo kot zaupanja vredne osebe, so usposobljeni za prepoznavanje znakov tesnobe in usmerjanje učencev k ustreznim virom, s čimer premostijo vrzel med učenci in svetovalnimi delavci.

V ta prizadevanja so usmerjeni tudi starši, ki se na delavnicah izobražujejo o prepoznavanju simptomov tesnobe in spodbujanju svojih otrok, da poiščejo pomoč. Poleg tega anonimne ankete in obrazci za povratne informacije učencem omogočajo posredne načine, da sporočijo svoje potrebe brez strahu pred obsojanjem.

Kljub tem ukrepom izzivi ostajajo, saj se lahko nekateri učenci bolj zanašajo na neformalne vire podpore, kot so prijatelji ali družina, preden poiščejo strokovno pomoč. Da bi to ublažili, šole vse pogosteje uporabljajo tehnološke platforme, kot so spletni svetovalni portali in aplikacije za duševno zdravje, da bi bilo iskanje pomoči dostopnejše in manj zastrašujoče.

Turške šole si z združevanjem strukturiranih protokolov s prizadevanji za zmanjšanje stigme in spodbujanje pismenosti na področju duševnega zdravja prizadevajo ustvariti okolje, v katerem je iskanje pomoči naraven in spodbuden odziv na tesnobo.

Konkretni ukrepi

Za učinkovito reševanje anksioznosti v turških šolah lahko konkretni ukrepi vključujejo izvajanje programov usposabljanja za učitelje, ki jim pomagajo prepoznati in obvladovati znake anksioznosti, ter spodbujanje podpornega okolja v razredu. Vzpostavitev šolskih skupin za duševno zdravje, ki jih sestavljajo svetovalni delavci, psihologi in administratorji, zagotavlja dosledno posredovanje in usmerjanje. Učencem lahko pri obvladovanju stresa pomaga vključevanje tehnik pozornosti in sproščanja, kot so dihalne vaje ali joga, v vsakodnevno rutino. Šole lahko organizirajo tudi izobraževalne delavnice za starše, da bi povečale ozaveščenost in družine opremile z orodji za podporo duševnemu zdravju njihovih otrok. Programi vrstniškega mentorstva omogočajo učencem, da drug drugemu nudijo čustveno podporo, medtem ko tehnološke rešitve, kot so aplikacije za duševno zdravje in virtualno svetovanje, omogočajo dostopnejšo in zaupnejšo pomoč. Pobude, kot so priprave na izpite "brez tesnobe", vključno s poskusnimi izpiti v okolju brez stresa, lahko ublažijo akademski pritisk. Standardizirane letne raziskave o duševnem zdravju pomagajo prepoznati potrebe in usmerjati prilagojene intervencije. Vključevanje čustvene pismenosti v učni načrt spodbuja odpornost in spretnosti obvladovanja že od zgodnjega otroštva. Partnerstva s strokovnjaki za duševno zdravje, univerzami in nevladnimi organizacijami povečujejo ta prizadevanja, saj ponujajo specializirano usposabljanje in podporo. Ti ukrepi skupaj

ustvarjajo proaktiven in celosten pristop k zmanjševanju tesnobe in krepitvi duševnega blagostanja v šolah.

Nerešene potrebe

Pomembna vrzel je pomanjkanje splošne pismenosti o duševnem zdravju med učenci, starši in vzgojitelji, zaradi česar se anksioznost prepoznava in posreduje z zamudo. Čeprav nekatere šole zagotavljajo osnovno usposabljanje za učitelje, mnogi še vedno nimajo ustreznih spretnosti ali samozavesti za učinkovito obravnavo izzivov na področju duševnega zdravja.

Druga težava je pomanjkanje strokovnih svetovalcev, saj se mnoge šole zanašajo na omejeno osebje, ki morda nima specializiranega usposabljanja za anksiozne motnje. Poleg tega kulturna stigma v zvezi z duševnim zdravjem učencem in družinam preprečuje, da bi poiskali pomoč, zaradi česar veliko primerov ni prijavljenih ali zdravljenih.

Poleg tega so sredstva za dolgoročno podporo pogosto nezadostna. Trenutni ukrepi se bolj osredotočajo na neposredne stresne dejavnike, kot so izpiti, namesto da bi obravnavali temeljne vzroke tesnobe ali zagotavljali trajno psihološko oskrbo. Zlasti podeželske in premalo financirane šole se soočajo z razlikami v virih, saj imajo manj točk dostopa do strokovnega svetovanja ali naprednih programov.

Na koncu je treba poudariti, da se ukrepi, ki temeljijo na podatkih, še vedno razvijajo; čeprav šole izvajajo ocene potreb, pomanjkanje sistematičnega zbiranja podatkov po vsej državi omejuje možnost oblikovanja razširljivih in ciljno usmerjenih rešitev. Za odpravo teh pomanjkljivosti so potrebne celovite reforme, vključno z večjim financiranjem, obsežnejšimi kampanjami ozaveščanja in okrepljenim sodelovanjem med šolami, strokovnjaki za duševno zdravje in oblikovalci politik.

5. Končni premisleki

Projekt WAI (Wellbeing@Artificial Intelligence) je poudaril ključno vlogo obravnavanja tesnobe učencev v izobraževalnih okoljih, zlasti v luči izzivov, ki jih je zaostrila pandemija COVID-19, in vse večjega vključevanja digitalnih orodij v šole. V okviru tega mednarodnega sodelovanja smo raziskali različne pristope k obvladovanju anksioznosti v šolah, pri čemer smo se osredotočili na izkušnje in strategije, ki se izvajajo v sedmih državah: Portugalska, Francija, Grčija, Litva, Poljska, Slovenija in Turčija.
Naše raziskave so pokazale, da je tesnoba v izobraževalnih okoljih zelo razširjen problem, ki pomembno vpliva tako na učno uspešnost kot na čustveno počutje učencev. Projekt je razkril, da se simptomi tesnobe v različnih kulturah in izobraževalnih sistemih sicer lahko kažejo različno, vendar so temeljni dejavniki - akademski pritisk, družbena pričakovanja in izzivi, povezani z navigacijo v digitalnih okoljih - skupni.

Ključne ugotovitve:

1. Vpliv tesnobe na izobraževanje

Anksioznost ni le osebni izziv za učence, temveč tudi ovira za učinkovito učenje. Negativno vpliva na kognitivne funkcije, kot so delovni spomin, pozornost in odločanje, ki so ključnega pomena za učni uspeh.

2. Različne strategije v različnih državah

Študija je razkrila različne strategije, ki jih uporabljajo različne države, vključno z usposabljanjem učiteljev, izvajanjem programov dobrega počutja in vključevanjem digitalnih orodij za spremljanje in podporo duševnemu zdravju učencev. Ti pristopi poudarjajo pomen zagotavljanja prilagojene podpore, ki je usklajena z lokalnimi izobraževalnimi okviri in kulturnim kontekstom.

3. Vloga tehnologije in umetne inteligence

Umetna inteligenca (UI) ima velik potencial pri blaženju anksioznosti, saj s pametnimi izobraževalnimi orodji ponuja prilagojeno podporo in zgodnje posredovanje. Osredotočenost projekta WAI na rešitve, ki jih poganja umetna inteligenca, kot so prilagojeni priporočilni sistemi, kaže na obet tehnologije pri spodbujanju podpornega in vključujočega učnega okolja.

4. Etični vidiki

V celotnem projektu so bili najpomembnejši etični premisleki o zasebnosti podatkov, privolitvi in odgovorni uporabi umetne inteligence. Zagotavljanje preglednosti in varovanje zasebnosti učencev pri uporabi orodij umetne inteligence je ključnega pomena za ohranjanje zaupanja v izobraževalne tehnologije.

5. Usposabljanje učiteljev in strokovni razvoj

Ključna tema vseh ugotovitev je bila potreba po opremljanju učiteljev z orodji, znanjem in veščinami za prepoznavanje in odpravljanje simptomov tesnobe pri učencih. Stalni strokovni razvoj tako na področju duševnega zdravja kot tehnoloških orodij je bistvenega pomena za spodbujanje sočutnega in učinkovitega izobraževalnega okolja.

Priporočila

1. Okrepljeno sodelovanje in izmenjava znanja

Projekt WAI poudarja vrednost medkulturnega sodelovanja pri reševanju skupnih izzivov. Nadaljnja izmenjava najboljših praks in strategij med državami lahko izboljša skupno razumevanje, kako se spopasti s tesnobo v šolah.

2. Naložbe v orodja za umetno inteligenco in duševno zdravje

Izobraževalni sistemi bi morali še naprej raziskovati in vlagati v rešitve umetne inteligence, ki učencem nudijo prilagojeno podporo na področju duševnega zdravja. Ta orodja bi morala biti zasnovana s sodelovanjem izobraževalcev, strokovnjakov za duševno zdravje in učencev, da bi zagotovili njihovo ustreznost in učinkovitost.

3. Vključujoče izobraževalne prakse

Okrepiti je treba prizadevanja za spodbujanje vključujočega izobraževanja, zlasti za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami. Vključevanje prilagojenih programov, ki obravnavajo tako akademske kot čustvene potrebe, lahko pomaga zmanjšati izključenost in med učenci krepi občutek pripadnosti.

4. Politika in strukturna podpora

Oblikovalci politik morajo duševno zdravje in dobro počutje obravnavati kot prednostno nalogo v okviru širšega izobraževalnega programa. To vključuje vzpostavitev jasnih okvirov za vključevanje podpore za duševno zdravje in zagotavljanje, da izobraževalne politike odražajo potrebo po uravnoteženem pristopu k akademskemu in čustvenemu razvoju.

Zaključek

Projekt WAI zagotavlja dragocen vpogled v izzive, s katerimi se soočajo učenci, ki se spopadajo s tesnobo, in vlogo izobraževalnih sistemov pri reševanju teh vprašanj. Pri nadaljnjem delu je jasno, da bo večplasten pristop, ki združuje orodja umetne inteligence, usposabljanje učiteljev in vključujoče izobraževalne prakse, bistven za ustvarjanje podpornih učnih okolij, v katerih lahko učenci akademsko in čustveno uspevajo. Spoznanja, pridobljena v tem mednarodnem sodelovanju, so načrt za prihodnja prizadevanja za izboljšanje dobrega počutja učencev, saj zagotavljajo, da se duševnemu zdravju v izobraževalnem sektorju namenja pozornost, ki si jo zasluži.

6. Reference:

1. OECD/Evropska unija (2022), Health at a Glance: Europe 2022: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Pariz, https://doi.org/10.1787/507433b0-en .
2. Polanczyk, G. V., Salum, G. A., Sugaya, L. S., Caye, A., & Rohde, L. A. (2015). Letni pregled raziskav: Raziskava: metaanaliza svetovne razširjenosti duševnih motenj pri otrocih in mladostnikih. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 56(3), 345-365. https://doi.org/10.1111/jcpp.12381 .
3. Canino, G., Shrout, P. E., Rubio-Stipec, M., Bird, H. R., Bravo, M., Ramirez, R. in drugi (2004). Stopnje motenj pri otrocih in mladostnikih po DSM-IV v Portoriku. Archives of General Psychiatry, 61(1), 85-93.
4. Vicente, B., Saldivia, S., de la Barra, F., Kohn, R., Pihan, R., Valdivia, M. in drugi (2012). Prevalenca duševnih motenj pri otrocih in mladostnikih v Čilu: (1): epidemiološka študija v skupnosti. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 53(10), 1026-1035. https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2012.02566 .
5. Canals J, Voltas N, Hern.ndez-Mart.nez C, Cosi S, Arija V (2019) Prevalenca anksioznih motenj po DSM-5, komorbidnost in vztrajnost simptomov pri španskih zgodnjih mladostnikih. Eur Child Adolesc Psychiatry 28(1):131-143. https:// doi. org/ 10. 1007/s00787- 018- 1207-z.
6. Solmi M, Radua J, Olivola M, Croce E, Soardo L, Salazar de Pablo G, Shin J, Kirkbride JB, Jones P, Kim JH, Kim JY, Carvalho AF, Seeman MV, Correll CU, Fusar - Poli P (2022). Starost ob pojavu duševnih motenj po svetu: obsežna metaanaliza 192 epidemioloških študij. Mol Psychiatry 27(1):281-295. https:// doi. org/ 10. 1038/ s41380- 021- 01161-7.
7. Weems, C. F., Costa, N. M. (2005). Razvojne razlike v izražanju anksioznih simptomov in strahov v otroštvu. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 44(7), 656-663. https://doi: 10.1097/01.chi.0000162583.25829.4b.
8. Essau, C. A., Lewinsohn, P. M., Olaya, B. in Seeley, J. R. (2014). Anksiozne motnje pri mladostnikih in psihosocialni izidi pri 30 letih. Journal of affective disorders, 163, 125-132. https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.12.033
9. Rapee, R. M., Schniering, C. A., & Hudson, J. L. (2009). Anksiozne motnje v otroštvu in mladostništvu: izvori in zdravljenje. Annual review of clinical psychology, 5, 311-341. https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.032408.153628
10. Moran T. P. (2016). Anksioznost in zmogljivost delovnega spomina: (2017): metaanaliza in pripovedni pregled. Psychological bulletin, 142 (8), 831-864. https://doi.org/10.1037/bul0000051
11. Lukasik, K. M., Waris, O., Soveri, A., Lehtonen, M., & Laine, M. (2019). The Relationship of Anxiety and Stress With Working Memory Performance in a Large Non-depressed Sample (Povezanost anksioznosti in stresa z zmogljivostjo delovnega spomina v velikem vzorcu brez depresije). Frontiers in psychology, 10, 4. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00004
12. Piqueras, J. A., Falcó, R., Rico-Bordera, P., Canals, J., Espinosa-Fernández, L., Vivas-Fernández, M., Garcia-Lopez, L. J., & PROCARE team (2024). Prepoznavanje mladostnikov s tveganjem za čustvene motnje z analizo latentnih profilov: A Personalized, Transdiagnostic Preventive Intervention: A Personalized,

Transdiagnostic Preventive Intervention. Child psychiatry and human development, https://doi.org/10.1007/s10578-024-01689-z.

13. Stockings EA, Degenhardt L, Dobbins T, Lee YY, Erskine HE, Whiteford HA, Patton G (2016) Preprečevanje depresije in anksioznosti pri mladih: pregled skupne učinkovitosti univerzalnega, selektivnega in indiciranega preprečevanja. Psychol Med 46(1):11-26. https:// doi. org/ 10. 1017/ S0033 29171 50017 25
14. Caldeira, C., Chen, Y., Chan, L., Pham, V., Chen, Y., & Zheng, K. (2018). "Mobilne aplikacije za sledenje razpoloženju: analiza funkcij in mnenj uporabnikov". Zbornik letnega simpozija AMIA, 16. apr. 2017:495-504.
15. Bucci S, Schwannauer M, Berry N. (2019). "Digitalna revolucija in njen vpliv na skrb za duševno zdravje". Psychol Psychother.92(2):277-297.
16. Carl JR, Jones DJ, Lindhiem OJ, Doss BD, Weingardt KR, Timmons AC, Comer JS. (2022) "Regulating digital therapeutics for mental health: Priložnosti, izzivi in bistvena vloga psihologov". Br J Clin Psychol. Jan:61 Suppl 1:130-135.
17. McIntyre RS, Greenleaf W, Bulaj G, Taylor ST, Mitsi G, Saliu D, Czysz A, Silvesti G, Garcia M, Jain R. (2023) "Digital health technologies and major depressive disorder". CNS Spectr. Dec;28(6):662-673.
18. De Angel V, Lewis S, White K, Oetzmann C, Leightley D, Oprea E, Lavelle G, Matcham F, Pace A, Mohr DC, Dobson R, Hotopf M. (2022) "Digital health tools for the passive monitoring of depression: a systematic review of methods". NPJ Digit Med. Jan 11;5(1):3.
19. Chen L, Chen P in Lin Z., (2020) "Umetna inteligenca v izobraževanju: IEEE Access, 8:75264-75278.

7. Priloge

7.1.1. Vodnik po polstrukturiranem intervjuju

Strukturirani_intervju_z_logi.docx
https://docs.google.com/document/d/1R1E4XZOjO2skMx0snAtdGq751sdcghE9/edit?usp=drive_link&ouid=116470601382900771807&rtpof=true&sd=true

7.1.2. Poročilo o sprejemu s strani odbora za etiko Medicinske fakultete Univerze v Portu (Portugalska)

Ofício Parecer_230_CEFMUP_24
https://drive.google.com/file/d/110b1XSZYdtO03D-vh93ThvwjNI7rCHXW/view?usp=drive_link

7.1.3. Informativni list za udeležence in obrazec za soglasje

Obrazec za informiranje_privolitev_logi
https://docs.google.com/document/d/1O0-UX5yws_EMR2-IFwUqXO-mq4DJOKk0/edit?usp=drive_link&ouid=116470601382900771807&rtpof=true&sd=true